

Załącznik do Uchwały Nr XXI/216/08

Rady Miejskiej w Karpaczu

z dnia 23 września 2008 r.

PLAN
ODNOWY MIEJSCOWOŚCI
KARPACZ
NA LATA 2008 – 2015

Karpacz, wrzesień 2008 rok

Spis treści

WSTĘP	4
METODOLOGIA	12
I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI	13
1. Zarys historyczny	13
2. Położenie administracyjne	27
II. ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI	29
1. Obszar i środowisko przyrodnicze	29
2. Zagospodarowanie przestrzenne	31
3. Mieszkalnictwo	36
4. Infrastruktura techniczna	37
Transport i komunikacja	37
Telekomunikacja	39
Zaopatrzenie w ciepło	39
Elektroenergetyka	39
Zaopatrzenie miasta w gaz	40
Zaopatrzenie miasta w wodę	41
Kanalizacja	41
Gospodarka odpadami	42
5. Sfera społeczna	43
Ludność	43
Oświata i wychowanie	46
Kultura w mieście	48
Ochrona zdrowia (Zakłady Opieki Zdrowotnej)	49
6. Bezpieczeństwo publiczne	51
7. Sfera gospodarcza	52
Lokalny rynek pracy	55
Główni pracodawcy	57
Zjawisko szarej strefy	58
8. Turystyka	58
Oferta turystyczna miasta	62
Oferta sportowo – rekreacyjna	66

Baza noclegowa	71
III. ANALIZA SWOT	73
1. Misja	82
2. Diagnoza stanu	84
3. Priorytety	86
4. Cele i kierunki działania	87
IV. PLANOWANE ZADANIA INWESTYCYJNE ORAZ PRZEDSIĘWZIĘCIA AKTYWIZUJĄCE SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ NA LATA 2008 – 2015	90
1. Planowane zadania inwestycyjne na lata 2008 – 2015	90
2. Planowane przedsięwzięcia aktywizujące społeczność lokalną w latach 2008 – 2015	98
V. ZGODNOŚĆ PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU	100
VI. WYNIKI PRZEPROWADZONEGO BADANIA ANKIETOWEGO	101
VII. ZARZĄDZANIE	104
1. Wdrażanie	104
2. Instrumenty	105
Instrumenty prawno – administracyjne	105
Instrumenty ekonomiczne i rynkowe	105
Instrumenty finansowe	105
Instrumenty marketingowe	106
3. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	106
System monitorowania planu odnowy	106
Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	108
Uspołecznienie procesu planowania i realizacji	108

WSTĘP

Plan Odnowy Miejscowości Karpacza to dokument o charakterze strategicznym odzwierciedlającym potrzeby lokalnej społeczności w zakresie dalszego rozwoju Karpacza jako gminy miejskiej do 5 000 mieszkańców do roku 2015.

W lipcu 2007 roku Polska przyjęła Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. W ramach tego programu utworzono Oś 3 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej” (działanie 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej, działanie 322 Odnowa i rozwój wsi) oraz Oś 4 LEADER (działanie 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii Rozwoju) w ramach których możliwe jest finansowanie działań służących poprawie jakości życia mieszkańców i rozwój wsi.

Obowiązek opracowania planu wynika z zapisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 i dotyczy przede wszystkim inwestycji, których wykonanie może być dofinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Plan Odnowy Miejscowości jest niezbędnym dokumentem do aplikowania w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” (Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 /Dz.U.2008, Nr 38, poz. 220/).

Plan Odnowy Miejscowości Karpacz powstał na podstawie następujących dokumentów zastanych:

1. **„STRATEGIA ROZWOJU GMINY KARPACZ” – AKTUALIZACJA (ROK OPRACOWANIA 2005);**
2. **„PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY KARPACZ” (ROK OPRACOWANIA 2005);**
3. **„WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY GMINY KARPACZ” – AKTUALIZACJA (ROK OPRACOWANIA 2005);**
4. **PROGRAM REWITALIZACJI KARPACZA (ROK OPRACOWANIA 2005);**

oraz następujących materiałów:

1. BADAŃ ANKIETOWYCH OBRAZUJĄCYCH POTRZEBY MIESZKAŃCÓW ORAZ PROPOZYCJI PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH ZGODNIE Z ZARZĄDZENIEM NR 152/39/08 BURMISTRZA KARPACZA Z DNIA 05.06.2008 ROKU W SPRAWIE PROCEDURY OPRACOWANIA PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI KARPACZ.

Zapisy Planu Odnowy Miejscowości Karpacz są spójne ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego, Strategią Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Jeleniogórskiego, Strategią Rozwoju Gminy Karpacz, zatem działania zaproponowane w omawianym opracowaniu nawiązują do dokumentów strategicznych wyższego rzędu.

Podstawą tworzenia Planu Odnowy Miejscowości Karpacz jest Zarządzenie nr 0152/39/08 Burmistrza Karpacza z dnia 05.06.2008 r. w sprawie procedury opracowania Planu Odnowy Miejscowości Karpacz .

Zarządzenie to określa cel, sposób badania potrzeb oraz harmonogram prac nad opracowaniem Planu.

W opracowaniu scharakteryzowano miejscowość, omówiono zasoby miasta oraz przedstawiono analizę SWOT, sformułowano misję, cele i kierunki działania a w dalszej części opisane zostały planowane zadania inwestycyjne dla miejscowości Karpacz.

Niniejszy plan jest planem otwartym stwarzającym możliwość aktualizacji w miarę pojawiania się nowych potrzeb społecznych z uwzględnieniem możliwości finansowych gminy. Oznacza to, że mogą być wprowadzone nowe zadania , zmiana ich zakresu rzeczowego, a także może być zmieniona kolejność realizacji zadań w zależności od uruchomienia i dostępności funduszy Unii Europejskiej.

ZARZĄDZENIE nr 0152/39/08

**Burmistrza Karpacza
z dnia 05.06.2008 r.**

w sprawie procedury opracowania Planu Odnowy Miejscowości Karpacz

Na podstawie art. 30 ust. 2 pkt.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. nr 142 poz. 1591, z późn. zm.)

zarządzam co następuje:

§ 1

1. Powołuję **Zespół Zadaniowy ds. Planu Odnowy Miejscowości** (zwany dalej „Zespołem”), w skład którego wchodzi osoby wymienione w załączniku nr 1 do niniejszego zarządzenia.
2. Na Przewodniczącego Zespołu powołuję **Pana Ryszarda Rzepczyńskiego – Zastępcę Burmistrza Karpacza**
3. Na Wiceprzewodniczącego Zespołu powołuję **Panią Ewę Nidzgorską – Kierownika Referatu Rozwoju Lokalnego, Funduszy Unijnych i Kontroli Wewnętrznej.**

§ 2

Celem opracowania Planu Odnowy Miejscowości jest stworzenie dokumentu umożliwiającego aplikowanie o zewnętrzne środki finansowe, na przedsięwzięcia inwestycyjne realizowane na terenie gminy Karpacz w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Dokument ten będzie odzwierciedleniem potrzeb lokalnej społeczności w zakresie dalszego rozwoju Karpacza jako gminy miejskiej do 5 000 mieszkańców.

§ 3

Prace nad Planem Odnowy Miejscowości (POM) przebiegać będą według przyjętego harmonogramu, który stanowi załącznik nr 2 do niniejszego zarządzenia. Dopuszczam wprowadzenie przez Przewodniczącego Zespołu zmian usprawniających prace nad Planem.

§ 4

Podstawą do opracowania Planu Odnowy będą:

1. Badania potrzeb mieszkańców przeprowadzone przy wykorzystaniu badania ankietowego (załącznik nr 3 do niniejszego zarządzenia).
2. Propozycje przedsięwzięć inwestycyjnych zgłaszane przez mieszkańców.

§ 5

W przeprowadzeniu konsultacji społecznych zakłada się aktywny udział radnych Rady Miejskiej w Karpaczu jako przedstawicieli lokalnej społeczności.

§ 6

Przy konstruowaniu opracowania uwzględnione zostaną zapisy dokumentów planistycznych gminy, takich jak:

1. Strategia Rozwoju Gminy Karpacz na lata 2005 – 2013.
2. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Karpacz na lata 2005 – 2013.
3. Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Karpacz na lata 2005 – 2013.
4. Program Rewitalizacji Karpacza na lata 2005 – 2013.
5. Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Karpacza.
6. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Karpacza.
7. Budżet gminy Karpacz na rok 2008 wraz z załącznikiem określającym Limity Wydatków na Wieloletnie Programy Inwestycyjne.

§ 7

Plan odnowy zawierać będzie elementy wymienione w § 10 ust. 2 pkt. 1 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz.U. Nr 38, poz. 218, 219 i 220), w tym wypracowane i przyjęte przez lokalną społeczność zadania.

§ 8

Za realizację Planu Odnowy Miejscowości odpowiedzialny będzie Przewodniczący Zespołu.

§ 9

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Burmistrz Karpacza

---

*Zał. Nr 1 do zarządzenia
Burmistrza Miasta Karpacza
Nr 0152/39/08 z dnia 05.06. 2008 r.*

**SKŁAD OSOBOWY ZESPOŁU
DS. PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI**

Przewodniczący Zespołu:

Pan Ryszard Rzepczyński – Zastępca Burmistrza Miasta Karpacza

Wiceprzewodniczący Zespołu

Pani Ewa Nidzgorska – Kierownik Referatu Rozwoju Lokalnego, Kontroli Wewnętrznej i Funduszy Unijnych

Członkowie:

1. Pani Krystyna Majkowska – Gersten – Skarbnik Gminy
2. Pani Joanna Kopała – Sekretarz Gminy
3. Pan Jerzy Umański – Kierownik Referatu Inwestycji i Gospodarki Komunalnej
4. Pani Kamila Keler – Referat Rozwoju Lokalnego, Kontroli Wewnętrznej i Funduszy Unijnych
5. Pan Janusz Kość – Kierownik Referatu Gospodarki Nieruchomościami i Gospodarki Przestrzennej

Załącznik Nr 2 do zarządzenia
Burmistrza Miasta Karpacza
Nr 152/39/08 z dnia 05.06. 2008 r.

Harmonogram prac nad Planem Odnowy Miejscowości

L.p.	Rodzaj działań	Termin	Wykonawca
1.	Informacja o przystąpieniu do prac nad Planem Odnowy Miejscowości oraz ogłoszenie o możliwości zgłaszania propozycji zadań do Planu.	do 12.06.2008 r.	Radni Rady Miejskiej w Karpaczu Zespół ds. Planu Odnowy
2.	Przeprowadzenie badania ankietowego mającego na celu określenie potrzeb w zakresie przedsięwzięć inwestycyjnych.	do 20.06.2008 r.	Radni Rady Miejskiej w Karpaczu
3.	Przyjmowanie propozycji zadań inwestycyjnych.	do 20.06.2008 r.	Radni rady Miejskiej, Zespół ds. Planu Odnowy
4.	Weryfikacja zgłoszonych zadań, ustalenie inwestycji o szczególnym znaczeniu dla gminy.	do 27.06.2008 r.	Radni Rady Miejskiej, Zespół ds. Planu Odnowy (konsultacja merytoryczne)
5.	Opracowanie wykazu zadań do Planu Odnowy wraz z określeniem wartości i harmonogramu realizacji oraz struktury dokumentu.	do 04.07.2008 r.	Radni Rady Miejskiej (prace w komisjach z udziałem mieszkańców), Zespołu ds. Planu Odnowy – konsultacje merytoryczne
6.	Konsultacje społeczne przedsięwzięć inwestycyjnych.	do 10.07.2008 r.	Radni Rady Miejskiej
7.	Zatwierdzenie wykazu zadań do Planu Odnowy, wnioski Komisji Rady Miejskiej do Burmistrza o wprowadzenie zadań do Planu.	do 15.07.2008 r.	Przewodniczący Poszczególnych Komisji Rady Miejskiej
8.	Opracowanie ostatecznej wersji dokumentu oraz przygotowanie projektu uchwały w sprawie przyjęcia Planu Odnowy Miejscowości Karpacz do roku 2015.	do 23.07.2008 r.	Referat RLFUKW przy współpracy z członkami Zespołu wymienionego w załącz. Nr 1 do Zarządzenia
9.	Przyjęcie uchwały w sprawie jak wyżej.	do 10.08.2008 r.	Rada Miejska w Karpaczu

Załącznik Nr 3 do Zarządzenia

Burmistrza Karpacza

Nr 0152/39/08 z dnia 05.06.2008 r.

**ANKIETA DOTYCZĄCA OKREŚLENIA POTRZEB INWESTYCYJNYCH GMINY
KARPACZ W RAMACH PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI**

<p>Wiek: .....</p> <p>Płeć: ☐ KOBIETA ☐ MĘŻCZYZNA</p> <p>Status zawodowy:</p> <p>☐ PRZEDSIĘBIORCA ☐ ZATRUDNIONY</p> <p>☐ BEZROBOTNY ☐ EMERYT/RENCISTA</p> <p>Proszę określić w jakiej branży:</p> <p>☐ handel</p> <p>☐ usługi</p> <p>☐ gastronomia</p> <p>☐ ochrona zdrowia</p> <p>☐ hotelarstwo</p> <p>☐ oświata</p> <p>☐ inna.....</p>
---

1. Jakie zadania należy Pani/ Pana zdaniem podjąć w celu poprawy infrastruktury technicznej:

- poprawa stanu dróg
  - przebudowa układu komunikacyjnego
  - utworzenie deptaka miejskiego
  - zaopatrzenie w wodę
  - poprawa stanu technicznego budynków
  - inne (proszę wymienić jakie):
- .....
- .....
- .....

2. Jakie zadania należy Pani/ Pana zdaniem podjąć w celu poprawy infrastruktury społecznej:

- kursy/szkolenia (języki obce, kursy komputerowe)
  - placówki oświatowe (wyposażenie, oferta edukacyjna)
  - poprawa bezpieczeństwa
  - inne (proszę wymienić jakie):
- .....
- .....
- .....

3. Jakie zadania należy Pani/ Pana zdaniem podjąć w celu poprawy infrastruktury rekreacyjno-sportowej i turystycznej:

- parki, skwery, ścieżki spacerowe
- boiska, place zabaw
- inne (proszę wymienić jakie):

.....

.....

.....

4. Jakie zadania należy Pani/ Pana zdaniem podjąć w celu poprawy oferty kulturalnej:

- stworzenie centrum kulturalnego:
- organizacja imprez
- inne (proszę wymienić jakie):

.....

.....

.....

5. Jakie Pani/Pana zdaniem zadania inwestycyjne powinny zostać zrealizowane do roku 2015 w skali miasta i w skali dzielnicy, w której Pani/Pan mieszka/prowadzi działalność ?

.....

.....

.....

6. Które z wymienionych w punkcie 5 zadań mają Pani/Pana zdaniem decydujący wpływ na rozwój miasta?

.....

.....

.....

METODOLOGIA

„Plan Odnowy Miejscowości Karpacz” opracowano przyjmując za podstawę wyniki konsultacji społecznych (ankiety) organizowanej metodą aktywnego planowania strategicznego.

Przeprowadzono jedno badanie ankietowe przy aktywnym udziale Radnych Rady Miejskiej w Karpaczu i pracowników Urzędu Miasta w Karpaczu.

Na podstawie wypracowanej **Analizy SWOT**, które przedstawia **silne strony** (wewnętrzne) miejscowości, **słabe strony** (wewnętrzne), **szanse** (zewnętrzne) i **zagrożenia** (zewnętrzne) oraz przeprowadzonego badania wypracowana została hierarchia celów i zadań priorytetowych dla miejscowości oraz określone zostały potrzeby inwestycyjne gminy Karpacz.

Priorytetowe inwestycje gminy przeznaczone do realizacji na najbliższe lata wskazali członkowie zespołu zadaniowego powołanego przez Burmistrza Miasta Karpacza.

I. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

1. Zarys historyczny

Karpacz leży u stóp Śnieżki w dolinach Łomnicy i jej dopływów: Łomniczki, Bystrzyka, Budniczej Strugi, Dzikiego Potoku, Płomnicy, obecnie jest jednolitym organizmem miejskim, który jednak powstał z kilku dawniejszych osiedli, wsi, osad oraz skupisk bud pasterskich. Na przełomie XII i XIII wieku, Kotlina Jeleniogórska, a przede wszystkim same Karkonosze były terenem prawie niezamieszkałym. Potwierdzają ten stan rzeczy źródła historyczne. Tylko sześć miejscowości zostało wymienionych w XIII wiekowych dokumentach: Stara Kamienica 1242, Jelenia Góra 1281, Cieplice 1281, Malinnik 1288, Rybnica 1288, Jeżów 1299. Kolejne dwadzieścia dwie miejscowości spotykamy we wzmiankach pochodzących z przełomu XIII i XIV wieku. Wśród nich są również takie, które leżą w najbliższym sąsiedztwie współczesnego Karpacza: Miłków, Ściegny, Sosnówka, ale nie wymienia się żadnej osady, czy też wsi leżącej w obecnych granicach administracyjnych miasta. Pierwszymi, legendarnymi poszukiwaczami złota w Karkonoszach, według Quiringa, mieli być Kreteńczycy około 2000 lat p.n.e. Jednak już bezsporne dowody potwierdzające pobyt poszukiwaczy złota i szlachetnych kamieni na terenie Karkonoszy i samego Karpacza można stwierdzić w potokach leżących na północ i północny-wschód od Karpacza w Płóczkach, Ściegnach, Wilczej Porębie, a także w Sowiej Dolinie, która według Quiringa odwiedzana była już przez Celtów, którzy około IV-III wieku p.n.e. mieli prowadzić swoje prace poszukiwacze w okolicach Karpacza. Potwierdzać to mają typowe kształty starych szybów górniczych, jak również nazwy geograficzne zawierające wyraz „Eule” czyli zniekształcone celtyckie określenie „Jilova”, oznaczające złoto. Dlatego też Quiring twierdzi, iż Sowie Dolina już w starożytności była miejscem, gdzie Celtowie poszukiwali złota. Później wspomniano o niej w XV-wiecznych „Walońskich Księgach”. Złoto wydobywano również w Łomnicze, Złotym Potoku, Łomnicy, jak również w pobliżu Małego Stawu i na Równi pod Śnieżką. Początki Karpacza giną w mrokach dziejów. Pierwsza wzmianka o Karpaczu, a dokładniej o jednej z dzisiejszych jego dzielnic pochodzi z początku XV wieku. Powstanie owej osady związane miało być z wielkim oberwaniem chmury, które zniszczyło wieś Broniów. Jej mieszkańcy mieli się według legendy przenieść do Sosnówki oraz Płóczek, gdzie osiedlić się mieli pomiędzy Łomnicą i Łomniczką na wysokości dzisiejszego dworca

kolejowego. Potwierdzeniem tej tezy, jest dokument sprzedaży datowany na 21 maja 1418, gdzie zostają po raz pierwszy wymienione Płóczki (Twerchseifen) w okręgu Jelenia Góra (Hirschberg). Rozwój osady został jednak bardzo szybko przerwany przez najazdy husytów, którzy zniszczyli leżącą nieopodal kaplicę św. Anny oraz Miłków. Jednak osadnictwo przetrwało na tym terenie trudny czas wojen husyckich, ponieważ zachował się dokument pochodzący z roku 1491, w którym zostaje wymieniony Miłków, Ściegny oraz Płóczki (Querichseifen) w okręgu Jelenia Góra. Ziemi nadające się pod uprawę było jednak mało. W posiadaniu magistratu miasta Budziszyn znajdowała się tzw. „Fassions-Tabellen” z roku 1576, w której umieszczony został opis okręgu jeleniogórskiego, a w nim dane dotyczące Płóczek (Querkseyffen). Gospodarstwa były niewielkie, ponieważ na 5 łanach gospodaruje aż 7 gospodarzy.

Rozwój średniowiecznego Karpacza związany był nie tylko z akcją kolonizacyjną prowadzoną wówczas u podnóża Karkonoszy. Odkrycie nad Jedlicą dość bogatych złóż rud żelaza oraz prowadzone na coraz większą skalę roboty górnicze przyczyniły się do powstania dużych, jak na ówczesne warunki, ośrodków metalurgicznych w Kowarach i Ściegnach. Rozwijające się tam hutnictwo żelaza i jego

przetwarzanie wymagało olbrzymich ilości drewna i węgla drzewnego – podstawowego wówczas surowca energetycznego. W tym celu wycinano coraz to większe obszary lasu. Na powstałych wyrębach, które z czasem przekształciły się w łąki i pastwiska, zaczęto hodować bydło. W „Schleschischen Provi-zialblatter” z roku 1797 znajdujemy w tomie 25 informację o powstaniu osadnictwa na terenie obecnego miasta Karpacza, w której jest mowa o przybyciu na te tereny drwali i węglarzy przygotowujących węgiel drzewny na potrzeby kuźni działających w Kowarach. Tak chce tradycja. Działo wtedy osiem węglami. Zgodnie ze starą tradycją, pierwsi kurzący i drwale mieli się osiedlać na granicy obecnej dzielnicy Brzezie Karkonoskie (Birkigt) a dolnym Karpaczem, a następnie wzdłuż drogi biegnącej wierzchołkiem garbu leżącego pomiędzy Łomnicą a Łomniczką. Miało to mieć miejsce w połowie XVI wieku. Pierwsze gospodarstwo prawdopodobnie miało powstać na miejscu obecnego „Bachusa”. W każdym razie, do początku XVII wieku w osadzie było już 20 zamieszkałych na stałe domów. Później powstały domy w górnej części Karpacza i nad Łomnicą, którą to część miasta była nazywana do wojny Nowymi Domami (Neuen Hduser - okolice dzisiejszej ulicy Nad Łomnicą). Właściwa osada na Krzywej Górze powstała na

wzniesieniu leżącym pomiędzy Łomniczką i Łomnicą. Ciąg powstałej zabudowy przebiegał krzywą linią w kierunku gór, stąd mogła wziąć swoją nazwę ta osada. W wieku XVI i na początku wieku XVII na terenie obecnego Karpacza, obok już istniejących szałasów drwali i węglarzy, zaczęły powstawać większe skupiska bud pasterskich na terenie Wilczej Poręby, Łomnickiego Rozdroża i obecnego centrum Karpacza. W roku 1599 w Karpaczu było 25 domostw. Oprócz wypalania węgla drzewnego pierwsi mieszkańcy osady na Krzywej Górze zajmowali się również uprawą roli i łąk. Praktycznie w połowie XVII wieku kurzacy przestali pracować na terenie osady na Krzywej Górze i od tej pory można ich było spotkać na Wilczej Porębie, w Karpaczu Górnym, Płóczkach. Tocząca się w latach 1618-1648 wojna 30-letnia odegrała, paradoksalnie, ważną i znaczącą rolę w zagospodarowaniu najwyższej położonych terenów. Okoliczna ludność w obawie przed mordami, gwałtami, rabunkami, kradzieżami dokonywanymi przez nawiedzające Kotlinę Jeleniogórską oddziały wojskowe obu walczących stron, chroniła się, a z czasem osiedlała się na terenach położonych na głównym grzbiecie Karkonoszy. W roku 1623 mamy do czynienia z powstaniem osadnictwa w związku z przybyciem tutaj uciekinierów religijnych z Czech, którzy osiedlili się na terenie obecnego miasta Karpacza. W taki sposób powstała Przesieka (1618 r.), Karpacz Górny (1635 r.), Borowice (1644 r.), Zachełmie (1650 r.), Jagniątków (1678 r.) oraz Budniki. Protestancy uciekinierzy z Czech wybierali niedostępne, wysoko położone doliny i górskie łąki na miejsca swojego osiedlenia się. Przyczyniły się oni do powstania i rozwoju Karpacza, Wilczej Poręby, Karpacza Górnego i samotnych skupisk bud pasterskich w szczytowych partiach gór. W XVII wieku w Karpaczu, czyli „Osadzie na Krzywej Górze” (Krommhubel und Plagniz) istniało według spisu podatkowego z 1696 roku 57 zamieszkałych domów. Spór graniczny pomiędzy

śląskimi i czeskimi panami o przysłowiową miedzę spowodował wybudowanie kaplicy św. Wawrzyńca na Śnieżce. 10 sierpnia 1681 roku w obecności 10 duchownych i 100 wiernych opat cysterskiego klasztoru z Krzeszowa Bernard Rosa uroczystie poświęcił nowo wzniesioną budowlę na szczycie Śnieżki. Nie przez przypadek na patrona kaplicy został wybrany święty Wawrzyniec, ponieważ będąc

męczennikiem, który w roku 258 oddał swoje życie za wiarę, uważany był w średniowieczu za patrona poszukiwaczy skarbów, górników, hutników, opiekuna ubogich, wstępującego co piątek do czyścica, by wyzwolić z niego pokutujące dusze. W X wieku Niemcy oddawali mu cześć jako świętemu, któremu zawdzięczają swoje sukcesy militarne, natomiast w kulturze ludowej dzień 10 sierpnia (św. Wawrzyńca) był świętem plonów, a z panującej wtedy pogody

wróżono, jaka będzie zbliżająca się jesień. Odbywane się pięć razy do roku nabożeństwa: w dniu Wniebowstąpienia Jezusa Chrystusa (kościelne święto ruchome), 2 lipca w dniu święta Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny, 10 sierpnia w dniu św. Wawrzyńca, 15 sierpnia w dniu Wniebowzięcia NMP i 8 września w dniu narodzin NMP gromadziły na szczycie Śnieżki rzesze pielgrzymów przybyłych tam z obu stron granicy. 10 czerwca 1711 roku w nabożeństwie na szczycie Śnieżki brało udział 800 osób, a w dwa lata później 2 lipca tylko komunię św. przyjęło 350 wiernych, w roku 1731 ponad 200 pątników odwiedziło 10 czerwca z pielgrzymką kaplicę św. Wawrzyńca. W wykładanej od roku 1696 w Budzie Hampla księdze pamiątkowej znalazło się w roku jej powstania tylko 18 wpisów, w 1716 było ich już 53, a 10 lat później, w roku 1726, doliczyć się możemy 122 wpisów. Rozpoczął się w ten sposób nowy rozdział w dziejach Karkonoszy, nazwany turystyką pielgrzymkową. Wydarzenie to stało się przełomowym momentem w dziejach Karpacza, przyczyniając się do powstania nieznanego do tej pory na tym terenie zjawiska, które się zwykło nazywać turystyką pielgrzymkową. Wypełnianie w mozolnym trudzie przez poddanych hrabiego Schaffgotscha znienawidzonych przez nich feudalnych zobowiązań stało się, co pokazała niedaleka przyszłość, faktem, któremu będą zawdzięczać łatwiejsze i bogatsze możliwości zdobywania środków do życia. W czasie trwania budowy, w roku 1677, dotarł na Śnieżkę Michał Kazimierz Radziwiłł podkanclerzy litewski wędrujący po Europie ze stolnikiem żmudzkiem Teodorem Billewiczem, który pozostawił pierwszy polski opis tej części Karkonoszy, a zarazem najwyższej położonych terenów obecnego miasta, w dwuczęściowym dziele noszącym tytuł „Diariusz peregrinacyjnej niemieckiej, czeskiej i włoskiej ziemi” oraz „Diariusz czyniony we Francji, Holandii i w Anglii, jako się peregrinowało”. Tak został tam opisany sam szczyt Śnieżki oraz już wybudowana, ale jeszcze nie poświęcona kaplica: „Situs (położenie) tedy tego miejsca jest między potężnymi górami, które excendunt altitudine cursum nubium (przekraczają wysokością bieg chmur), a mianowicie jedna, która się nazywa Rywenzal (nazwa Śnieżki mylnie utożsamiana z nazwą Ducha Gór), nad inne excedens (wznosząc się) dużą altitudinem (wysokością), samoskalista; in cuius cacumine (na jej szczycie) jest kaplica murowana”.

Rzesze pielgrzymów wędrujących z Kotliny Jeleniogórskiej na Śnieżkę korzystały z istniejącego już w średniowieczu szlaku zwanego Śląską Drogą (początek najprawdopodobniej w XII wiek), łączącej Śląsk z Czechami. Pątnicy czy też wędrowcy

podążający Śląską Drogą w XVII wieku mieli możliwość wypoczynku i schronienia w

znajdujących się w jej pobliżu budach pasterskich. Pierwsza wzmianka o istniejącym po śląskiej stronie na głównym grzbiecie Karkonoszy domostwie pochodzi z roku 1654, kiedy to niejaki Chrystian Breiter zbudował na zboczu Złotówki budę pasterską. Była to najstarsza najwyżej położona i ostatnia siedziba ludzka w drodze na Śnieżkę po śląskiej stronie Karkonoszy, często nazywana również „Ostatnią Budą” lub „Budą pod Śnieżką”. W wyniku swojego usytuowania Karpacz Górny znalazł się od samego początku na głównej trasie wędrówek z Cieplic w kierunku Śnieżki i Czech. XVIII-wieczny Karpacz Górny (Bruckenberg), czyli osada na „Mostowej Górze” wraz z Borowicami, Wilczą Porębą, Budnikami oraz z pojedynczymi budami rozrzuconymi na głównym grzbiecie Karkonoszy w okolicach Śnieżki wchodziła w skład tzw. Budzisk (Gehirgshauden), czyli Górskiej Gminy, powstałej 15 listopada 1735 roku, a będącej własnością Schaffgotschów z Cieplic. Siedziba władz znajdowała się w karczmie sądowej. Mieszkało tu i żyło w 1747 roku 66 zagrodników i chałupników, których dzieci od roku 1782 mogły uczęszczać do szkoły, a w wydany 4 lata później słownikowym opisie Śląska znajdujemy ustęp poświęcony „Górskiej Gminie”, a w nim następujące informacje: „Karpacz Górny, Borowice, Budniki i Wilczą Porębę, posiadają 1 szkołę, 41 domów, jeden młyn wodny, 570 mieszkańców. Ta wieś jest również nazywana „Bruckenberg” („Mostowa Góra”) i należy do hrabiego Schaffgotscha. Z niektórych, leżących tutaj, pojedynczych domów, szczególnie na Wilczej Porębie w grudniowe dni nie widać słońca”.

Przełomowym momentem w dziejach rozwoju wsi było wzniesienie tutaj za pieniądze króla Prus Fryderyka Wilhelma IV drewnianego kościółka sprowadzonego z Norwegii. 28 lipca 1844 roku kościółek został uroczystie poświęcony i zaczęła od tej pory działać tam ewangelicka parafia. Świątynia Wang jak bardzo szybko zaczęto ją nazywać, stała się główną atrakcją dla odwiedzających Karpacz Górny turystów, a także natchnieniem dla wielu poetów, malarzy i artystów. Oto jak utrwalił ten obiekt w swoim wierszowanym opisie podróży przez Śląsk B. Z. Stęczyński: Wioskę, mającą bardzo ozdobną świątynię, Na podstawie kamiennej z drzewa wystawioną, A zgrabnie na norweski sposób upięknioną, Która połączona z wieżą ganek tam na dole, A wodotrysk przed nimi wyrabia swawole. A

gaik ciemnych jodeł, stojących w bliskości, Dodaje miejscu temu poważnej całości.

Ze spisu podatkowego z roku 1765 dowiadujemy się, że w Karpaczu, czyli „Cromhubel” mieszkało 32 rzemieślników, 25 chałupników, 54 „wolnych ludzi” i 30 zagrodników - osada

była własnością hr. Loudron. W Karpaczu w 1772 roku została założona szkoła ewangelicka, działał też młyn wodny, młyn papierniczy w Brzeziu Karkonoskim i znajdowała się karczma sądowa. W 1782 w tej wsi mieszkało 61 zagrodników i 35 chałupników. Miejscowość liczyła wtedy 418 mieszkańców, a cała wieś była własnością hrabiny Lodron z Waldsteinów. W owym czasie Karpacz był znany w całej Europie z wytwarzanych tutaj przez miejscowych laborantów leków ziołowych na wszelki znane wówczas dolegliwości. Lata 1730-1780 to czas najintensywniejszego rozwoju ziołolecznictwa u stóp Śnieżki, a sława wytwarzanych tu medykamentów dzięki wędrownym handlarzom dociera do najodleglejszych zakątków naszego kontynentu. Znalazło to nawet odzwierciedlenie w wydanym w roku 1794 w Warszawie dziele naukowym poświęconym geografii świata, a napisanym przez Franciszka Siarczyńskiego. Znajdujemy tam w opisie Śląska następujący fragment dotyczący Karpacza: „Krummhübel (Karpacz) wieś o 90 domach na wysokiej górze, mało, albo wcale nic nie ma roli, ale mieszkańcy mają tylko ogrody i szczupłe pola, na których tylko zioła lekarskie sieją, z nich i z gór pobliskich je zbierają, na nie szczególny handel prowadzą po wszystkich niemal prowincjach Europy. Każdy tu prawie ma laboratorium i alembik, sami essense, olejki, elbcieri, maści etc, preparują i je na sprzedaż wywożą”. Płóczki (Querseiffen) to najstarsza dzielnica dzisiejszego Karpacza. XVIII wiek to czas intensywnego rozwoju wsi spowodowanego prowadzonymi na zboczach Karpatki i Księżej Góry robotami górniczymi. W 1737 roku mieszkało tutaj 4 kmieci, 17 zagrodników i 8 chałupników, była też karczma sądowa, a cała stanowiła własność rodziny Waldsteinów z Miłkowa. Obie wsie (Karpacza i Płóczki) wchodzące obecnie w skład Karpacza stanowiły wtedy dwie odrębne pod względem administracyjnym miejscowości, mimo że od pewnego momentu należały do tego samego właściciela. W obu funkcjonowały osobne dla każdej z nich karczmy sądowe. Na początku XVIII wieku powstają nowe ścieżki w oparciu o Śląską Drogę pozostającą nadal główną górską osią komunikacyjną, wokół której powstają kolejne jej odgałęzienia i warianty. Związane było to z jednej strony z funkcjonującymi w okolicach Śnieżki skupiskami bud hodowców bydła i kóz, a z drugiej strony z powstającym i rozwijającym się powoli ruchem turystycznym, a także z pozyskiwaniem przez miejscową ludność, nawet z najbardziej niedostępnych i położonych wysoko w górach miejsc, surowca zielarskiego dla tutejszych laborantów. Z tych powodów część dróg i ścieżek prowadzących bezpośrednio na główny grzbiet Karkonoszy brała swój początek nie tylko w Karpaczu Górnym, ale również we wsi na Krzywej Górze. Podczas swojej pierwszej wyprawy w Karkonosze w roku 1690 J. Climbeck (jest to pseudonim wcześniej już wspomnianego pastora B. Schmoicka). Natomiast prawie 50 lat później we wstępie do jednej z ksiąg pamiątkowych spotykamy wpis

pochodzący z roku 1736 mówiący o istnieniu już wtedy drogi czy też ścieżki biegnącej bezpośrednio z Karpacza przez Biały Jar do Samuelowej Budy na Złotówce. K. G. Lindner w roku 1734 podczas swojej drugiej wyprawy w Karkonosze opisał drogę, czy też raczej ścieżkę biegnącą ze wsi na Krzywej Górze stromym zboczem Kopy pomiędzy dolinami Łomniczki i Bystrzyka, która to dróżka łączyła się z głównym szlakiem dopiero u podnóża Śnieżki. W tym czasie u ujścia Bystrzyka do Łomnicy, w miejscu zwanym kiedyś Porębą, istniało skupisko bud pasterskich u zbiegu obecnych ulic Gimnazjalnej, Konstytucji 3. Maja i Piastowskiej. Na dość rozległej polanie śródleśnej, na terenie zajmowanym teraz przez Hotel Orlinek w I pół. XVIII wieku powstała buda pasterska, która bardzo szybko zaczęła pełnić rolę schroniska. Ojej funkcji może świadczyć najstarsza nazwa „Chlebowa Buda”, a później zmieniona na: „Gospoda pod Wąsem” (XIX wiek) od charakterystycznego wyglądu jednego z gospodarzy. Na mapie Księstwa Jaworskiego z roku 1736 widzimy, iż wieś na Krzywej Górze jest dość znacznie oddalona od ówczesnych głównych dróg kołowych określanych na tej mapie mianem „Viae Regiae” - „droga królewska”, ponieważ w tym czasie szlak komunikacyjny przebiegał wzdłuż osi Cieplice-Podgórzyn-Sosnówka-Miłków-Ściegny-Kowary. Karpacz pozostawał więc poza jego zasięgiem, ale co ciekawe - w XVIII wieku część ówczesnych turystów i badaczy, którzy pozostawili opisy swoich wycieczek na Śnieżkę, dotarła na nią, wędrując przez Staniszów, Miłków, Płóczki i Karpacz, mimo iż na omawianej mapie nie są zaznaczone drogi łączące Staniszów z główną podkarkonoską osią komunikacyjną Miłkowa z Karpaczem. Wskazywać to może na istnienie mniej doskonałych dróg czy też ścieżek, wykorzystywanych przez miejscową ludność, a nie zaznaczonych na mapie. Argumentem przemawiającym dodatkowo za tym, że Karpacz posiadał jak na owe czasy dość dobre połączenia komunikacyjne z ważniejszymi miejscowościami Kotliny Jeleniogórskiej, jest fakt, iż w XVIII wieku głównym źródłem utrzymania dla mieszkańców osady na Krzywej Górze była produkcja ziołowych leków sprzedawanych prawie w całej Europie, nic więc dziwnego, że koniecznością było szybkie i sprawne wywiezienie towaru oraz dostarczenie go na przykład już w XVII wieku do Lipska na słynne tamtejsze coroczne targi oraz wzmianka pochodząca z II pół. XVIII wieku, mówiąca o zamieszkiwaniu w Karpaczu wielu handlarzy leków i destylatorów. Korzystano z tego środka transportu, jakim była wtedy zaprzężona w konie chłopska furmanka. Powstanie regularnego połączenia dyliżansowego pomiędzy Wrocławiem a innymi miastami sudeckimi, w tym z Jelenią Górą w roku 1743, było bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój ówczesnego ruchu turystycznego i skierowanie go do Karpacza, a stamtąd w kierunku bud pasterskich położonych na głównym grzbiecie lub bezpośrednio na Śnieżkę. Trasa tzw. poczty górskiej prowadziła z Wrocławia do Świdnicy,

gdzie łączyła się ze zsynchronizowanymi z nią liniami bocznymi z Wałbrzycha, z Legnicy przez Jawor i Strzegom, z Nysy przez Ząbkowice Śląskie, Ziębice i Dzierżoniów. Ze Świdnicy przez Świebodzice, Kamienną Górę i Kowary docierały do Jeleniej Góry dylizansy. 18 sierpnia 1800 król Prus Fryderyk Wilhelm III wyruszył również z Kowar na Śnieżkę. Jak przystało na władcę potężnego królestwa, wraz z towarzyszącymi mu osobami jechał na wozach ciągnionych przez dwa lub cztery konie zaprzężone w rzędzie. W ten wygodny sposób całe towarzystwo dotarło przez Karpacz i Karpacz Górny do Budy Schlingela (Polana). Zdobywanie Śnieżki kontynuowano na grzbietach koni, ale na sam szczyt król, jak i też całe towarzystwo doszło na własnych nogach. Niespodziewanie ważną rolę w ukierunkowaniu ruchu turystycznego w XVIII wieku odegrało górnictwo. Prowadzone w XVIII wieku na terenie Płóczek, Karpacza, Sowiej Doliny i Kotła Łomniczki prace wydobywcze zakrojone były na dość szeroką skalę. Wystarczy wspomnieć o działających tutaj trzech gwarectwach i podać długość niektórych sztolni sięgających 90, a nawet 300 m w głąb wzniesień. W 1781 roku, kiedy to zdecydowano się na przerwanie wydobywania, 10 ton wzbogaconego na miejscu koncentratu galenowego przewieziono do Miedzianki, gdzie go przetopiono. Prowadzone roboty górnicze wywarły znaczący wpływ na rozwój sieci komunikacyjnej w samym Karpaczu, jak i też szlaków łączących go z sąsiednimi miejscowościami. Prace wydobywcze prowadzone w Kotle Łomniczki, a przede wszystkim w Sowiej Dolinie, gdzie pozyskiwano szlachetne kamienie, jak magnes przyciągały w te rejony dość liczne grupy turystów wybierających zejścia ze Śnieżki przez grań Czarnego Grzbietu. Pierwsza wzmianka o działających w Sowiej Dolinie kopalniach granatów pochodzi z roku 1703, natomiast w miarę dokładny ich opis znajdujemy w relacji z wycieczki, jaką odbył w roku 1760 piechowicki pastor J.T.Volkmar i wydanej w formie książki w roku 1777 pod tytułem „Reisen nach Reisingebirgen”. Ślady po tych kopalniach i prowadzonych tam robotach górniczych są do odnalezienia nawet do tej pory w okolicach Buławy. Ówcześni turyści, decydując się na zejście ze Śnieżki drogą przez Czarny Grzbiet do Sowiej Przełęczy i dalej, bądź to przez Skalny Stół mogli dotrzeć do Kowar, bądź to, schodząc do Sowiej Doliny i odwiedzając działające tam kopalnie szlachetnych kamieni, docierali do Wilczej Poręby. Dzielnica ta zostaje więc włączona wraz z Sowią Doliną do turystycznego spisu terenów wartych odwiedzenia, tym samym powoli Karpacz przestaje być tylko przystankiem na trasie górskich wycieczek, ale staje się również powoli miejscem, z którego rozpoczynają! kończą swoją wędrówkę na Śnieżkę XVIII-wieczni turyści. W ramach rządowych inwestycji mających na celu rozwiązanie problemu bezrobocia i nędzy karkonoskich tkaczy zaczęto od roku 1845 w Kotlinie Jeleniogórskiej rozbudowywać i modernizować sieć drogowych

połączeń pomiędzy poszczególnymi miejscowościami. Jako pierwszą zaczęto budować drogę do Szklarskiej Poręby, ale bardzo szybko zaniechano wszelkich prac, dopiero petycja władz spowodowała wznowienie robót w sierpniu 1848 roku. Był to wyraźny wpływ wypadków Wiosny Ludów, które miały wtedy miejsce w niektórych miejscowościach powiatu jeleniogórskiego. W ramach rządowych inwestycji w latach 1855-1858 wybudowano drogę bitą z Jeleniej Góry przez Mysłakowice i Kostrzycę do Kowar i dalej przez Przełęcz Kowarską do Kamiennej Góry i Lubawki. Była to droga państwowa. Przeciętna szerokość ówczesnej szosy wynosiła 7,5 m i była po obu stronach wysadzana drzewami. Natomiast do roku 1857 w Karpaczu Górnym nie było jeszcze normalnej drogi jezdnej, istniały tylko kamieniste ścieżki i dopiero w roku 1867 wybudowano bardzo stromą i niebrukowaną drogę o szerokości 3 m łączącą Karpacz z Karpaczem Górnym, więc z tego powodu do roku 1900 wozem można było dotrzeć jedynie do mostu na Łomnicy w Białym Jarze, skąd dalej podróżowano pieszo, bądź w lektyce. II połowa XIX wieku to czas intensywnego rozwoju całego Karpacza. Przybywający coraz liczniej do wsi leżących u stóp Śnieżki turyści oczekiwali możliwości zatrzymania się w miarę dobrych warunkach. Z tego powodu między innymi w 1869 roku zbudowano w Karpaczu Górnym i udostępniono turystom 23-pokojowy hotel w pobliżu kościółka Wang. Bardzo szybko okazało się, że liczba pokoi jest niewystarczająca i ówczesny właściciel wybudował obok kolejny, duży zajazd, a w 10 lat później następny, nieco mniejszy. W roku 1890 został wzniesiony kolejny wielki hotel, obecnie funkcjonujący pod nazwą „Leśny Zamek”. Również w Karpaczu zaczęły powstawać budynki, których przeznaczeniem była obsługa pojawiających się coraz częściej we wsi gości. W roku 1876 funkcjonowały tutaj 4 zajazdy i gospody, 1 tartak, 1 laborant prowadzący aptekę, 1 zakład kąpielowy, 1 agencja pocztowa z telegrafem, 1 stacja przewodników i tragarzy lektyk. Karczma sądowa, dzisiejszy „Bachus” wybudowany został w roku 1836 oraz gospoda zwana „Chlebową Budą” stojąca obok miejsca na którym stoi dzisiejszy hotel „Orlinek”, a także oberża znajdująca się na miejscu dzisiejszego hotelu „Biały Jar”, 1 lipca 1858 roku powstaje w Jeleniej Górze urząd telegraficzny. W roku 1867 urząd pocztowy w Karpaczu otrzymał aparaturę telegraficzną, a w roku 1880 zbudowano linię telegraficzną łączącą Karpacz ze schr. na Śnieżce, gdzie urząd pocztowy funkcjonował w okresie letnim.

Koniec lat siedemdziesiątych i początek osiemdziesiątych przynosi kolejne zmiany. Wtedy to powstaje na szczycie

Księżej Góry w roku 1879 niewielka gospoda, którą 16 lat później zakupił berliński lekarz dr E. Kaselowski i w roku 1897 na jej miejscu wznosił, podobną do zameczku, użytkowany do dzisiaj budynek, a w roku 1884 został w Karpaczu otwarty dom zajezdny Augustabad dla samotnych kobiet. W 1842 roku powstało pierwsze na Dolnym Śląsku połączenie kolejowe pomiędzy Wrocławiem a Oławą. 24 września 1862 roku zapadła decyzja parlamentu o budowie linii kolejowej na trasie Zgorzelec – Węgliniec – Lubań – Gryfów Śląski – Jelenia Góra. 20 sierpnia 1866 roku nastąpiło uroczyste otwarcie odcinka Lubań – Jelenia Góra, a 15 sierpnia 1867 stolica tutejszego powiatu uzyskała połączenie kolejowe z Wrocławiem przez Wałbrzych. Wojanów stał się więc stacją końcową dla turystów chcących dotrzeć we wschodnie Karkonosze. Przebudowę drogi z Karpacza Górnego przez Karpacz, Miłków, Mysłakowice i Łomnicę do stacji kolejowej w Wojanowie (15 km) zatwierdził sejmik powiatowy 29 października 1875 roku, ale projekt upadł ze względów finansowych. W początkowym okresie rozwoju turystyki i powstawania połączeń kolejowych pomiędzy poszczególnymi miejscowościami dużą rolę odgrywali prywatni właściciele pojazdów konnych organizując połączenia komunikacyjne pomiędzy poszczególnymi miejscowościami. W 1872 roku kilku posiadaczy koni z Karpacza zawiązało spółkę, której celem było dostarczanie przyjeżdżającym do tej miejscowości gościom koni do objeżdżania gór. 21 maja 1882 roku nastąpiło uroczyste otwarcie linii kolejowej łączącej Kowary z Jelenią Górą, natomiast powstanie linii kolejowej łączącej Mysłakowice z Karpaczem przez Miłków w roku 1895 spowodowało, że do miejscowości leżącej u stóp Śnieżki przybywało dziennie około 2.000 turystów, pociągi na tej trasie były przepełnione, a bilety w Karpaczu wyprzedane. Dane pochodzą z roku 1895. W latach 1895-1905 zbudowano w Karpaczu i Karpaczu Górnym szereg hoteli, między innymi: D.W. „Chrobry”, D.W. „Mieszko”, „Znicz 1”, „Znicz 2”, D.W. „Piast”, D.W. „Leśny Dwór”. Przebiorzenia ekonomiczno-społeczno-kulturowe, które nastąpiły pod koniec XIX wieku w znaczący sposób wpłynęły na rozwój turystyki w rejonie Karkonoszy. Zamiast uczestniczyć w jedno-dwudniowych wycieczkach na Śnieżkę, przybywający w góry goście decydowali się na dłuższy pobyt w podgórskich miejscowościach. Już w roku w 1876 odpoczywało w Karpaczu 140 rodzin z Berlina, Wrocławia i Goerlitz na letnisku. Czynnikiem decydującym o pojawieniu się w danej miejscowości zjawiska pobytów letniskowych było posiadanie przez nią dobrego połączenia drogowego z Jelenią Górą, a z masowym napływem gości korzystających z tej formy wypoczynku mamy do czynienia wtedy, gdy istnieje możliwość dotarcia do letniska za pomocą komunikacji kolejowej. Oto dane obrazujące nieprawdopodobny wzrost napływu letników do Karpacza od roku 1880 do roku 1900. 1880-537, 1881-694, 1882-553, 1883-721,

1884-792, 1885-1102, 1886-929, 1887-1097, 1888-1213, 1889-1357, 1890-1502, 1891-1916, 1892-2200, 1893-2300, 1894-2500, 1895-3100, 1896-3500, 1897-3371, 1898-5259, 1899-5670, 1900-3953 - bez września. Ruch letniskowy dotarł do Wilczej Poręby, Borowic i Karpacza Górnego dopiero w latach 90-tych XIX wieku, ponieważ te miejscowości nie posiadały dobrego połączenia komunikacyjnego z pobliskimi większymi ośrodkami. W Karpaczu Górnym w roku 1883 tyłki 53 osoby przebywały tutaj na letnisku, jednak po uruchomieniu linii kolejowej Karpacz musiał się podzielić korzyściami płynącymi z obsługi ruchu turystycznego z swoim wyżej położonym sąsiadem. W roku 1913 przez Karpacz i Karpacz Górny przewinęło się 42 775 turystów, a średni czas pobytu wyniósł 3 tygodnie. Znaczny rozwój ruchu turystycznego, jaki nastąpił pod koniec XIX wieku, był spowodowany nie tylko przez czynniki już wcześniej wymienione, ale także dzięki powstaniu zjawiska turystyki zimowej, która nie byłaby jednak możliwa bez powstania odpowiedniego zaplecza hotelarsko-turystycznego i rekreacyjnego. Masowe wycieczki, jakich świadkiem była w połowie XIX najwyższa góra Śląska, spowodowały konieczność wzniesienia na jej szczycie, w roku 1868 schroniska będącego własnością Friedricha Sommera. Liczba miejsc noclegowych na szczycie Śnieżki wynosiła 110-120 miejsc, zaś do obowiązków obsługi należało budzenie gości o określonej porze, ponieważ atrakcją tego miejsca była możliwość obserwowania z okien schroniska wschodu słońca. W roku 1885, według informacji właściciela, na szczycie było już około 30.000-35.000 osób, z tego 6.409 turystów skorzystało z możliwości noclegu na najwyższym szczycie Sudetów. Rozwijający się ruch turystyczny spowodował konieczność rozbudowy istniejącego obiektu na Złotówce i w roku 1896 ówczesny jego właściciel Franciszek Krauss-junior podjął decyzję o wybudowaniu nowego trzykondygnacyjnego budynku, który z założenia miał pełnić czysto hotelarsko-gastronomiczną funkcję. Nowo wybudowane schronisko na parterze posiadało kuchnię, trzy pokoje, stajnię i salę jadalną o powierzchni 80m², na pierwszym i drugim piętrze było w sumie 11 pokoi oraz po jednym dość dużym pomieszczeniu do suszenia bielizny. Budowla ta spłonęła 1 kwietnia 1906 roku. Jeszcze w tym samym roku właściciel rozpoczął pracę nad odbudową obiektu. Nowy budynek był jeszcze bardziej okazały, wystarczy wspomnieć, że oprócz bufetu, kuchni, zmywalni naczyń, pokoju dla przewodników, pokoju zimowego, werandy z widokiem na Kotlinę Jeleniogórską znajdowała się restauracja o powierzchni 140 m² i 17 pokoi gościnnych. W budynku zainstalowano również centralne ogrzewanie. Stale rosnący ruch turystyczny wymógł na właścicielach kolejną przebudowę, która miała miejsce w roku 1911, w wyniku niej uzyskano restaurację o 120 miejscach konsumpcyjnych i 12 nowych pokoi oraz przechowalnię sprzętu turystycznego. W połowie XIX wieku

„Samotnia” określana była jeszcze mianem szałas. Zgodnie z obowiązującym wówczas trendem zaczęto jednak przystosowywać istniejącą budę do wymagań stawianych przez rozwijający się ruch turystyczny. Inwestycje podjęte przez jednego z właścicieli „Samotni” przerosły jego możliwości finansowe i zdecydował się on sprzedać cały obiekt w roku 1891 radcy handlowemu z Miłkowa Henrykowi Richterowi, wraz z 26 sztukami bydła za 4000 talarów. Mimo dobudowania na poddaszu dwóch pokoi i charakterystycznej wieżyczki z dzwonnica do roku 1898 schronisko nie zapewniało noclegów, jedynie możliwość ogrzania się i zjedzenia czegoś. W 1892 roku ówczesny właściciel budy Schlingela na Polanie odkrył źródła wód mineralnych i miał zamiar wybudowania tam sanatorium, z niewiadomych przyczyn nie zrealizował on swojego projektu, mimo to przez cały rok było czynne tam schronisko dysponujące 15 pokojami gościnnymi i prawie nigdy nie mogło narzekać na brak gości. Około roku 1890 niejaki Michael Melz z Mysłakowic przekształcił znajdujący się w Kotle Łomniczki szałas myśliwski w gospodę, która nosiła nazwę Melzergrundbaude stała ona na miejscu obecnego schroniska. Jej właściciel wybudował również ścieżkę wiodącą wschodnim stokiem Kopy na Równię pod Śnieżką. Nieco powyżej rozpoczęto budowę nowego schroniska, które jednak jeszcze nie oddane do użytku, zostało zniszczone przez lawinę na wiosnę roku 1902. Wybudowane na krawędzi Kotła Dużego Stawu staraniem RGV schronisko ks. Henryka zostało otwarte 8 czerwca 1889 roku i jeszcze w grudniu tego samego roku dwaj turyści ze Szwecji pokonali na sankach trasę od Słonecznika do Karpacza w 20 minut. Na przełomie XIX i XX wieku doszło do swoistego procesu przystosowywania istniejącej na głównym grzbiecie Karkonoszy bazy noclegowej do zwiększonych potrzeb związanych z rozwojem ruchu turystycznego. Zachodzące zmiany nie polegają tylko na zwiększeniu ilości miejsc noclegowych, ale przede wszystkim zmierzają do unowocześnienia budynków, czy też wznoszenia całkowicie nowych, przystosowanych do zaspokojenia wzrastających potrzeb związanych z zwiększonym ruchem turystycznym w tym rejonie. Stąd pojawiają się w schroniskach obszerne sale restauracyjne, pokoje dla przewodników, przechowalnie sprzętu turystycznego czy też centralne ogrzewanie, będące wtedy synonimem wysokiego standardu danego obiektu.

Trudno jest pominąć w tym miejscu zasługi, jakie dla rozwoju karkonoskiej turystyki oddało powstałe 1 sierpnia 1880 roku Riesengebirgs Verein (Towarzystwo Karkonoskie). Od momentu powstania celem nadrzędnym tej organizacji było wybudowanie ścieżek górskich, które pełnić miały rolę szlaków turystycznych.

Do I wojny światowej wybudowano 300 km ścieżek górskich. W połowie XIX wieku długość ścieżek w całych Karkonoszach szacowano na 150 km. Rozpoczęto znakowanie dróg, drózek i ścieżek, tworząc w ten sposób system turystycznych szlaków górskich. Stawiano kamienne słupki z wykutymi na nich kierunkowskazami i docelowymi nazwami. Po zawarciu w roku 1892 porozumienia z RGV wprowadzono znakowanie docelowe używając znaków z blachy w kształcie wydłużonego rombu, w dwóch kolorach. W roku 1893 zostaje wydana pierwsza kolorowa mapa turystyczna „Wegenkarte vom Riesen -und Isergebirge”. Lata 1881 -1886 to czas uporządkowanie szlaku grzbietowego wiodącego od Hali Szrenickiej na Przełęczy Okraj. Prawie równocześnie w latach 1883-1884 zostaje udostępniony pieszemu turyście kocioł Łomniczki, a za pieniądze hrabiego Schaffgotscha zostaje wybudowana ścieżka z Kotła Łomniczki na Przełęcz pod Śnieżką. W następnych latach 1885-1890 uporządkowano ścieżkę z Polany przez Złotówkę na Śnieżkę i do Loučni Boudy. W 1889 roku wybudowano wygodną drogę z Polany do schr. ks. Henryka. W latach 1894-1895 uruchomiono najkrótszą drogę z Karpacza na Śnieżkę wiodącą pod szczytem Kopy, tzw. drogę przez zbocze oraz udostępniono turystom Sowią Dolinę budując ścieżkę z Wilczej Poręby na Sowią Przełęcz, która została odbudowana w 1901 roku po zniszczeniu jej w 1897 przez ulewne deszcze. W latach 1898-1899 powstała jedna z ciekawszych ścieżek prowadzących z Polany przez Pielgrzyny do Słonecznika. W 1903 roku powstała wygodna droga z Polany do Łomnickiego Rozdroża (dzisiaj zielony szlak) zbudowana siłami koła RGV z Karpacza. W 1905 dla uczczenia 25-lecia RGV wybudowano okrężną drogę z Równi pod Śnieżką na szczyt tzw. Drogę Jubileuszową. Ścieżki służące wędrowaniu po górskich bezdrożach budowało nie tylko RGV, ale również prywatni inwestorzy. Właściciel Samotni sfinansował budowę gościńca o szerokości 1,5 m łączącego jego schronisko z budą Hampla. Symbolicznym wydarzeniem w dziejach zimowej turystyki w Karkonoszach miało miejsce 16 stycznia 1806, wtedy to Śnieżka została po raz pierwszy zdobyta w zimie, a dokonał tego wśród silnej zamieci niejaki Rappersberg z Marburga. Pod koniec XIX wieku i na początku XX wieku wśród zimowych dyscyplin dominowały rogate sanie i sanki. Przed I wojną światową saneczkarstwo oddało palmę pierwszeństwa na rzecz narciarstwa, jak również pozostałych konkurencji zimowych takich jak: skoki narciarskie, biegi narciarskie, hokej, łyżwiarstwo, bobsleje, skijoring (jazda za koniem na nartach). Uruchomienie linii kolejowej powoduje przeniesienie zimowego ruchu turystycznego do miejscowości podgórskich i skoncentrowanie go w tych miejscowościach Karkonoszy, w których znajdowały się końcowe stacje tras zjazdowych. Tutaj otwierano i zamykano wszystkie imprezy zimowe, w sezonie, który trwał od Bożego Narodzenia do końca lutego. Około 1900 roku w okolicach Karpacza czynne były następujące

trasy zjazdowe przeznaczone dla sań i saneczek: schr. ks. Henryka-Karpacz (8 km), schr. Strzecha Akademicka-Karpacz (6,8 km), schr. ks. Henryka-Karpacz Górny (9,4 km), schr. ks. Henryka-Wang-Karpacz Górny-Karpacz dworzec kolejowy (10 km), schr. ks. Henryka-Borowice-Przesieka-Podgórzyn (12,5 km). W związku z narastającym ruchem na trasach saneczkowych w okresie zimowym co mogłoby doprowadzić do nieszczęśliwych wypadków, władze RGV w roku 1909 podjęły decyzję o zamknięciu dla bobsleistów wszystkich tras zjazdowych, które brały swój początek w szczytowych partiach Karkonoszy, jednocześnie przypomniano wszystkim o istnieniu w odpowiednich dla bobslei torów w Szklarskiej Porębie, Karpaczu, Karpaczu Górnym oraz pomiędzy Budą Hampla a Budą Schlingla. W roku 1913 obok starej „Gospody pod Wąsem” wzniesiono okazały hotel, który obecnie nosi nazwę „Orlinka”. Nieco wcześniej, bo w roku 1909 powstał tu tor bobslejowy, tutaj też wzniesiono w roku 1912 pierwszą drewnianą skocznię narciarską, na której oddano w roku 1914 najdłuższy skok na odległość 38,5. W roku 1914 w Karpaczu było około 10 hoteli, 1 sanatorium, 67 pensjonatów oraz dwa w Wilczej Porębie (bez schronisk górskich). W około 1100 pomieszczeń przystosowanych i bądź wybudowanych z myślą przyjezdnych gościach mogło jednorazowo zanoć około 2200 osób. Karpacz posiadał już w roku 1908 lekarza gminnego, aptekę, sanatorium, w którym leczono nadwężone nerwy i choroby związane ze złą przemianą materii, niedawno wybudowany i poświęcony kościół ewangelicki, park miejski z placem zabaw dla dzieci oraz pawilonem koncertowym. Znajdowała się tu również poczta, stacja przewodników i tragarzy lektyk, a w zimie można było skorzystać z przejażdżki na sankach i rogatych saniach, które wraz z przewodnikiem można było tutaj wynająć. Dzięki dobremu połączeniu kolejowemu w 4 godziny trwała podróż do Wrocławia, 6 do Berlina i 5 do Drezna. Największym hotelem był dzisiejszy D.W „Piaś” posiadający 60 pokoi o najwyższym wówczas standardzie. W 1908 przekazano do eksploatacji odcinek szosy na trasie Karpacz-Karpacz Górny, droga była na tyle porządnie zaprojektowana i zbudowana że do lat trzydziestych nie wymagała modernizacji. Komunikacja pomiędzy poszczególnymi wsiami i osadami oraz schroniskami położonymi na głównym grzbiecie Karkonoszy rozwiązana była za pomocą omnibusów, które docierały również do Kowar i Jeleniej Góry. Wynajęcie tego środka transportu z Karpacza do Budy Schlingla kosztowało 2,5 marki od osoby, a do schroniska nad Łomniczką 0,80 fenigów. Karpacz posiadał już wtedy także stałe połączenie autobusowe z Karpaczem Górnym i Szklarską Porębą. W roku 1907 roku oddano do użytku szosę Kowary-Ściegny, a pozostały odcinek był jeszcze w budowaniu i Karpacz został połączony ze Ściegnami wygodną szosą dopiero w okresie I wojny światowej. W roku 1914 w Karpaczu Górnym było 12 hoteli, 54 pensjonaty, które razem dysponowały około

tysiącem miejsc. W 1900 roku sejmik powiatowy zaakceptował budowę drogi pomiędzy Wilczą Porębą a Karpaczem. W 1908 roku Wilcza Poręba dysponowała 90 pokojami do wynajęcia w: 2 gospodach (jedna z nich to schronisko nad Łomniczką), 2 leśniczówkach i 12 prywatnych domach. Była ona połączona z Karpaczem linią omnibusową. Płóczki w 1908 roku posiadały 3 hotele, gospodę, kilka restauracji oraz była tutaj możliwość wynajęcia w prywatnych domach pojedynczych pokoi. Tuż przed wybuchem I wojny światowej Karpacz stał się znanym i bardzo często odwiedzanym karkonoskim kurortem. Ludzie tu żyjący bardzo szybko zorientowali się z korzyści płynących z bliskiego sąsiedztwa ze Śnieżką i przystosowując swoje domy, zagrody i w konsekwencji całą miejscowość, zmienili Karpacz w taki sposób, żeby niektóre jego walory można było w pełni docenić. Niestety kolejne inwestycje czynione w następnych dziesięcioleciach zmieniły pierwotny sielski obraz miejscowości. Coraz trudniej spotkać tutaj pełne kwiecia, pachnące łąki, górskie panoramy nie zszpecone ostatnimi zdobyczami cywilizacji, zakątki, w których cisza gra swoją muzykę. A w żadnym biurze podróży nie można zamówić wczasów w przedwojennym stylu.

2. Położenie administracyjne

Gmina Miejska Karpacz to typowo górską miejscowość turystyczno – wypoczynkowa w Karkonoszach, leżąca u podnóża Śnieżki (1 602 m. n.p.n.) najwyższego szczytu Karkonoszy i Sudetów w województwie dolnośląskim (powiat jeleniogórski). Powierzchnia gminy stanowi prawie 6% powiatu, a pod względem obszaru jest to jedna z najmniejszych jego gmin. W części północno – zachodniej i północnej gmina graniczy z administracyjnym obszarem gminy wiejskiej Podgórzyn, a od strony wschodniej – z gminą miejską Kowary. Od południa przylega doń granica państwa z Republiką Czeską.

Rysunek 1. Mapa powiatu jeleniogórskiego.

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Karpacz na lata 2005 – 2013

Na atrakcyjność lokalizacyjną miasta wpływa znakomite położenie względem dużych ośrodków miejskich zlokalizowanych w Polsce:

KARPACZ - WROCLAW 137 KM*

KARPACZ – POZNAŃ 249 KM

KARPACZ - KATOWICE 290 KM

KARPACZ - KRAKÓW 367 KM

KARPACZ - SZCZECIN 370 KM

KARPACZ - WARSZAWA 453 KM

a także bardzo dobre położenie względem dużych ośrodków miejskich zlokalizowanych poza granicami:

KARPACZ - PRAGA 182 KM

KARPACZ - DREZNO 183 KM

KARPACZ – BERLIN 300 KM**

II. ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI

1. Obszar i środowisko przyrodnicze

Gmina Karpacz położona jest na wysokości od 480 do 885 m n.p.m., w wąskiej i stromej dolinie Łomnicy i obejmuje obszar 37,96km². Ogromna jak na polskie warunki deniwelacja stanowi o unikalnych wartościach rekreacyjnych i środowiskowych obszaru miasta. Jednocześnie bardzo zróżnicowana rzeźba terenu, której lokalne deniwelacje wewnątrz terenów zainwestowanych sięgają 150 m, powoduje duże utrudnienia w zagospodarowaniu terenów miejskich. Karkonosze odznaczają się znacznym bogactwem form morfologicznych (gołoborza, gleby strukturalne, równie). Urozmaicona budowa geologiczna łączy się m.in. z występowaniem wielu rodzajów skał (głównie różnych odmian granitu). Środowisko geograficzne w rejonie Karpacza stanowi bardzo dobrą podstawę gospodarki turystycznej. Posiada ono bowiem wiele walorów turystyczno-wypoczynkowych. Obszar Karpacza zlokalizowany jest w dorzeczu Bobru i położony nad jego dopływem-Łomnicą. Pozostałe ciek wodne to nieduże rzeczki i potoki. Wody powierzchniowe płynące należą do zlewni rzeki Łomnicy, za wyjątkiem obszaru leżącego na północ od góry Suszycy (potoki Modrzyk, Jodłówka, Jeleni Potok) skąd potoki spływają do zlewni rzeki Kamiennej. Zlewnia Łomnicy charakteryzuje się dużymi spadkami cieków i normalnymi wahaniami przepływów.

Naturalne wody powierzchniowe stojące to 2 polodowcowe jeziora górskie:

- Mały Staw, położony na wysokości 1183 m n.p.m., o pow. 2,88 ha i obj. ok. 100 000 m³
  - Wielki Staw, położony na wys. 1225 m n.p.m., o pow. 8,32 ha i obj. ok. 790 000 m³
- oba zasilane z różnych źródeł (opadowe, strumienie stałe i okresowe).

Sztuczne wody powierzchniowe stojące to:

- zbiornik na rzece Łomnicy przy wodospadzie Łomnicy położony na wysokości ok. 66 m n.p.m., o pow. ok. 1 ha, zbiornik ten pełni funkcję rekreacyjną
- zbiornik na ciekach zasilających potok Jodłówka, położony na terenach leśnych pomiędzy lokalnymi szczytami Góry Suszycy i Czarnej Góry na wys. Ok. 915 m n.p.m., o pow. ok. 0,5 ha. Zbiornik ten pełni funkcję retencyjną i rekreacyjną.

Środowisko przyrodnicze gminy Karpacz zawiera w sobie zespół wielu atrakcyjnych elementów. Należy tu wskazać przynależność terenu miasta z jednej strony do Karkonoskiego Parku Narodowego (utworzonego w 1959 r.), a z drugiej do obszaru chronionego Karkonosze

– Góry Izerskie (utworzonego w 1959 r.). Powierzchnia parku wynosi obecnie 5575 ha. Największą część parku zajmują lasy - 3828 ha - objęte głównie ochroną częściową. Tereny położone powyżej górnej granicy lasu czyli piętro subalpejskie i alpejskie o powierzchni 1717 ha objęto ochroną ścisłą. Park swoim zasięgiem obejmuje Główny Grzbiet Karkonoszy od zachodnich zboczy Mumlawskiego Wierchu na zachodzie po Przełęcz Okraj na wschodzie. Obszar Karkonoskiego Parku Narodowego znalazł się na liście obszarów Natura 2000 skierowanej przez Rząd Polski do Komisji Europejskiej. Europejska sieć Natura 2000 jest wyznaczana na europejskim terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej w celu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem. Polska, w ramach procesu integracji z Unią Europejską, została zobowiązana do wyznaczenia na swoim terytorium sieci obszarów Natura 2000 na podstawie kryteriów określonych dla wszystkich krajów członkowskich. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne: Dyrektywa Rady 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków z dnia 2 kwietnia 1979 r. Dyrektywa Rady 92/43/EWG o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory z dnia 21 maja 1992 r. Dyrektywa Ptasia ma na celu ochronę gatunków ptaków, gospodarowanie nimi i regulowanie liczebności, zawiera ona również zasady dopuszczalnego wykorzystania tych gatunków. Dyrektywa siedliskowa ma na celu zapewnienie różnorodności biologicznej przez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory na europejskim terytorium państw członkowskich. Obszary Natura 2000 w Polsce są wyznaczane na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. Nr 92 poz. 880).

W 1993 roku decyzją działającego w ramach UNESCO Międzynarodowego Komitetu MaB (program Człowiek i Środowisko) w Paryżu został utworzony Bilateralny Rezerwat Biosfery Karkonosze/ Krkonose. Utworzenie Rezerwatu było wynikiem wspólnych polsko - czeskich dążeń. Obejmuje on swoim zasięgiem dotychczasowy obszar parków narodowych: Karkonoskiego Parku Narodowego i utworzonego w 1963 roku po czeskiej stronie Karkonoszy Krkonosského Národního Parku. Powierzchnia Rezerwatu wynosi 60,5 tys. ha, z czego 55 tys. ha leży na terenie Czech, a 5,5 tys. ha na terenie Polski. Rezerwat Biosfery tworzą trzy strefy : rdzenna (10,1 tys.ha), buforowa (32 tys. ha) i tranzytowa (18,4 tys. ha). Po polskiej stronie dotychczas brak jest strefy tranzytowej.

Rezerwat Biosfery Karkonosze/Krkonose spełnia trzy podstawowe, korespondujące ze sobą funkcje:

- konserwatorską - chroniącą ekosystemy Karkonoszy,
- ekonomiczną - promującą na poziomie lokalnym zrównoważony rozwój ekonomiczny,

- logistyczną - popierającą badania naukowe, monitoring, edukację ekologiczną i wymianę informacji dla celów ochrony i rozwoju

Skupienie tak wielu terenów chronionych na stosunkowo niewielkiej powierzchni świadczy najlepiej o niepowtarzalnych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych tej części Sudetów Zachodnich.

Na terenie miasta ochronie prawnej podlegają następujące pomniki przyrody:

Limba europejska – ul. Zamkowa 3 – część południowa posesji na granicy z posesją przy ul. Kamiennej 4

Bluszcz pospolity – teren posesji Świątyni Wang

Bluszcz pospolity – ul. Myśliwska 2 – na elewacji południowej budynku.

Buk pospolity – ul. Skośna – na skarpie przy ulicy – przy tylnej części budynku gospodarczego

Kasztan jadalny – ul. Konstytucji 3 – go Maja 8. Północna część posesji.

Klon jawor – ul. Myśliwska 2, na łące w grupie skałek granitowych.

Klon pospolity – ul. Żeromskiego

Lipa drobnolistna – ul. Szkolna

Lipa drobnolistna – ul. Konstytucji 3 – go Maja 37

Skała granitowa – marmit w korycie rzeki Łomnicy między ul. Strażacką, a Turystyczną.

2. Zagospodarowanie przestrzenne

Obszary zabudowane i zagospodarowane skupiają się w północno – zachodniej części miasta i są podzielone w naturalny sposób rzeźbą terenu i obszarami polnymi lub leśnymi na zespoły zabudowy. Na terenach zainwestowania w mieście wyodrębniono 7 zespołów, które różnią się pomiędzy sobą układem przestrzennym, przeważającą funkcją zabudowy oraz stopniem zainwestowania, tj1.:

Karpacz Centrum – przeważnie zwarta zabudowa o charakterze miejskim, o zróżnicowanych formach i funkcjach – zawiera większość urządzeń i obiektów komunalnych (administracja, szkoły, biura, handel, stadion, itp.), urządzenia komunikacyjne oraz jedyne osiedle mieszkaniowe zbudowane z bloków wielorodzinnych a także kilka

---

¹ Na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Karpacza

skupisk dużych jedno- i wielorodzinnych budynków, około 20% powierzchni nieleśnej niezainwestowana;

Karpacz Górny – rozproszona zabudowa przeważnie o charakterze rekreacyjnym z lokalnymi skupiskami wzdłuż drogi nr 2653D położona na stromych północnych stokach i lokalnych wywłaszczeniach (w rejonie ul. Partyzantów i Kąpielowej), ok. 50% powierzchni nieleśnej niezainwestowana;

Zarzeczce – bardzo rozproszona zabudowa wzdłuż ul. Myśliwskiej o charakterze pensjonatowo – mieszkaniowym oraz skupiona w ośrodkach sanatoryjnym i turystycznych, duża część powierzchni nieleśnej niezainwestowana (ponad 85%)

Brzezie – niewielka, słabo zainwestowana położona na północy część miasta wzdłuż drogi nr 2653 D przylegająca bezpośrednio do rozległych zabudowań fabryki papieru położonych poza granicą administracyjną (gmina Podgórzyn), jedyna część miasta zawierająca kilka grup zabudowy zagrodowej oraz największą w mieście oczyszczalnię ścieków, duża część powierzchni nieleśnej niezainwestowana (ponad 80%).

Strefa przejściowa – zajmuje obszar pomiędzy Łomniczką a ul. Prusa, zawiera kilka dużych obiektów (hotel Skalny, basen) oraz rozproszoną zabudowę hotelowo- mieszkaniową wraz z niezbędnymi urządzeniami gospodarki komunalnej, duża część powierzchni nieleśnej niezainwestowana (ponad 70%).

Osiedle Skalne – zabudowa wzdłuż ulic, składająca się przeważnie z nowych budynków pensjonatowo – mieszkaniowych, otoczona i przedzielona grupami leśnymi, około 50% powierzchni nieleśnej niezainwestowana:

Wilcza Poręba – gniazdowa, rozrzedzona zabudowa o charakterze rekreacyjnym lub mieszkaniowym wzdłuż pętli ulic Wilczej i Sarniej, około 50% powierzchni nieleśnej niezainwestowana.

Na pozostałym obszarze miasta tereny zabudowane stanowią niewielką część powierzchni i są to tylko pojedyncze obiekty, np.: hotele, schroniska, urządzenia sportowe (wyciągi narciarskie, skocznia, tor saneczkowy, itp.) Można tu wydzielić trzy strefy wyraźnie różniące się charakterem nałożonych na nie warunków przyrody.

Obszar Karkonoskiego Parku Narodowego, na którym nie można prowadzić żadnej działalności gospodarczej nie związanej z ochroną przyrody lub turystyką, obszar ten dzieli tereny leśne sąsiadujące z terenami zainwestowanymi na dwie części:

Tereny otwarte wschód – rejon Góry Świerkowiec i Góry Suszyca oraz

Tereny otwarte zachód – rejon Góry Buława i Góry Izbica na wschód od doliny Łomniczki

Oba tereny pozostają w administracji Lasów Państwowych, gdzie prowadzona jest gospodarka leśna i mają status lasów ochronnych.

Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Dla historycznie ukształtowanego zespołu przestrzenno – krajobrazowego Karpacza, obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ustalił strefę ochrony konserwatorskiej. Granice strefy wyznaczone zostały w dwóch jednostkach planistycznych: A – Centrum oraz B1 – Karpacz Górny. Miasto zachowało wiele elementów środowiska kulturowego, ukształtowanych w procesie historycznego rozwoju. Budują one tożsamość i stanowią silne elementy identyfikacji przestrzennej.

Wśród głównych zabytków miasta wymienić należy.

- Miasto Karpacz – układ przestrzenny
- Kościół Parafialny p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny – ul. Konstytucji 3 – go Maja 44
- Kościół pomocniczy p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa – ul. Konstytucji 3 – go Maja
- Budynek – dom wycieczkowy (obecnie – Hotel Rezydencja) – ul. Parkowa 6
- Budynek mieszkalny – ul. Karkonoska 23
- Budynek hotelowo – pensjonatowy (obecnie „Patria”) – ul. Słowackiego 1
- Budynek – ul. Konstytucji 3 – go Maja 58
- Budynek (Zespołu Szkół Mistrzostwa Sportowego) – ul. Gimnazjalna 7
- Dawna buda pasterska (Chata pasterska) – do odtworzenia
- Dawna karczma sądowa (obecnie „Bachus”) – ul. Konstytucji 3 - go Maja 37
- Schronisko „Samotnia” nad Małym Stawem – ul. Na Śnieżkę 16
- Schronisko „Strzecha Akademicka” – ul. Na Śnieżkę 18
- Kościół ewangelicki „Wang” – ul. Na Śnieżkę 8
- Cmentarz przykościelny (ewangelicki) – ul. Na Śnieżkę 8
- Kaplica Świętego Wawrzyńca na szczycie Góry Śnieżka
- Muzeum meteorologiczne na Śnieżce

Układ zagospodarowania przestrzeni w gminie Karpacz odzwierciedla przede wszystkim struktura użytkowania gruntów (tabela 1).

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Karpacz

Wyszczególnienie:	w ha	w %
użytki rolne ogółem w tym:	401,00	10,56
grunty orne	29,00	7,23
- sady	2,00	0,50
- łąki	22,00	5,49
- pastwiska	344,00	85,78
- pozostałe grunty i nieużytki	4,00	1,00
las i grunty leśne	2 885,00	76,00
grunty zabudowane i zurbanizowane	368	9,69
pozostałe	142	3,74
RAZEM:	3796	100

Źródło: Referat Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miejskiego w Karpaczu

Gminę Karpacz charakteryzuje wysoki poziom lesistości - 76% ogólnej powierzchni stanowią lasy i zadrzewienia. Niewielką część ogólnej powierzchni stanowią użytki rolne (10,56%) co potwierdza wyraźnie nierolniczy charakter gminy. W strukturze tychże użytków dominują pastwiska (85,78%) przy niewielkim udziale gruntów ornych (7,23%), sadów (0,50%) oraz łąk (5,49%). Tereny zabudowane stanowią niespełna 10% powierzchni miasta. Ich strukturę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Grunty zabudowane i zurbanizowane

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
Tereny mieszkaniowe	91
Tereny przemysłowe	-
Inne tereny zabudowane	85
Zurbanizowane tereny niezabudowane	40

Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe		77
Tereny komunikacyjne	drogi	68
	tereny kolejowe	7
	inne	-
Razem:	368	

Źródło: Opracowanie własne

W areale gruntów zabudowanych dominują tereny mieszkaniowe stanowiące 2,40 % całkowitej powierzchni gminy. Istotnym udziałem charakteryzują się również tereny rekreacyjno - wypoczynkowe (ponad 2%) oraz tereny komunikacyjne (1,79%). Zurbanizowane tereny niezabudowane stanowią nieco ponad 1% powierzchni miasta. Struktura własności wskazuje, że w gminie Karpacz dominują Grunty Skarbu Państwa stanowiące 86% jej powierzchni. Relatywnie dużą część stanowią grunty osób fizycznych zajmujące powierzchnię 229 ha, co stanowi 6% powierzchni gminy.

Tabela 3. Struktura własności gruntów

Wyszczególnienie	Powierzchnia
Grunty Skarbu Państwa	3280
Grunty spółek Skarbu Państwa, przeds. Państwowych i innych państwowych osób prawnych	1
Grunty gmin i związków międzygminnych	254
Grunty stanowiące własność samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	-
Grunty osób fizycznych	229
Grunty spółdzielni	0
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	4
Wspólnoty gruntowe	-
Grunty powiatów	12
Grunty województw	-
Pozostałe grunty w tym grunty spółek prawa handlowego	19

Źródło: Opracowanie własne

Możliwości rozwoju miasta określono dla dwóch odrębnych obszarów. Jednym z nich są tereny zainwestowane obejmujące istniejące zagospodarowanie zarówno kubaturowe jak i rolne. Jest to w większości obszar nie pokryty lasem i poza zarządem Karkonoskiego Parku Narodowego. Większość ograniczeń zagospodarowania terenów niezainwestowanych nie posiada charakteru progowego (układ komunikacyjny, sieci i urządzenia infrastruktury technicznej – wymagają korekt, remontów oraz rozbudowy). Taki charakter posiada jednak powierzchnia terenów dostępnych pod zabudowę lub zagospodarowanie. W mieście istnieją wprawdzie rezerwy terenowe jednak powierzchnia tych terenów będzie ograniczona ze względu na walory widokowe, utrudnienia terenowe oraz komunikacyjne.

Drugi rozpatrywany obszar to tereny otwarte obejmujący tereny KPN oraz lasy. Są one objęte różnymi formami ochrony.

3. Mieszkalnictwo

Zasób mieszkaniowy gminy Karpacz stanowi 123 budynki (stan na dzień 30.06.2008 r.) w tym:

a) budynki stanowiące własność gminy – 16

z tego do 7 lokali – 13 budynki, powyżej 7 lokali – 3 budynków

b) budynki stanowiące własność wspólnot mieszkaniowych : 107 z tego:

do 7 lokali (tzw. „małe wspólnoty”) - 56 budynki w tym:

- z udziałem gminy do 50 % - 37 budynków

- powyżej 50 % - 19 budynki

powyżej 7 lokali (tzw. „duże wspólnoty”) – 51 budynków

- w tym z udziałem gminy do 50% - 40 budynków

- powyżej 50 % -10 budynków

- powyżej 80 % - 1 budynków

Lokale stanowiące mieszkaniowy zasób Karpacza znajdują się zarówno w budynkach, w których wyodrębniono własność lokali (tj. we wspólnotach mieszkaniowych), jak i w budynkach, w których nie wyodrębniono własności lokali, stanowiących własność gminy .

Tabela 4. Wiek budynków stanowiących zasób mieszkaniowy gminy Karpacz

Wiek budynków	Ilość budynków	%
Do 50 lat	4	3
Od 50 do 100 lat	71	58
Powyżej 100 lat	48	39
Razem:	123	100

Źródło: Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Karpaczu

Analiza struktury wieku budynków, tworzących zasób, wskazuje iż 98 % budynków użytkowanych jest ponad 50 lat. Wśród nich znajdują się nieruchomości posiadające więcej niż 100 lat (aż 43%). Są to budynki, które wymagają znacznych nakładów na ich utrzymanie w należyтым stanie technicznym. Tylko 2 % budynków (tj. 3 budynki) jest młodszych niż 50 lat, ale stosowane w okresie ich budowy technologie powodują, iż także w tych budynkach należy przewidzieć nakłady na ich modernizację. Jako priorytetowe uznaje się remonty przeprowadzane na podst. art. 70 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. - Prawo budowlane (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 207, poz. 2016 ze zmian.), tj. wynikające z wymogów bezpieczeństwa dla życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska, a w szczególności w zakresie instalacji gazowej i elektrycznej. Jako standard docelowy uznaje się przeprowadzanie remontów zmierzających do poprawy warunków technicznych i funkcjonalności zasobu zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2002r. Nr 75, poz. 690 ze zmian.), a nie przeprowadzanie remontów o charakterze zachowawczym.

4. Infrastruktura techniczna.

4.1. Transport i komunikacja.

Sieć dróg i ulic publicznych wg stanu na 31 grudnia 2004 r. wynosiła ok. 55,5 km (w tym drogi powiatowe). Układ komunikacyjny miasta posiada charakter średnicowo – pętlowy, główny ciąg komunikacyjny (obejmujący ulice: Wielkopolską, Konstytucji 3 Maja, Karkonoską – droga powiatowa nr 2653D) biegnie środkiem terenów zainwestowanych miasta, pozostałe ulice sieci (poza średnicą) łączą się z głównym ciągiem lub między sobą.

Stan nawierzchni można określić jako przeciętny, bowiem zaledwie ok. 77% posiada nawierzchnię twardą, ulepszoną. Szkielet układu drogowego miasta Karpacza stanowią drogi wymienione w tabeli nr 9.

Tabela 5. Sieć dróg w miasta Karpacza

Rodzaj drogi	Długość ogółem w km	W tym utwardzone w km
drogi krajowe	-	-
drogi wojewódzkie	-	-
drogi powiatowe	7,56	7,56
drogi gminne	48,41	43,27

Źródło: Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej w Karpaczu

Układ drogowy miasta powstawał stopniowo w miarę narastania potrzeb, uwarunkowanych względami gospodarczymi i społecznymi różnych okresów. Główna droga miasta (wskazany wyżej odcinek drogi powiatowej) stanowi połączenie umożliwiające powiązania ludności z pobliskimi większymi ośrodkami miejskimi regionu, których rezultatem są silne ciężenia społeczno – gospodarcze w kierunku Jeleniej Góry oraz Kowar. Pomimo narastającej konkurencji indywidualnego transportu osobowego, liczba regularnych połączeń autobusowych jest wysoka wobec istniejącego potencjału demograficznego miasta. Podaż usług publicznych i prywatnych przewoźników osób, tworzy bowiem dobre warunki do dużej ruchliwości przestrzennej mieszkańców Karpacza motywowanych wahadłowymi dojazdami do pracy, nauki, handlu w celach konsumpcyjnych.

Warto również zauważyć możliwość bezpośredniej (o wysokiej częstotliwości) komunikacji z Jelenią Górą oraz z Kowarami. Na tychże bowiem kierunkach odbywają się intensywne wahadłowe przemieszczenia przestrzenne motywowane podejmowaniem pracy, nauki, korzystaniem z wyspecjalizowanych usług różnego rodzaju, itp. Karpacz powiązany jest ponadto komunikacyjnie z innymi miastami (m.in. z Wrocławiem, Zakopanem, Zgorzelcem, Lubaniem). Komunikacja drogowa stanowi w środowisku zurbanizowanym jedno ze źródeł zakłóceń klimatu akustycznego. Z prowadzonych badań hałasu drogowego w Karpaczu wynika, iż ok. 1/3 ogółu ludności miasta zamieszkuje rejony narażone na uciążliwy hałas drogowy.

Jeśli chodzi o transport kolejowy, jest on aktualnie zawieszony. Zgodnie z tendencją panującą w całym kraju połączenia z Karpaczem ze względu na nierentowność zostały zlikwidowane. Rozważana jest jednak możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej dla uruchomienia autobusów szynowych.

4.2. Telekomunikacja

Zrealizowany w ostatnich latach na terenie Karpacza nowy układ telekomunikacyjny bazujący na nowoczesnej centrali pracującej w cyfrowym systemie o 2500 numerach przyłączonej do systemu krajowego TP S.A. kablem światłowodowym biegnącym wzdłuż ulicy Konstytucji 3 – go Maja jest w pełni wystarczający i gwarantuje zaspokojenie mieszkańców. Ponadto na terenie miasta znajdują się stacje bazowe telefonii komórkowych.

4.3. Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie Karpacza nie występują rozdzielcze układy zdalnych sieci ciepłych. Lokalny charakter tych układów związany jest z zasilaniem w ciepło grupy obiektów należących do jednego administratora. Gospodarka ciepła na terenie gminy Karpacz ma w dużym stopniu zdecentralizowany charakter. Oparta jest bowiem głównie o paleniska indywidualne oraz nieliczne kotłownie lokalne. Szczególnie istotnym przedsięwzięciem o ekologicznym wymiarze, realizowanym od lat w Karpaczu, jest systematyczne zastępowanie ogrzewania konwencjonalnego (węglowego) ogrzewaniem „czystym”.

Gospodarstwa domowe wykorzystują coraz częściej walory energetyczne gazu sieciowego do ogrzewania mieszkań (w 1998 roku dotyczyło to prawie 500 gospodarstw domowych).

Najbardziej rozbudowany układ sieci ciepłej obsługuje budynki wielorodzinne przy ul. Nadrzecznej. Długość sieci wynosi ok. 250 mb.

4.4. Elektroenergetyka

Karpacz posiada korzystne położenie względem głównych korytarzy zasilania w energię elektryczną. Sieć rozdzielcza średniego i niskiego napięcia na terenie miasta, w przeważającej mierze jest siecią kablową podziemną, lecz w niektórych rejonach miasta znaczące są odcinki sieci napowietrznej. Podstawą zasilania miasta w energię elektryczną jest GPZ 110/20kV zlokalizowany na terenie Kowar.

Transformowana energia przekazywana jest liniami napowietrznymi 20kV L-281 i L-279 oraz liniami kablowymi 20 kV do stacji transformatorowych 20/0,4 kV zlokalizowanych na

terenie Karpacza. Niezbędna jest wymiana sieci napowietrznych na sieci kablowe podziemne. Sieci napowietrzne na terenie górskim są w większym stopniu narażone na uszkodzenia na skutek silnych wiatrów (bezpośrednio lub od łamanych drzew i gałęzi) lub opadów śniegu i oblodzenia. Eliminacja linii napowietrznych nie tylko zwiększy pewność dostawy energii elektrycznej, ale także zmniejszy zagrożenie bezpieczeństwa związane z możliwością porażenia lub pożaru w przypadku uszkodzenia linii. Ponadto napowietrzne linie elektroenergetyczne stanowią element ujemnie wpływający na walory krajobrazowe, co w przypadku ośrodka turystycznego jakim jest Karpacz ma istotne znaczenie.

Pewność zasilania oceniana jest dla miasta na ok. 85%. Przepustowość linii elektroenergetycznych wysokich i średnich napięć nie stanowi przy tym bariery dalszej rozbudowy układu sieciowego.

4.5. Zaopatrzenie miasta w gaz

Karpacz zaopatrywany jest sieciowo w gaz ziemny wysokometanowy pochodzący z Monokliny Przesudeckiej. Obecnie z dwóch stacji redukcyjno – pomiarowych I stopnia o przepustowości sumarycznej $Q = 6000\text{m}^3/\text{h}$.

Prawie cały układ zasilania bazuje na rurociągach średniego ciśnienia z węzłami i punktami redukcyjnymi obsługującymi poszczególne obiekty. Jedynie w rejonie osiedla mieszkaniowego przy ul. Nadrzecznej z uwagi na dobry stan techniczny wybudowanej w latach 80 – tych sieci gazowej zdecydowano się na wykorzystanie gazu niskiego ciśnienia do zasilania odbiorców.

Długość sieci gazowej na koniec 2006 roku wynosiła 37,3 km. Liczba podłączonych budynków kształtuje się na poziomie 652, w tym 463 budynki mieszkalne oraz prawie 189 innych obiektów. Gaz jako nośnik energii wykorzystywany jest w szczególności dla celów komunalno – bytowych (w tym grzewczych 595 odbiorców). W strukturze odbiorców gazu sieciowego w mieście dominują gospodarstwa domowe (90,9% ogólnej liczby odbiorców), pozostali odbiorcy to obiekty noclegowe oraz zakłady handlowe i usługowe. Sieć gazowa w Karpaczu jest dobrze rozbudowana, w zasięgu dostępności sieci gazowej znajduje się 95% mieszkańców miasta, co należy uznać za wysoką wartość w porównaniu do innych miast. Stan techniczny sieci i przyłączy w mieście należy uznać za wzorowy. Jest on zdecydowanie najlepszy ze wszystkich miast woj. Dolnośląskiego.

4.6. Zaopatrzenie w wodę

Długość sieci wodociągowej kształtuje się na poziomie 29,7 km. Sieć wodociągowa zbudowana jest w większości (tj. w ok. 60%) z rur żeliwnych o przekrojach $\varnothing 80 - \varnothing 150$. Jest to sieć przestarzała (powstała w latach 1930-1970) i zakamieniała. Pozostała część sieci zbudowana jest z rur stalowych o średnicy $\varnothing 80 - \varnothing 200$, jest ona również przestarzała, powstała w latach 1931-1980. Zaledwie znikomy procent sieci wodociągowej ok. 1700 m wykonany jest z rur PE o średnicy $\varnothing 90 - \varnothing 160$, jest to sieć nowa (wybudowana w latach 1995 – 2005), całkowicie sprawna.

Na terenie gminy znajdują się 4 ujęcia wody (Majówka, Śląski Dom, Wilcza Poręba II, Wielki Staw) oraz dwa ujęcia dzierzawione od Związku Gmin Karkonoskich (Wilcza Poręba I, Mały Staw). Na terenie miasta istnieją wodociągi grupowe:

1. Karpacz Górny zasilany z ujęć: Mały Staw i Wielki Staw
2. Karpacz Dolny zasilany z ujęć: Wilcza Poręba I, Wilcza Poręba II, Majówka, Śląski Dom

4.7. Kanalizacja

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 60,0 km. Ilość przyłączy kształtuje się na poziomie 541 szt. z czego 100% stanowią gospodarstwa domowe. Ich długość wynosi 2,9 km. Dzięki wsparciu finansowemu UE gmina zrealizowała projekt pn.: „Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy Karpacz poprzez rozbudowę infrastruktury ochrony środowiska” polegający na budowie ok. 33 km sieci kanalizacji sanitarnej mający na celu uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie miasta.

Na terenie miasta funkcjonuje pięć oczyszczalni ścieków będących w eksploatacji Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej. Oczyszczalnie ścieków będące w eksploatacji MZGKiM przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Oczyszczalnie ścieków będące w eksploatacji MZGKiM

Lokalizacja	Typ oczyszczalni	Maksymalna wydajność	Średnia moc przerobowa	Stopień eksploatacji
Karpacz, ul. Nadrzeczna	WS 400 mechaniczno biologiczna	- 450 m ³ /dobę	432 m ³ /dobę	96%

Karpacz, ul. Granitowa	2 x 50 KOS mechaniczno biologiczna	-	180 m ³ /dobę	100 m ³ /dobę	56%
Karpacz, ul. Linowa	2 x 100 MU mechaniczno biologiczna	-	250 m ³ /dobę	232 m ³ /dobę	93%
Karpacz, ul. Turystyczna – Olimpijska	Dolna Stacja Linowa biologiczna		12 m ³ /dobę	4,1 m ³ /dobę	34%
Karpacz, ul. Partyzantów	BIOKON mechaniczno – biologiczna		75 m ³ /dobę	50 m ³ /dobę	67%

Źródło: Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej

Ponadto na terenie gminy Karpacz są eksploatowane inne oczyszczalnie ścieków nie będące w eksploatacji Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej, tj.:

- oczyszczalnia ścieków przy hotelu „Skalny”, typ: mechaniczno – biologiczna;
- oczyszczalnia ścieków przy Centrum Pulmonologii i Alergologii Dziecięcej, typ: mechaniczno – biologiczna;
- oczyszczalnia ścieków przy Funduszu Wczasów Pracowniczych, typ: biologiczna.

4.8. Gospodarka odpadami

Miasto Karpacz korzysta z wysypiska odpadów komunalnych zlokalizowanych w Ściegnach – Kostrzycy. Wywózką odpadów zajmuje się Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej w Karpaczu.

Karkonoskie Centrum Gospodarki Odpadami w Ściegnach – Kostrzycy, w skład którego wchodzi składowisko odpadów oraz Zakład Utylizacji Odpadów jest własnością Związku Gmin Karkonoskich z siedzibą w Pałacu Bukowiec, ul Robotnicza 6, 58-533 Mysłakowice.

Użytkownikiem składowiska jest Zakład Usług Komunalnych Związku Gmin Karkonoskich z siedzibą w Pałacu Bukowiec, ul Robotnicza 5, 58-533 Mysłakowice.

Składowisko składa się z części zrehabilitowanej wynoszącej 4,2 ha i obecnie użytkowanej wynoszącej 1,9 ha. Za częścią zrehabilitowaną znajduje się teren o powierzchni około 3,7 ha przeznaczony do eksploatacji.

Na terenie Związku Gmin Karkonoskich, w którego skład wchodzi: gmina Karpacz, gmina Mysłakowice, gmina Piechowice, gmina Podgórzyn, gmina Szklarska Poręba i gmina Kowary w roku 2003 została wprowadzona selektywna zbiórka odpadów.

Na terenie tych gmin zostały ustawione tzw. gniazda, gdzie znajdują się cztery pojemniki:

- żółty na plastik i puszki,
- niebieski na papier,
- biały na szkło białe,
- zielony na szkło kolorowe.

Stan wypełnienia obecnie użytkowanej kwatery wynosi około 58%. Planowana jest budowa nowej kwatery o powierzchni 3,7 ha i pojemności wynoszącej około 535 500 m³ oraz planowana jest nadbudowa starej zrehabilitowanej kwatery o około 10 – 12 m. Przewidywany czas eksploatacji składowiska jest szacowany na około 40 lat.

Ze składowiska w Ścięgnach – Kostrzycy korzystają gminy:

gmina Karpacz,
gmina Kowary,
gmina Mysłakowice,
gmina Piechowice,
gmina Podgórzyn,
gmina Szklarska Poręba,
oraz częściowo miasto Jelenia Góra.

5. Sfera społeczna

5.1. Ludność

Potencjał demograficzny miasta oraz zmiany jego struktury wywierają istotny wpływ na przebieg procesów społeczno-gospodarczych. Stymulują rozmiary potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej, stopień aktywności zawodowej, itp. W roku 2006 (stan na 31.12.) w gminie Karpacz zamieszkiwało łącznie 5010 osób w tym 2 730 kobiet oraz 2 308 mężczyzn, na pobyt stały zameldowanych zaś było 4 963 osoby. Na stan i strukturę ludności w gminie wpływają w szczególności ruch naturalny i wędrowny, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Ruch naturalny i wędrowny w gminie Karpacz

Wyszczególnienie	Liczba
Małżeństwa*	23
urodzenia żywe	40
zgony	44
przyrost naturalny	-4
napływ, w tym:	70
w ruchu wewnętrznym	69
z zagranicy	1
odpływ, w tym:	98
w ruchu wewnętrznym	96
za granicę	2
saldo migracji, w tym	-28
w ruchu wewnętrznym	-27
zagranica	-1

* w tym małżeństwa konkordatowe

Źródło: Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze oraz Urząd Stanu Cywilnego w Karpaczu

Cechą układu ludnościowego gminy Karpacz jest zmniejszające się saldo przyrostu naturalnego przyjmujące w ostatnich latach wartości ujemne oraz ujemne saldo migracji. Jest to niewątpliwie negatywna cecha demograficzna. Od lat jednak zarówno w skali krajowej, jak i regionalnej występuje tendencja istotnego zmniejszania się poziomu tegoż wskaźnika, wynikająca z jednej strony z faktu starzenia się społeczeństwa oraz z drugiej – z różnych powodów społecznych i gospodarczych. W gminie Karpacza negatywne tendencje kształtowania się obu wskaźników mogą przyczynić się do niekorzystnego układu struktury wiekowej ludności i wpłynąć na tempo rozwoju społeczno – gospodarczego gminy. Potwierdza to również struktura ludności według wieku.

Tabela 8. Struktura ludności według wieku

Wyszczególnienie	Liczba	% ogólnej liczby ludności
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	670	13,37
Ludność w wieku produkcyjnym	3508	70,02

Ludność w wieku poprodukcyjnym	832	16,61
Wskaźnik obciążenia demograficznego: ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		50,03
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym		98,6
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		25,0
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		
w wieku przedprodukcyjnym		16,8
w wieku produkcyjnym		66,5
w wieku poprodukcyjnym		16,6
Ludność wskaźniki modułu gminnego ludność na 1 km ²		132
kobiety na 100 mężczyzn		117
małżeństwa na 1000 ludności		4,6
urodzenia żywe na 1000 ludności		8,0
zgony na 1000 ludności		8,8
przyrost naturalny na 1000 ludności		-0,8

Źródło: Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze

Struktura wieku mieszkańców gminy Karpacz potwierdza zaobserwowany na terenie całego kraju proces starzenia się społeczeństwa. Mimo, iż grupa ludności w wieku produkcyjnym stanowi aż 66,5% całkowitej liczby ludności, co z ekonomicznego punktu widzenia ma wartość pozytywną, należy zwrócić uwagę na relatywnie niski udział ludności w wieku przedprodukcyjnym co, biorąc pod uwagę ujemną wartość przyrostu naturalnego, jest tendencją niepokojącą. Potwierdza to również wskaźnik obciążenia demograficznego mierzony jako stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym, którego wartość kształtuje się na poziomie 42,81.

5.2. Oświata i wychowanie

Istotną rolę w procesie edukacji odgrywają placówki wychowania przedszkolnego, wspomagają one bowiem rozwój dzieci, służą ich socjalizacji i przysposabiają do podjęcia systematycznej nauki w szkole. W gminie Karpacz sieć placówek przedszkolnych tworzą dwa przedszkola.

Tabela 9. Wykaz przedszkoli

Nazwa placówki	Liczba dzieci	Liczba miejsc	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
			(w etatach)	
Przedszkole w Karpaczu u. Skrzatów Karkonoskich 1, 58 – 540 Karpacz	84	100	7	7,75
Przedszkole Niepubliczne nr 2 w Karpaczu u. Okrzei 3, 58 – 540 Karpacz	52	60	5	1,5

Źródło: Opracowanie własne

W roku 2005 gmina Karpacz zakończyła inwestycję pn.: Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Karpaczu na siedzibę Gimnazjum. Głównym celem planowanej inwestycji było umieszczenie uczniów klas I-VI w jednym funkcjonalnym obiekcie oświatowym, a nie jak do tej pory w dwóch obiektach. Sieć szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego prezentuje poniższa tabela.

Tabela 10. Wykaz szkół podstawowych i gimnazjalnych

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi
		(w etatach)	
Szkoła Podstawowa w Karpaczu ul. Konstytucji 3 Maja 48 A, 58 – 540 Karpacz	212	26,17	adm. 2,50 obsł. 3,50

Gimnazjum w Karpaczu ul. Łączna 2, 58 – 540 Karpacz	160	20,73	adm.2,00 obsł. 3,00
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Centrum Pulmonologii i Alergologii w Karpaczu S.A. ul. Myśliwska 13, 58 – 540 Karpacz	19	12,00	*
Niepubliczne Gimnazjum w Centrum Pulmonologii i Alergologii w Karpaczu S.A. ul. Myśliwska 13, 58 – 540 Karpacz	12	13,00	
Niepubliczna Szkoła Podstawowa Specjalna w Centrum Pulmonologii i Alergologii w Karpaczu S.A. ul. Myśliwska 13, 58 – 540 Karpacz	140	13,00	
Niepubliczne Gimnazjum Specjalne w Centrum Pulmonologii i Alergologii w Karpaczu S.A. ul. Myśliwska 13, 58 – 540 Karpacz	50	5,00	

* - pracownicy obsługi i administracji świadczący usługi dla Niepublicznych Szkół działających w ramach Centrum są zatrudnieni w Centrum Pulmonologii i Alergologii w Karpaczu S.A.

Źródło: Opracowanie własne

Placówki niepubliczne dotowane są zgodnie z art. 90 ust. 2a i 2b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Placówki wychowania przedszkolnego oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego są elementami infrastruktury o wyrażnie lokalnym zasięgu obsługi. Elementem oświaty nadającym miastu ponadlokalną rangę jest szkolnictwo ponadgimnazjalne (Zespół Szkół Licealnych i Mistrzostwa Sportowego w Karpaczu). Placówka ta obejmuje: Liceum Ogólnokształcące, Technikum Hotelarskie i Szkołę Mistrzostwa Sportowego.

W dniu 4 listopada 2004 r. podjęta została uchwała Rady Miejskiej w Karpaczu w sprawie zasad udzielania stypendiów Burmistrza Karpacza za wyniki w nauce uczniom szkół dla których organem prowadzącym jest gmina Karpacz, mająca na celu nagradzanie uczniów osiągających najlepsze wyniki.

5.3. Kultura w mieście

Usługi kulturalne w gminie Karpacz ukierunkowane są na zaspokojenie zróżnicowanych potrzeb lokalnej społeczności oraz turystów. Na terenie miasta funkcjonują następujące jednostki działające w sferze kultury:

- Miejska Biblioteka Publiczna w Karpaczu w Karpaczu ul. Konstytucji 3 Maja 24
- Miejskie Muzeum Zabawek ze Zbiorów Henryka Tomaszewskiego ul. Karkonoska 5
- Muzeum Sportu i Turystyki ul. Kopernika 2
- Klub Środowiskowy Profil ul. Krótka 4

Placówki te służą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb kulturalnych mieszkańców miasta, upowszechnianiu wiedzy i rozwoju kultury oraz propagowaniu obrzędowości ludowej, obyczajów kulturalnych, na podstawie zgłaszanych potrzeb i przepisów ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Działają także na potrzeby imprez kulturalno – sportowych oraz środowiskowych inicjowanych przez lokalnych liderów, a także w okresie ferii zimowych i wakacji, podczas których przeprowadzane są zajęcia przez instruktorów oraz opiekunów tych jednostek.

Zadaniem biblioteki jest gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych, zbiorów bibliotecznych z uwzględnieniem materiałów dotyczących regionu zgodnie z zapotrzebowaniem czytelniczym oraz udostępnianie zbiorów bibliotecznych, w szerokim zakresie na miejscu i do domu.

Na terenie miasta funkcjonują ponadto organizacje pozarządowe o charakterze kulturalnym.

Towarzystwo Miłośników w Karpaczu, ul. Nad Łomnicą 17 a

Związek Nauczycielstwa Polskiego Sekcja Emerytów i Rencistów w Karpaczu, ul. Krótka 4

Warto ponadto zwrócić uwagę na zorganizowane grupy przedsięwzięć kulturalnych, tj.:

Teatr w co się bawić – ul. Rybacka 3;

Zespół muzyczny „Złota Aura”;

Zespół muzyczny „Duck Band” - ul. Konstytucji 3 Maja 49/1;

Grupa artystów Korkontoi;

Chór Ekumeniczny Parafia Wang, ul. Na Śnieżkę 7

Tabela 11. Wykaz obiektów kulturalnych i ich stan techniczny

Nazwa placówki	Adres	Stan techniczny placówki
Miejska Biblioteka Publiczna w Karpaczu w Karpaczu	ul. Konstytucji 3 Maja 24	Obiekt wymaga remontu elewacji
Miejskie Muzeum Zabawek ze Zbiorów Henryka Tomaszewskiego	ul. Karkonoska 5, Karpacz	Obiekt muzeum wymaga remontu elewacji
Muzeum Sportu i Turystyki	ul. Kopernika 2, Karpacz	Stan techniczny dobry
Klub Środowiskowy Profil	ul. Krótka 4, Karpacz	Stan techniczny dobry

Źródło: Opracowanie własne

5.4. Ochrona zdrowia (Zakłady Opieki Zdrowotnej)

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej mieszkańcy miasta Karpacza korzystają z jednej przychodni: Przychodnia Centrum Pulmonologii i Alergologii w Karpaczu S.A., ul. Konstytucji 3 – go Maja 71, 58 – 540 Karpacz. Poradnia realizuje bezpłatne świadczenia zdrowotne na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. W zakresie specjalistycznej opieki ambulatoryjnej mieszkańcy Karpacza korzystają z usług następujących jednostek:

Szpital Wojewódzki w Jeleniej Górze, ul. Ogińskiego 6, 58 – 506 Jelenia Góra

Szpital Powiatowy „Bukowiec” Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Kowarach, ul. Sanatoryjna 15, 58 – 530 Kowary;

Szpital „Wysoka Łąka” Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Kowarach, ul. Sanatoryjna 27, 58 – 530 Kowary.

Na uwagę zasługuje Centrum Pulmonologii i Alergologii w Karpaczu S.A. Jest to ponadregionalny ośrodek udzielający głównie bezpłatnych świadczeń zdrowotnych osobom objętym powszechnym ubezpieczeniem zdrowotnym z obszaru całego kraju, ale są także usługi medyczne świadczone odpłatnie.

Pozostałe sfery działania Centrum to:

prowadzenie szkoły przyszpitalnej dla pacjentów przebywających na leczeniu (szkoła podstawowa i gimnazjum);

prowadzenie szkoły niepublicznej, również w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum;

działalność konferencyjno – szkoleniowa;

udostępnianie rodzicom pacjentów możliwości uczestnictwa w procesie leczenia dzieci;

organizacja wczasów zdrowotnych, rehabilitacyjnych i odchudzających - Centrum Aktywnego Wypoczynku " Koniczynka";

organizacja obozów letnich i zimowych dla dzieci.

Istotną rolę wśród placówek służby zdrowia odgrywa także Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Diakonia Wang - Diakonijna Stacja Ratunkowo – Socjalna „Miłosierny Samarytanin” mieszczący się przy Parafii Ewangelicko – Augsburskiej Wang ul. Na Śnieżkę 7. Placówka ta posiada w swoim zakresie dwie dziedziny pielęgniarstwa:

rodzinne (liczba pacjentów: około 1000 osób)

pielęgniarska opieka długoterminowa – dwa etaty (łączna liczba pacjentów: 10 osób)

Obie te specjalizacje ściśle związane są z opieką nad pacjentem w jego domu, co zapewnia komfort osobom chorym. Dzięki niewielkiej ilości pacjentów Stacja zapewnia wysoki standard oferowanych usług. Usługi pielęgniarstwa opieki długoterminowej opierają się na pielęgnacji i opiece nad osobami obłożnie chorymi. W tym przypadku udzielana jest pomoc w zakresie czynnościach pielęgnacyjnych oraz zabiegów leczniczych. W ramach działalności prowadzona jest także szeroko pojęta współpraca instytucjonalna, polegająca na wspomaganiu szpitali i innych NZOZ-ów (wypożyczanie lub przekazywanie sprzętu rehabilitacyjnego bądź środki opatrunkowe, itp.). Stacja dysponuje całą gamą sprzętu, typu:

- łóżka elektryczne – ortopedyczne

- wózki inwalidzkie

- krzesła toaletowe

- balkoniki

- kule

- materace p/odleżynowe i inne.

W Karpaczu funkcjonują ponadto dwie placówki apteczne obsługujące przeciętnie po ok. 2 553 osoby podczas gdy na placówkę tego rodzaju w regionie przypada ok. 6 tys., mieszkańców.

6. Bezpieczeństwo publiczne

W strukturze organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w gminie Karpacz wyróżnić należy:

- Komisariat Policji w Karpaczu
- Straż Miejską
- Jednostkę Ochotniczej Straży Pożarnej

W Straży Miejskiej w Karpaczu zatrudnionych jest 5 osób. Podstawowe zadania realizowane przez tę jednostkę to:

- ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych,
- czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego - w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym,
- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
- zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia,
- ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób,
- informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
- konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb

Ochotnicza Straż Pożarna w Karpaczu funkcjonuje w formie stowarzyszenia, liczącego ok. 20 członków. Główne cele to zapobieganie pożarom oraz udział w akcjach ratowniczych prowadzonych podczas pożarów, zagrożeń ekologicznych, klęsk żywiołowych, wypadków komunikacyjnych.

Skuteczność organów, w których gestii pozostaje dbanie o bezpieczeństwo publiczne, uzależniona jest zarówno od kwalifikacji funkcjonariuszy, jak i warunków ich pracy. Wobec niewystarczających nakładów z budżetu centralnego na działalność policji i straży pożarnej, konieczne jest dofinansowywanie przez gminę konkretnych zakupów majątkowych (samochodów, komputerów, środków łączności, ekwipunku) w celu utrzymania porządku publicznego. Niezbędne są działania prowadzące do podniesienia kwalifikacji zawodowych policjantów. W roku 2004 zainicjowany został program „Certyfikat Bezpieczeństwa-Bezpieczny Karpacz” realizowany przez: Karkonoską Organizację Turystyczną, Komisariat Policji Urząd Miejski w Karpaczu, Radę Miejską oraz Straż Miejską. Polega on na:

- stworzeniu mechanizmu umożliwiającego realizację oczekiwań społecznych w zakresie bezpieczeństwa osób i mienia,
- motywowaniu właścicieli i użytkowników obiektów do większej dbałości o bezpieczeństwo swoich klientów, a także wyzwolenie inicjatyw i kreatywności w procesie poprawy bezpieczeństwa na terenie obiektów,
- podniesienie poczucia bezpieczeństwa osób korzystających z oferty podmiotów posiadających Certyfikat,
- minimalizacja ryzyka powstania uszczerbku albo szkody na terenie obiektu, który spełnia warunki certyfikacji,
- pozytywne postrzeganie firmy przez osoby korzystające z jej oferty,
- zwiększony ruch turystyczny w ośrodkach posiadających certyfikat,
- podniesienie prestiżu obiektu.

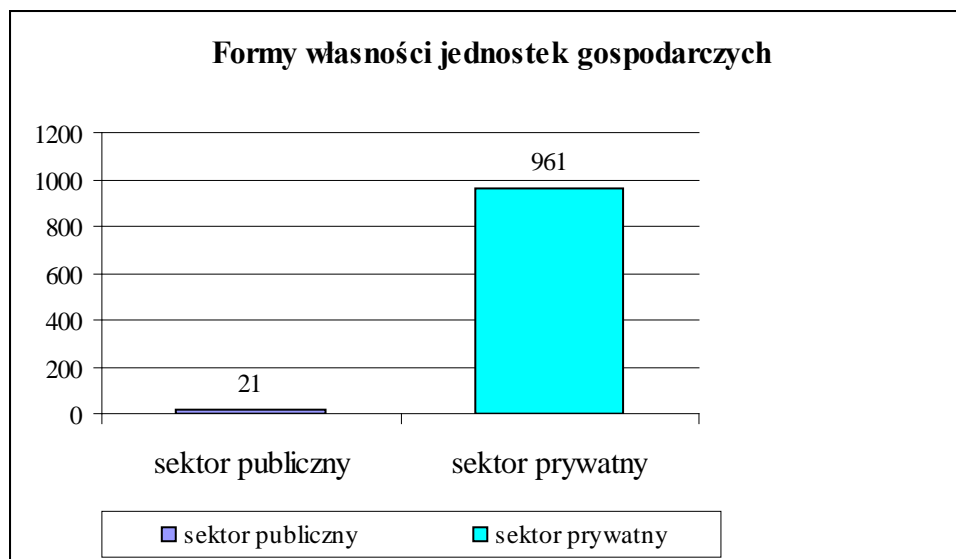
7. Sfera gospodarcza

Transformacja ustrojowa polskiej gospodarki rozpoczęta w 1989 roku wywołała wiele zmian, także w skali lokalnej. Przemiany te objęły formy organizacyjno – prawne, własnościowe oraz działalność rodzajową podmiotów gospodarczych.

W ostatnich latach na terenie gminy Karpacz nastąpił gwałtowny wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Na koniec grudnia 2007 na terenie miasta

funkcjonowało 1077 podmiotów gospodarczych. W ich strukturze dominują podmioty działające w sektorze prywatnym.

Rysunek 2. Formy własności jednostek gospodarczych

Źródło: Urząd statystyczny w Jeleniej Górze

Na opisywanym obszarze, podobnie jak w całym kraju, działalność gospodarcza prowadzona jest najczęściej w formie osoby fizycznej. Zjawisko to ilustruje tabela 12. Na przestrzeni ostatnich lat nastąpił również wzrost liczby fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Tabela 12. Formy organizacyjno – prawne prowadzonej działalności gospodarczej na terenie gminy Karpacz

Forma własności	Liczba
Przedsiębiorstwa państwowe	-
Spółki prawa handlowego	59
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	34
Osoby fizyczne	806
Fundacje	3
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	17

Źródło: Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze

Obraz specyfiki gospodarki gminy Karpacz znajduje swoje odzwierciedlenie głównie w strukturze podmiotów gospodarczych według rodzaju prowadzonej działalności. Dane dotyczące tego zagadnienia zgrupowano w tabeli

Tabela 13. Struktura prowadzonej działalności gospodarczej na terenie gminy Karpacz

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów	%
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	28	2,86
Górnictwo	1	0,1
Przetwórstwo przemysłowe	41	4,17
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	2	0,2
Budownictwo	51	5,20
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	219	22,28
Hotele i restauracje	265	26,96
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	96	9,77
Pośrednictwo finansowe	12	1,22
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	98	9,97
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechnie ubezpieczenia zdrowotne	3	0,3
Edukacja	14	1,42
Ochrona zdrowia i pomocy społeczna	55	6,00
Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	98	9,97
OGÓLEM:	983	100

Zródło: Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze

W strukturze gospodarki Karpacza dominują podmioty działające w sekcji „Hotele i restauracje” oraz „Handel hurtowy i detaliczny” co biorąc pod uwagę strukturę zatrudnienia (vide pkt.3.1) pozwala stwierdzić, że na badanym obszarze dominuje funkcja usługowa o charakterze turystyczno - wypoczynkowym.

7.1. Lokalny rynek pracy

Istotnych informacji o funkcjach gospodarki danego obszaru oraz lokalnym rynku pracy dostarcza struktura pracujących osób.

Tabela 14. Pracujący w gminie Karpacz

Wyszczególnienie	Liczba
Pracujący wg płci i sektorów	
Ogółem	1050
Mężczyźni	401
Kobiety	649
sektor rolniczy	
Ogółem	10
Mężczyźni	8
Kobiety	2
sektor przemysłowy	
Ogółem	95
Mężczyźni	60
Kobiety	35
sektor usługowy razem	
Ogółem	945
Mężczyźni	333
Kobiety	612
sektor usługowy - usługi rynkowe	

Ogółem	515
Mężczyźni	211
Kobiety	304
sektor usługowy - usługi nierynkowe	
Ogółem	430
Mężczyźni	122
Kobiety	308
Pracujący wg form własności	
Ogółem	1050
sektor publiczny	459
sektor prywatny	591

Źródło: Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze

Dane w tabeli świadczą o znikomym udziale rolnictwa w strukturze lokalnej gospodarki. Zatrudnieni w tym sektorze stanowią niespełna 1% ogółu zatrudnionych. Nieco większym udziałem charakteryzuje się sektor przemysłowy - nieco ponad 9% . Dominującym sektorem pod względem liczby zatrudnionych osób jest sektor usługowy 90% ogółu pracujących. Usługi rynkowe, w których zatrudnionych jest aż 49 % mieszkańców Karpacza obejmują sekcje "Handel i naprawy", "Hotel i restauracje", "Transport, gospodarka magazynowa i łączność", "Pośrednictwo finansowe", "Obsługa nieruchomości i firm, nauka", "Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna". Usługi nierynkowe związane są z sekcjami "Administracja Publiczna i obrona narodowa", "Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne", "Edukacja", "Ochrona zdrowia i opieka społeczna". Zatrudnienie w tym sektorze kształtuje się na poziomie 41%.

Dla pełnego zobrazowania sytuacji panującej na lokalnym rynku pracy należy omówić jeszcze zjawisko bezrobocia.

W kwietniu 2008 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było dla całego powiatu jeleniogórskiego 2 711 osób, w tym 1 412 kobiet. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych

posiadało 405 osób. Stopa bezrobocia w końcu kwietnia 2008 r. w powiecie jeleniogórskim wynosiła: 14,9%, a dla województwa dolnośląskiego 11,6%.

W czerwcu 2008 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było z terenu gminy Karpacz 197 osób co stanowi 8,24% liczby bezrobotnych dla całego powiatu jeleniogórskiego. W strukturze bezrobotnych przeważają kobiety, których liczba kształtuje się na poziomie 114 osób. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych posiadały 33 osoby, co stanowi 16,75% ogółu bezrobotnych. Dodatkowych informacji na temat bezrobocia dostarcza jego struktura według poziomu wykształcenia, co prezentuje tabela 22.

Niepokojącym zjawiskiem jest wysoki wskaźnik długotrwałego bezrobocia kształtujący się na poziomie 60,9%, oznacza to bowiem słabą mobilność zawodową osób pozostających bez pracy. Liczną grupę stanowią także osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia. Warto jednak zauważyć, że osoby z wyższym wykształceniem mają najmniejsze problemy ze znalezieniem zatrudnienia, dotyczy to w szczególności osób do 27 roku życia (brak osób w tej grupie bezrobotnych).

Tabela 15. Struktura bezrobotnych w gminie Karpacz według wykształcenia

Liczba	<i>Wykształcenie</i>				
	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze Zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
<i>ogółem</i>	7	42	13	43	92
<i>w tym kobiety</i>	4	24	9	23	54

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy

7.2. Główni pracodawcy

W celu zobrazowania sytuacji na lokalnym rynku pracy podjęto próbę wyodrębnienia najważniejszych pracodawców. Na terenie Gminy Karpacz są to:

- Centrum Pulmonologii i Alergologii
- Urząd Miejski w Karpaczu
- Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej
- Fundusz Wczasów pracowniczych
- Hotel Orbis „Skalny”

7.3. Zjawisko szarej strefy

Zjawisko szarej strefy na terenie Karpacza związane jest przede wszystkim, z ruchem turystycznym i jego sezonowością. Dotyczy to głównie usług hotelarskich polegających na wynajmie pokoi. Zjawisko szarej strefy przyjmuje kilka form:

- zatrudnienie na czarno
- nie rejestrowanie działalności gospodarczej
- nie meldowanie wszystkich gości bądź nie prowadzenie ksiąg meldunkowych w celu uniknięcia opłaty miejscowej
- wykazywanie mniejszej liczby pokoi niż liczba rzeczywista bądź wykazywanie mniejszej powierzchni użytkowej przeznaczonej pod działalność gospodarczą w celu uniknięcia bądź odprowadzenia niższej kwoty podatku od nieruchomości

W celu ograniczenia tego zjawiska w strukturze Urzędu Miejskiego w Karpaczu wyodrębniono Referat Wymiaru i Kontroli Podatkowej. W latach 2004-2007 w zakresie prawidłowości deklarowanych do podatku od nieruchomości powierzchni użytkowych skontrolowano 327 obiektów (zmieniono wysokość podatku dla 187 podatników), natomiast w zakresie prawidłowości poboru i odprowadzenia opłaty miejscowej przeprowadzono 467 kontroli (110 razy orzekano o odpowiedzialności przedsiębiorcy-inkasenta).

8. Turystyka

W latach 2001 – 2008 zauważa się znaczący wzrost zainteresowania miastem przejawiający się w zwiększonej ilości przyjazdów do Karpacza oraz ilością odwiedzin strony internetowej. W miesiącu czerwcu 2008 roku oficjalną stronę miasta www.karpacz.pl odwiedziło 51 773 internautów. Ponad 55 % logowań było realizowanych z nowych adresów komputerowych. Dużą popularnością cieszy się **Interaktywna Baza Noclegowa**. Jest to podstrona, na której funkcjonuje wyszukiwarka wolnych miejsc noclegowych. **To pierwsze tego typu rozwiązanie w Polsce**. Celem IBN było stworzenie na oficjalnej stronie

internetowej miasta, w zakładce baza noclegowa, szczegółowej prezentacji obiektów noclegowych znajdujących się na terenie Karpacza. Oferta skierowana jest tylko do obiektów zarejestrowanych i wpisanych do ewidencji działalności gospodarczej. Nowatorskim pomysłem jest sporządzanie codziennej listy wolnych miejsc noclegowych. Poprzez jedno kliknięcie można znaleźć się na liście wolnych miejsc, dostępnej w Internecie. Na jej podstawie podawane są wolne miejsca zainteresowanym klientom w Informacji Turystycznej. Istnieje ponadto możliwość umieszczenia informacji o ilości wolnych miejsc lub ewentualnych promocjach. Oferty wolnych miejsc można sortować wg położenia obiektu, rodzaju obiektu oraz przedziału cenowego, a wyniki wyszukiwania sortowane są wg godziny aktualizacji. Internauci korzystają również bardzo często z zakładki "Karpacz zimą" gdzie znajduje się aktualny: komunikat narciarski, prognoza pogody, komunikat GOPR, spis wyciągów, spis wypożyczalni sprzętu narciarskiego oraz inne ważne informacje dla turysty chcącego przyjechać na wypoczynek zimowy do Karpacza. Wzrost liczby turystów w Karpaczu prezentuje tabela 2.

Tabela 16. Ruch turystyczny w Karpaczu w latach 2001 - 2007

Lata	Korzystający z noclegów	Wpływy z opłaty klimatycznej
2001	133 361	382 915
2002	143 522	337 770
2003	145 654	439 751
2004	152 963	556 325
2005	161 209	601 032
2006	166 977	633 215
2007	175 917	650 468

Źródło: GUS oraz dane Wydziału Finansowego Urzędu Miejskiego w Karpaczu

Tabela 17. Struktura społeczna ruchu turystycznego

<i>Turyści indywidualni</i>	<i>Turyści grupowi</i>
wyższa klasa średnia /wiek 25-45, dochody wyższe od przeciętnych/ młodzi ludzie /wiek do 25 lat / turystyka rodzinna studenci uczestnicy zawodów, imprez	uczestnicy szkoleń, wyjazdów firmowych sympozjów turystyka szkolna uczestnicy obozów sportowych uczestnicy zawodów sportowych study tours dla grup opiniotwórczych

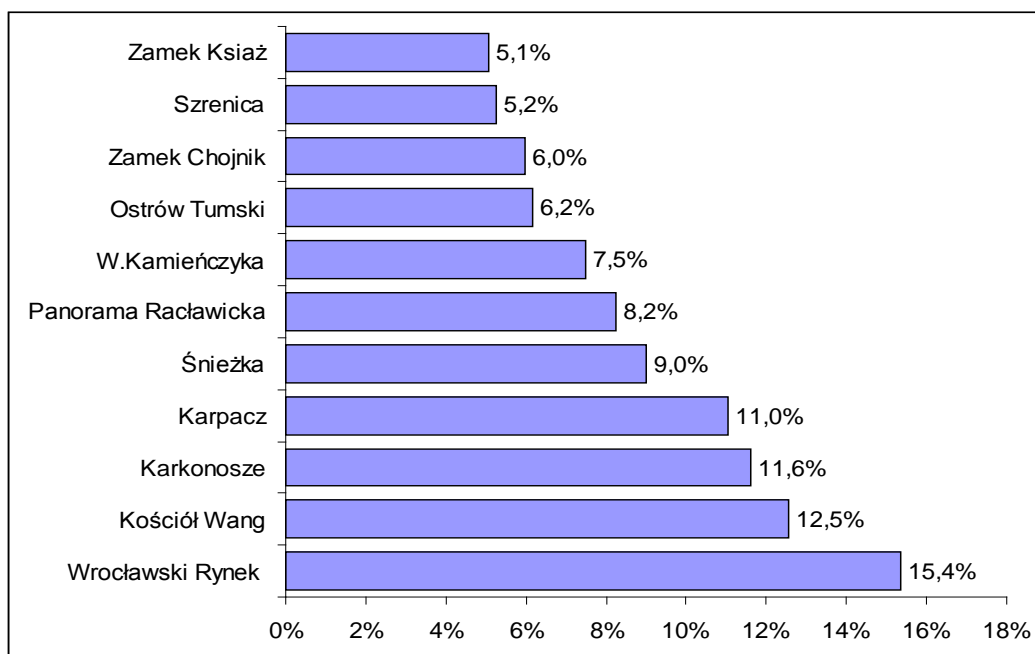
Źródło :Referat Promocji Miasta Urzędu Miejskiego w Karpaczu

Według szacunkowych danych rocznie odwiedza Karpacz około **milion turystów**. Dane ankietowe potwierdzają, iż największą grupę odpoczywających stanowią **pracownicy umysłowi 48,3%**, posiadający **minimum średnie wykształcenie**. Drugą pod względem **liczebności grupę stanowią studenci - 24%**. Spośród ankietowanych ok. **72%** deklaruje, że przebywa w Karkonoszach, co najmniej, **po raz drugi**².

Potwierdzeniem potencjału turystycznego miasta są badania ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w sezonie letnim 2006 wykonane na zlecenie Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej. Wynika z nich, że cztery spośród pięciu największych atrakcji Dolnego Śląska wymienianych najczęściej przez turystów kojarzone są z Karpaczem. Są to **Kościółek „Wang” (12,5%), Karkonosze (11,6%), Karpacz (11%), Śnieżka (9%)**. Karpacz pokonał między innymi Zamek Książ, panoramę Raclawicką, Szrenicę, Wodospad Kamieńczyka oraz Zamek Chojnik.

2. Olzacki M., Siennicka A., Turystyka w Karkonoskim Parku Narodowym, Parki Narodowe, nr1 2004, s.17

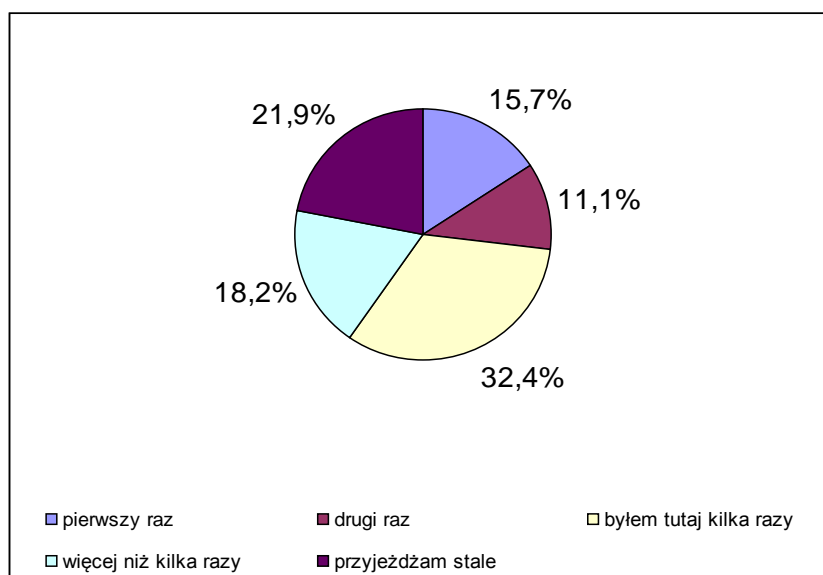
Rysunek 3. Główne atrakcje turystyczne odwiedzane przez turystów na Dolnym Śląsku

Źródło: DOT – Badanie ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku – sezon letni 2006

Głównymi atrakcjami odwiedzanymi przez turystów na Dolnym Śląsku jest Wrocławski Rynek i Kościół „Wang” w Karpaczu

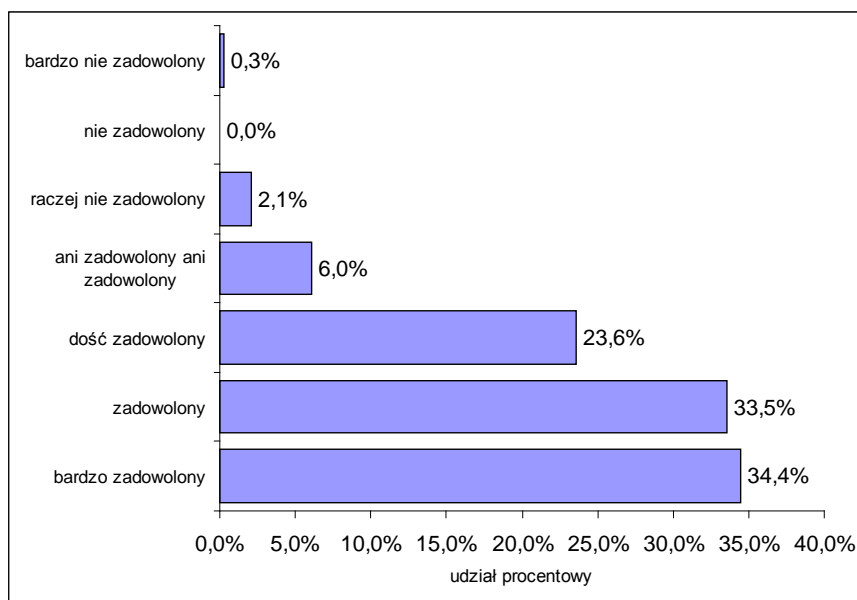
Rysunek 4. Poziom powrotów

Źródło: DOT – Badanie ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku – sezon letni 2006

co 5 turysta przyjeżdża na Dolny Śląsk stale

Rysunek 5. Poziom zadowolenia z pobytu na Dolnym Śląsku (sezon letni)

Źródło: DOT – Badanie ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku – sezon letni 2006
odwiedzający są w dużym stopniu zadowoleni z pobytu.

8.1. Oferta turystyczna miasta

Na terenie miasta zlokalizowanych jest wiele atrakcji turystycznych. Najważniejsze i najbardziej znane z nich to:

Świątynia Wang - średniowieczny kościółek, powstały na przełomie XII i XIII wieku w miejscowości Vang na południu Norwegii. Świątynia została wzniesiona według tradycyjnych wzorców skandynawskiego budownictwa sakralnego, łączących elementy architektury romańskiej z tradycją nordycką. W Karpaczu Górnym kościółek znalazł się w XIX wieku dzięki staraniom hrabiny Fryderyki von Reden z Bukowca. Już po przenosinach dobudowano do niego granitową dzwonnice, mającą chronić budowlę przed porywistymi górskimi wiatrami. W 1844 r. nastąpiło otwarcie i poświęcenie świątyni, która służy parafii ewangelicko-augsburskiej.

Muzeum Sportu i Turystyki - zlokalizowane w centrum Karpacza, ma swoją siedzibę w górskiej chacie o konstrukcji zrębowo-przysłupowej. Muzeum od 1974 r. przybliży historię regionu karkonoskiego prezentując unikalne eksponaty w trzech działach wystawienniczych: geneza i rozwój turystyki w Karkonoszach, rozwój sportów zimowych w Karkonoszach, środowisko przyrodnicze Karkonoszy. Na szczególną uwagę zasługuje ekspozycja poświęcona Tadeuszowi Różewiczowi - wybitnemu poecie i dramaturgowi związanemu z Karpaczem. Organizowane są również wystawy czasowe tematycznie związane z zakresem działalności muzeum.

Miejskie Muzeum Zabawek – mieści się w Karpaczu Górnym. Prezentuje unikalny w skali światowej zbiór lalek i zabawek z całego świata. Liczy on ponad 2 tys. powstałych na przestrzeni ostatnich 200 lat eksponatów. Najliczniejszą część ekspozycji stanowi podarowana Karpaczowi kolekcja Henryka Tomaszewskiego – twórcy Wrocławskiego Teatru Pantomimy. Zabawki prezentowane są w specjalnie zaprojektowanych i ręcznie malowanych gablotach.

Śnieżka – najwyższy szczyt (1602 m n.p.m.) Karkonoszy. Masyw Śnieżki tworzy charakterystyczna skalna piramida wznosząca się ponad 200 m nad okoliczne grzbieity. Przez większą część roku panują na niej bardzo surowe warunki atmosferyczne: niskie temperatury, porywiste wiatry, obfite opady deszczu i śniegu. Podczas ładnej pogody ze szczytu Śnieżki roztacza się z niej wspaniały widok na góry i Kotlinę Jeleniogórską. Pierwszego wejścia na Śnieżkę dokonano prawdopodobnie w połowie XV w. Wzniesioną na szczycie kaplicę z 1681 r. poświęcono patronowi przewodników św. Wawrzyńcowi i raz w roku (10 sierpnia) odprawiana jest w niej msza święta. Symbolem Śnieżki jest przypominający spodki i

nazywany „latającymi talerzami” budynek Obserwatorium Meteorologicznego. Punkt Edukacji Ekologicznej – Ekspozycja Meteorologiczna – znajduje się w Wysokogórskim Obserwatorium Meteorologicznym na Śnieżce. Prezentowane w nim są urządzenia meteorologiczne, umożliwiono również zwiedzanie obserwatorium. Z tarasu widokowego można podziwiać rozległą panoramę Karkonoszy.

Letni tor saneczkowy – znajduje się w centrum Karpacza, na stoku Kolorowa. Oferuje zjazd torem o długości 1060 m z prędkością maksymalną 30 km/h. Tuż obok znajduje się całoroczny Alpejski Tor Bobslejowy (ALPINIE-COASTER) pozwalający rozwinąć prędkość 35 km/h na trasie liczącej 800m. Ponieważ konstrukcja torów uniemożliwia wypadnięcie wózków z szyn, zjazd jest całkowicie bezpieczny.

Western City – jest położone między Karpaczem i Ściegnami. Miasteczko nawiązuje swoim wyglądem i atmosferą do amerykańskich pionierskich osad z Dzikiego Zachodu. Władzę sprawuje w nim Szeryf, po ulicy przechadzają się kowboje i Indianie, wieczorami chadza się do Saloonu, a Bank napadany jest kilka razy w ciągu dnia. Każdy może przejechać się konno, dosiąść mechanicznego byka, wziąć lekcje płukania złota i poczuć się jak na prawdziwym Dzikim Zachodzie.

Dziki Wodospad – to uroczy zakątek położony w pobliżu dolnej stacji kolei linowej na Kopę. Powstał w wyniku spiętrzenia wód rzeki Łomnicy. Spadająca z kilkumetrowej wysokości zimna góraska woda, rozpryskując się na kamieniach zapewnia ochłodę w upalne, letnie dni.

Zapora na Łomnicy – obiekt powstał na początku XX wieku po serii katastrofalnych ulew i spowodowanych nimi powodzi. Zapora przeciwrumszowa tworzy niewielki zbiornik wodny, w którym gromadzą się odłamki skał toczonych przez górski potok - Łomnicę. Korona zapory ma 105 m długości i zbudowana jest z granitowych bloków. Prowadzi nią szlak turystyczny.

Krucze Skały – formacja skalna o wysokości do 25 m, położona na prawym brzegu rzeki Płomnicy. Zbudowana z granitognejsu zawierającego niewielkie ilości rzadkich minerałów. Po próbach ich eksploatacji w XIX wieku pozostały dwie sztuczne grotty. Obecnie Krucze Skały służą miłośnikom wspinaczki skałkowej, a z ich szczytu roztacza się rozległy widok na Śnieżkę i Karkonosze.

Schronisko Samotnia - jedno z najpiękniejszych miejsc w Karkonoszach. Schronisko leży nad brzegiem Małego Stawu (głębokość sięga 7,3 m) w dnie polodowcowego kotła. Schronisko jest obiektem zabytkowym - zbudowane zostało z budy pasterskiej.

Miejsce zaburzenia grawitacji „Trójkąt Bermudzki” – znajduje się w Karpaczu Górnym na ulicy Strażackiej, której fragment sprawia wrażenie, że droga wiedzie pod górę. Zjawisko to polega na tym, że gdy zatrzymamy samochód i wyłączymy silnik, samochód zaczyna toczyć się pod górę wbrew prawom grawitacji.

Ślad Zdobywców. Polscy himalaiści doczekali się swojego Miasta. Jest nim Karpacz. 24 września, w samo południe, na skwerku przy głównej ulicy miasta, zwanym od tego dnia Skwerem Zdobywców odsłonięte zostały ślady butów wyprawowych polskich himalaistów. Urząd Miejski w Karpaczu i Szkoła Górská uhonorowały nie tylko sportową rywalizację ale przede wszystkim konsekwentne realizowanie własnej pasji. Kapituła brała pod uwagę ambitne dokonania, w sztuce jaką jest alpinizm. Liczył się stopień trudności pokonanych dróg, styl wspinaczki, a także stosowanie zasad fair play.

W Karpaczu odbywa się rocznie ok. 100 imprez w tym ponad 30 o charakterze sportowym, m.in.:

- Puchar Świata B w Kombinacji Norweskiej,
- Memoriał Waldemara Siemaszki,
- Mistrzostwa Polski z Jajem,
- Zawody o Puchar Samotni w Narciarstwie Alpejskim,
- Bieg na Śnieżkę,
- Polish H.O.G. International Wild West Karpacz - Złot Motocykli Harley Davidson,
- Wyścig w Kolarstwie Górskim Na Śnieżkę o Puchar Burmistrza Miasta Karpacza,
- Magiczne Lato z Radiem,
- Lawina – Międzynarodowy Zbieg ze Śnieżki do Samotni,
- Tour de Pologne

8.2. Oferta sportowo-rekreacyjna

Wyciągi narciarskie w mieście

- „**Karpatka I**” - wyciąg orczykowy, ul. Myśliwska, tel. 0 601 571 195, długości: 350 m, różnica poziomów: 55 m, przepustowość: 150os./h, oświetlony,
- „**Karpatka II**” - wyciąg orczykowy, ul. Myśliwska, tel. 0 601 571 195, długość: 330 m, różnica poziomów: 45 m, przepustowość: 150 os./h, oświetlony,

- „**Liczyrzepa III**” - wyciąg orczykowy, ul. Szkolna, tel. 0 601 571 195, długość: 350 m, różnica poziomów: 55 m, przepustowość: 150 os./h, oświetlony,
- „**Michalek I**” - wyciąg orczykowy, ul. Strażacka, tel. 075 76 19 280, długość: 155 m, różnica poziomów: 23 m, przepustowość: 300 os./h, oświetlony,
- „**Lodowiec**” - wyciąg orczykowy talerzowy, ul. Wolna, tel. 075 76 18 277, długość: 180 m, różnica poziomów: 40 m, przepustowość: 600 os/h, oświetlony,
- „**Lodowiec-Bobo**” - wyciąg orczykowy, ul. Wolna, tel. 075 76 18 277, długość: 100 m, różnica poziomów: 20 m, przepustowość: 200 os./h, oświetlony, sztucznie dośnieżany,
- „**Kolorowa**” - wyciąg orczykowy, ul. Parkowa, tel. 075 76 19 098, długość: 375 m, różnica poziomów: 77 m przepustowość: 1000 os/h, oświetlony, dośnieżany,
- „**Jumbomatik**” - wyciąg orczykowy, ul. Obrońców Pokoju, tel. 0601 554 084, długość: 124 m, różnica poziomów: 24 m, przepustowość: 120 os./h, oświetlony,
- „**Krucze Skały**” - wyciąg orczykowy, ul. Wilcza 1, tel. 075 76 19 412, długość: 250 m, różnica poziomów: 63 m, przepustowość: 450 os/h,
- „**Relaks**” - wyciąg orczykowy, ul. Obrońców Pokoju, tel. 76 19 514, długość: 273m, różnica poziomów: 40 m, przepustowość: 550-700 os./h, sztuczne dośnieżanie,
- „**Maciuś I**” - wyciąg orczykowy, tel. 075 76 19 955, długość: 177 m, różnica poziomów: 34 m, przepustowość: 150 os./h
- „**Maciuś II**” - wyciąg orczykowy, ul. Saneczkowa, długość: 136 m, różnica poziomów 22 m, przepustowość: 150 os/h
- **Bambino-Ski** - wyciąg orczykowy, ul. Parkowa, długość: 100m, różnica poziomów: 50m, przepustowość: 120 os/h, oświetlony.

Na miłośników narciarstwa alpejskiego czeka Kompleks Narciarski Kopa.

1. „**Zbyszek**” wyciąg krzesełkowy jednoosobowy o długość 2229 m, różnica wzniesień 530 m, zdolność przewozowa 600 os./h
2. „**Liczykrupa**” wyciąg krzesełkowy dwuosobowy dla narciarzy o długości 924 m, różnica wzniesień 124 m, zdolność przewozowa 1400 os./h, sztuczne dośnieżanie. Nartostrada 950 m
3. „**Euro**” wyciąg orczykowy o długości 705 m, różnica wzniesień 127 m, zdolność przewozowa 800 os./h, sztuczne dośnieżanie
4. „**Jan**” wyciąg orczykowy o długości 418 m, różnica wzniesień 70 m, zdolność przewozowa 600 os./h
5. „**Liczyrzepa**” wyciąg orczykowy o długości 846 m, różnica wzniesień 291 m, zdolność przewozowa 800 os./h;
6. „**Grosik**” wyciąg orczykowy dwuosobowy, długość 863 m, różnica wzniesień 243 m, zdolność przewozowa 1200 os./h.
7. „**Złotówka**” wyciąg orczykowy dwuosobowy, długość 747 m, różnica wzniesień 142 m, zdolność przewozowa 1200 os./h.

Wyciągi narciarskie w Kompleksie Narciarskim Śnieżka

W Karpaczu korzystać można ponadto z uroków łyżwiarstwa (w mieście funkcjonują dwa lodowiska). Warto zwrócić także uwagę na **skocznię narciarską „Orlinek”**. Na obiekcie organizowane są krajowe i międzynarodowe zawody, a mistrzowskie skoki

oddał tu Adam Małysz. Latem skocznia wykorzystywana jest jako punkt widokowy, z którego można podziwiać piękno Karkonoszy. Dla pasjonatów narciarstwa biegowego przygotowano są malownicze i interesujące pod względem sportowym trasy biegowe. Trasa Biegowa w Karpaczu Górnym posiada homologacji FIS-u i rozgrywane są na niej zawody rangi Pucharu Świata w Kombinacji Norweskiej.

Na terenie miasta i w jego najbliższej okolicy przebiega ok. kilkudziesięciu kilometrów **szlaków turystycznych** połączonych za pomocą dwóch pieszych przejść granicznych z podobną siecią znajdującą się po czeskiej stronie Karkonoszy.

Schronisko Samotnia - najpiękniejsze i najprzytulniejsze schronisko Karkonoszy. Zbudowane zostało podobnie jak Strzecha Akademicka, w miejscu starej budy pasterskiej wzmiankowanej już w roku 1670. Położone nad brzegiem Małego Stawu na dnie polodowcowego kotła.

Schronisko Samotnia

Schronisko Śnieżka - położone na wysokości 1602m n.p.m. Pierwsze nieistniejące już schronisko powstało tu w roku 1850. Nowy budynek schroniska w którym znajduje się również Wysokogórska Stacja Meteorologiczna IMGW (stare obserwatorium z 1900 roku rozebrano po wzniesieniu nowego).

Schronisko Dom Śląski - położone na przełęczy pod Śnieżką. Prawdopodobnie już w wieku XVII znajdowała się tu buda służąca za schronienie wszystkim wędrowcom udającym się na Śnieżkę. W roku 1924 uruchomiono tu elektrownię wiatrową, jednak nie przetrwała pierwszej zimy, ze względu na osadzającą się szadź, która doprowadziła do jej zniszczenia

Schronisko Nad Łomniczką - jako ostatnie w Karkonoszach które nie posiada prądu – drewniany budynek w dolinie Łomniczki z pocz. XX w. położone na wysokości 1000 m. W roku 1890 został przebudowany na gospodę. Do lat 70- tych schronisko dysponowało miejscami noclegowymi. Obecnie czynny jest tu jedynie bufet.

Schronisko Domek Myśliwski - Położony na wysokości 1140 m n.p.m. nieopodal schroniska Samotnia. Budowla postawiona w roku 1924 przez hr. von Schaffgotscha. Obecnie jest własnością Karkonoskiego Parku Narodowego i stanowi punkt edukacji ekologicznej KPN.

Schronisko Strzecha Akademicka - jedno z najstarszych i piękniejszych po polskiej stronie Karkonoszy schronisk. Już w XVII wieku była tu buda pasterska służąca również wędrowcom. Pierwsze schronisko powstało w 1896 r., lecz niedługo potem spłonęło. Obecny budynek wzniesiono w roku 1907.

Schronisko Strzecha Akademicka

Wszystkie te odcinki są elementami kilkudziesięciokilometrowej sieci tras rowerowych w regionie Karkonoszy. Niebieski szlak wychodzący z Karpacza Górnego przeznaczony jest także do poruszania się na rowerze. Jest to najbardziej malowniczy szlak dla pieszych i rowerzystów w Karpaczu. Wszystkie trasy stanowią bardzo urozmaiconą ofertę dla zwolenników spędzania wolnego czasu na rowerze. Karpacz posiada również połączenie rowerowe z Czechami.

„Miłośnicy” adrenaliny mogą przeżywać niezwykle emocje uprawiając **wspinaczkę skałową** na **Kruczych Skałach** i w **Ekstremalnym Kanionie** lub zjeżdżając **Alpejskim Torem Bobslejowym ALPINE-COASTER** pozwalającym rozwinąć prędkość 35 km/h na trasie liczącej 800 m, a ponieważ konstrukcja uniemożliwia wypadnięcie wózków z szyn, zjazd jest całkowicie bezpieczny. Oprócz tego w **Centrum Sportu i Rekreacji „KOLOROWA”** znajduje się **Letni Tor Saneczkowy** (jeden z najdłuższych w kraju), na którym rozgrywane są co roku Mistrzostwa Polski Dziennikarzy na Letnich Torach Saneczkowych.

8.3. Baza noclegowa

Karpacz oferuje 6 726 miejsc noclegowych, przy czym 6 468 stanowią miejsca całoroczne. W 2007 roku z bazy noclegowej na terenie Karpacza skorzystało 175 917 osób, w tym 14 616 turystów zagranicznych. Udzielonych zostało 589 870 noclegów, w tym 55 536 turystom zagranicznym.

Poniżej przedstawiono wykaz zewidencjonowanych obiektów działających na terenie miasta.

Tabela 18. Liczba zewidencjonowanych obiektów noclegowych funkcjonujących na terenie gminy Karpacz

Wyszczególnienie	Liczba zewidencjonowanych obiektów
hotele**	5
hotele***	12
hotele****	1
pensjonaty*	5
pensjonaty**	9
pensjonaty***	5

w trakcie kategoryzacji	3
schronisko	3
szkolne schronisko młodzieżowe	1
willa	76
apartament	14
dom wczasowo – rehabilitacyjny	1
dom wczasowy	13
dom wypoczynkowy	5
gościniec	8
kwatera prywatna	11
ośrodek kolonijno – wczasowy	3
ośrodek szkoleniowo – wypoczynkowy	10
ośrodek wczasowy	7
ośrodek wypoczynkowy	5
pokoje gościnne	67
pole namiotowe	1
rezydencja	6
usługi hotelarskie	72

Źródło: Ewidencja innych obiektów świadczących usługi hotelarskie

III. ANALIZA SWOT³

Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Jest ona efektywną metodą systematycznej i wszechstronnej identyfikacji zewnętrznych i wewnętrznych czynników określających kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy miasta.

Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach gminy i stojących przed nim szansach i zagrożeniach jest wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach miasta ułożonych przekrojowo (w ramach poszczególnych obszarów życia społeczno - gospodarczego). Analiza SWOT jest kontynuacją i podsumowaniem diagnozy stanu gminy przeprowadzoną przy opracowywaniu Strategii Rozwoju Gminy Karpacz na lata 2005 – 2013 z uwzględnieniem wyników przeprowadzonego badania ankietowego przeprowadzonego do opracowania Planu Odnowy Miejscowości Karpacz.

Położenie, środowisko naturalne, ekologia.

WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
MOCNE STRONY	SZANSE
Karkonoski Park Narodowy mikroklimat ochrona środowiska naturalnego walory krajobrazowe warunki klimatyczne umożliwiające pobyt kuracyjny zagospodarowanie terenu czyste środowisko naturalne duże zalesienie położenie geograficzne działania proekologiczne liczne atrakcje przyrodnicze, rezerваты,	bliskość granic inwestycje ekologiczne w skali makro wzrost dbałości o środowisko przyrodnicze współpraca z innymi gminami w zakresie ekologii zainteresowanie gości walorami turystyczno – przyrodniczymi

³ Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Karpacz na lata 2005 – 2013

pomniki przyrody, park narodowy korzystne warunki do rozwoju turystyki	
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
obszary zieleni zagospodarowanej utrzymanie czystości w mieście niewielki nacisk na dostosowanie miasta pod kątem infrastruktury ochrony środowiska niewykorzystanie terenów zielonych niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców trudne warunki klimatyczne zimą estetyka miasta wykorzystanie walorów turystycznych gminy brak wody pitnej w przypadku długiej suszy dzikie wysypiska na terenach zielonych	korzystanie przez Jelenią Górę z wysypiska śmieci Związku Gmin Karkonoskich nie przyjęcie Karpacza do programu Planu Krajobrazowego realizowanego przez sąsiednie gminy skażenia ekologiczne wód skażenia środowiska zmiany klimatu w skali makro lokalizacja w pobliżu gminy zakładów utylizacji szkodliwych odpadów przemysł bez odpowiednich zabezpieczeń proekologicznych budowa zakładów produkcyjnych szkodliwych dla środowiska dalsza degradacja środowiska naturalnego w wyniku działalności człowieka bez zabezpieczenia właściwych funkcji komunalnych

Spoleczność, potencjał ludzki, edukacja.

WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
MOCNE STRONY	SZANSE
centrum pulmonologii duża mobilność mieszkańców duży potencjał ludzi do pracy (ludność w wieku produkcyjnym) młodzi ludzie z pomysłami relatywnie niskie bezrobocie wysoki stopień ludzi z wyższym	możliwości edukacyjne tworzenie miejsc pracy w innych gminach i poza granicami kraju polepszenie warunków płacowych w skali makro powstawanie nowych miejsc pracy w skali makro

wykształceniem wśród mieszkańców zaplecze medyczne	zmniejszenie bezrobocia w skali makro rozwój oświaty dostosowany do warunków UE
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
alkoholizm i patologie społeczne brak dostępu do obiektów i terenów dla osób starszych i niepełnosprawnych brak wspólnych celów mieszkańców miasta mała dbałość mieszkańców o dobro gminy mała integracja wewnętrzna nie prowadzenie żadnych działań zmierzających do pozostania w Karpaczu młodych ludzi nieprzystosowanie obiektów użyteczności publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych niewystarczająca ilość miejsc pracy migracja ludności do innych miast apatia, bierność społeczności lokalnej służba zdrowia – brak specjalistów ubóstwo społeczeństwa niż demograficzny niski poziom aktywności społecznej	wandalizm brak perspektyw dla młodzieży brak pomysłu na rozwiązanie utrzymującego się bezrobocia w skali makro zubożenie środowiska społecznego patologie społeczne w skali makro brak zakładów pracy w otoczeniu miasta usługi z zakresu służby zdrowia (obniżenie poziomu) narkomania, przestępczość wysokie obciążenia z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne pogłębiająca się pauperyzacja społeczeństwa niski przyrost naturalny starzenie się społeczeństwa zamykanie szkół migracja ludności do większych miast zmniejszenie bezpieczeństwa obywateli dalszy wzrost bezrobocia w skali makro brak środków na profilaktykę zdrowotną konsumpcyjny tryb życia

Warunki socjalno – bytowe

WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
MOCNE STRONY	SZANSE
budownictwo indywidualne	rozwój budownictwa mieszkalnego poprawa warunków życia mieszkańców dofinansowanie opieki społecznej do zadań z zakresu opieki socjalnej

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
stan techniczny budynków mieszkalnych budownictwo komunalne - rozwój zaplecze socjalne budynki komunalne – stan techniczny niewystarczająca ilość mieszkań polityka socjalna	pogarszające się warunki bytowe ludności w skali makro powiększające się różnice w dochodach ludności niekonsekwentna polityka państwa wobec terenów wiejskich

Gospodarka

WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
MOCNE STRONY	SZANSE
przedsiębiorczość społeczności lokalnej tereny przeznaczone pod inwestycje brak uciążliwego przemysłu zakładanie rodzinnych firm środki finansowe z UE na realizację inwestycji infrastrukturalnych	rozwój ekonomiczny kraju w skali makro ułatwienie dotyczące rozwoju bazy gospodarczej zwiększone zainteresowanie inwestorów zagranicznych tworzenie nowych miejsc pracy w skali makro pozyskiwanie środków finansowych na rozwój drobnej wytwórczości kapitał zewnętrzny zachowane rynki zbytu rozwój usług umożliwienie rozwoju drobnej przedsiębiorczości w skali makro napływ kapitałów z zewnątrz dla rozwoju gospodarczego wzrost inwestycji w skali makro

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<p>monofunkcyjność – oparcie rozwoju miasta wyłącznie na turystyce – brak alternatywy</p> <p>położenie na terenach chronionych</p> <p>inwestycje gospodarcze w gminie</p> <p>promocja lokalnych przedsiębiorstw i produktów</p> <p>czytelny system wspierania przedsiębiorczości</p>	<p>niestabilna sytuacja polityczna państwa</p> <p>obciążenia proceduralne, podatkowe zniechęcające do podejmowania działalności</p> <p>wzrost konkurencyjności</p> <p>likwidacja istniejących zakładów pracy w skali makro</p> <p>fabryki zanieczyszczające środowisko</p> <p>zasypywanie rynku lokalnego produktami z Europy Zachodniej</p> <p>hipermarkety</p> <p>zła sytuacja gospodarcza w kraju</p> <p>konkurencyjność innych miast</p> <p>stagnacja gospodarcza</p> <p>ekspansja europejskiego rynku rolnego</p> <p>zła sytuacja makroekonomiczna kraju</p> <p>związana z finansami publicznymi</p>

Infrastruktura techniczna i informacyjna, komunikacja.

WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
MOCNE STRONY	SZANSE
<p>dobra infrastruktura (kanalizacja, telekomunikacja, wodociągi)</p> <p>infrastruktura narciarska (istniejąca)</p> <p>wybudowana infrastruktura sportowa (skocznie, trasa biegowa)</p>	<p>zdobywanie środków na inwestycje komunalne poprzez przynależność do Związku Gmin Karkonoskich</p> <p>związki gmin przy dużych inwestycjach</p> <p>rozwój komunikacji</p> <p>stworzenie systemu informacji inwestycyjnej</p> <p>poprawa jakości dróg w skali makro</p> <p>budowa nowej oraz modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej</p>

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
brak basenu brak obwodnicy, alternatywnej drogi do ul. Konstytucji 3-go Maja komunikacja lokalna braki w infrastrukturze społecznej, technicznej infrastruktura narciarska w górach (zbyt uboga) infrastruktura sportowa i turystyczna (zbyt mała oferta) komunikacja wewnętrzna nawierzchnie dróg (Karpacz Górny) parkingi stan techniczny infrastruktury drogowej małe środki finansowe na infrastrukturę drogową i okołodrogową	niechęć do realizacji dużych projektów ze środków UE brak taniego dostępu do internetu eskalacja transportu drogowego brak komunikacji regionalnej (PKP, PKS) niskie nakłady finansowe na drogi powiatowe, wojewódzkie i krajowe brak współdziałania w realizacji przedsięwzięć np. drogowych, komunalnych z gminami ościennymi wzmożony ruch samochodowy brak środków na inwestycje wzrost barier w dostępie do środków inwestycyjnych upadek transportu publicznego

Kultura, sport i turystyka.

WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
MOCNE STRONY	SZANSE
atrakcje turystyczne baza noclegowa charakter miasta Góra Śnieżka (najwyższy szczyt Karkonoszy) liczna baza hotelowa, gastronomiczna muzea kościół WANG w Karpaczu zachowany układ przestrzenno – architektoniczny zabudowy rozwój agroturystyki i bazy turystycznej	podniesienie poziomu usług hotelowych przynależność Karpacza do Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej i wspólna promocja rosnąca tendencja spędzania krótkich urlopów przez Polaków tworzenie atrakcyjnych miejsc w sąsiedztwie, np. Western City, Park Miniatur wzrost zainteresowania turystyką aktywną i uzdrowiskową

	<p>zwiększenie ilości miejsc spacerowych (ścieżek rowerowych), szlaków turystycznych,</p> <p>budowa bazy turystycznej w regionie</p> <p>promocja turystyki pieszej i rowerowej</p> <p>wzrost zapotrzebowania na tereny turystyczne</p> <p>rozwój turystyki i usług w skali makro</p> <p>napływ turystów z UE</p>
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<p>brak deptaku</p> <p>brak Domu Kultury</p> <p>brak hali sportowej</p> <p>infrastruktura rekreacyjna</p> <p>brak kina</p> <p>brak krytego basenu</p> <p>miejsca do organizowania małych imprez lokalnych</p> <p>brak polityki proturystycznej</p> <p>brak promocji imprez kulturowych</p> <p>brak Strategii Rozwoju Turystyki</p> <p>ścieżki rowerowe</p> <p>infrastruktura do prowadzenia i organizowania działalności kulturalnej i turystycznej</p> <p>mały udział ludności w życiu kulturalnym</p> <p>brak miejsc aktywnego wypoczynku (place zabaw, boiska sportowe)</p>	<p>inne miejscowości turystyczne</p> <p>konkurencja ze strony gmin sąsiadujących</p> <p>konkurencyjność innych ośrodków turystycznych</p> <p>szybki rozwój turystyki zagranicznej</p> <p>słaba promocja regionu</p> <p>atrakcyjne położenie sąsiednich terenów wypoczynkowych</p> <p>degradacja środowiska związana z działalnością człowieka</p> <p>nie kultywowanie tradycji i zasobów kulturowych regionu</p>

Warunki wspierające rozwój gospodarczy, współpraca

WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
MOCNE STRONY	SZANSE
<p>dążenie do osiągnięcia jak najlepszych wyników</p> <p>dobra kondycja finansowa gminy</p> <p>działalność Urzędu Miejskiego</p> <p>korzystanie z funduszy unijnych przez gminę</p> <p>liczne organizacje społeczne uczestniczące w życiu miasta</p>	<p>obecność w UE</p> <p>możliwość pozyskania środków z UE na dofinansowanie inwestycji</p> <p>nawiązanie współpracy z zagranicą w celu rozszerzenia oferty turystycznej</p> <p>sprzyjająca polityka UE</p> <p>współpraca z miastami partnerskimi</p> <p>województwo o wysokiej skuteczności i świadomości prounijnej</p> <p>większa świadomość i wiedza, otwarcie „na Europę”</p> <p>współpraca z partnerami zagranicznymi w projektach kulturalnych, społecznych i inwestycyjnych</p> <p>związanie się z ponadregionalnymi instytucjami dla lepszego rozwoju gminy</p> <p>tworzenie warunków dla pozyskania inwestorów</p> <p>nawiązanie kontaktów z gminami zagranicznymi – wymiana doświadczeń</p>
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<p>brak oddziały Straży Granicznej w Karpaczu</p> <p>niezauważone przez władzę wykonawczą potrzeby Stowarzyszeń</p> <p>słaby kontakt z mieszkańcami</p> <p>zła informacja o przedsięwzięciach gminy</p> <p>brak inicjatyw gospodarczych</p> <p>zaangażowanie społeczeństwa w życie gminy</p> <p>brak wspierania przedsiębiorców</p>	<p>niestabilny system prawny</p> <p>obciążenie gmin coraz większą liczbą zadań bez dodatkowych środków z budżetu państwa</p> <p>brak współpracy ponad gminnej, ponad powiatowej i ponad regionalnej</p> <p>brak komunikacji samorządów</p> <p>niezrozumienie problemów gminy przez województwo</p>

<p>budżet gminy otoczenie biznesu brak dobrych instytucji gospodarczych, społecznych brak inwestorów z dużym kapitałem brak dobrych liderów</p>	<p>zlecanie gminom wielu zadań, które wykraczają poza możliwości budżetowe obojętność władz rządzących niejasne, niespójne przepisy prawa brak synchronizacji planistycznej na wszystkich szczeblach niestabilność przepisów podatkowych bałagan organizacyjny w strukturach i kompetencjach organów władzy konkurencyjność innych gmin, np. w przyciąganiu inwestorów trudności w pozyskiwaniu środków na rozwój gminy zbyt duże obciążenie podatkowe niedofinansowanie małych i średnich przedsiębiorstw zła sytuacja makroekonomiczna kraju związana z finansami publicznymi korupcja system finansowania samorządu</p>
---	--

1. Misja⁴

Misja jest wyrażeniem, które określa główny cel syntezy całości działań w miejscowości, jej racji istnienia i rozwoju. Jest przedmiotem aspiracji i oczekiwań w stosunku do miejscowości, dla której została sformułowana.

Wypracowana misja Odnowy miejscowości poprzez wizję, pokazuje pozytywny obraz miejscowości Karpacz w perspektywie 7 lat. Przeprowadzone analizy i wyartykułowane potrzeby mieszkańców, pozwalają na określenie głównych celów planu. Cele te będą wyznacznikiem kierunku wszystkich działań objętych planem.

Misja dla miasta Karpacza wypracowana została wspólnie z uczestnikami debat. Jest opisem wizji miasta oraz głównego pola działań w przyszłości. Koncentruje się ona na istocie rzeczy, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. W trakcie drugiej debaty strategicznej uczestnicy odpowiadali na pytania, w czym gmina chce być atrakcyjna, dla kogo chce być atrakcyjna i z czego wynika jej wyjątkowość (czym różni się od innych) oraz określali czynniki szczególnie atrakcyjne dla mieszkańców.

W dalszej części planu przedstawiono obszary, cele i kierunki działania dla każdego z obszarów życia społeczno – gospodarczego (gospodarka, infrastruktura, społeczność).

---

⁴ Misja Miasta Karpacz została wypracowana podczas debaty strategicznej przy opracowywaniu Strategii Rozwoju Gminy Karpacz na lata 2005 – 2013

MISJA ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

**GMINA PRZYJAZNA MIESZKAŃCOM
I INWESTOROM Z CIEKAWĄ OFERTĄ
TURYSTYCZNĄ WYKORZYSTUJĄCĄ
WALORY KRAJOZNAWCZO –
WYPOCZYNKOWE WSCHODNIEJ
CZEŚCI KARKONOSZY.
DOBRZE ZARZĄDZANY, PRZEJRZYSTY
SAMORZĄD DBAJĄCY
O BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW
I ZASPOKAJANIE ICH POTRZEB.**

2. Diagnoza stanu

Diagnoza zawiera informacje o uwarunkowaniach gospodarczych, przestrzennych, ekologicznych i demograficznych, analizy społeczne i ekonomiczne, na podstawie których sformułowano wnioski będące punktem wyjścia do zdefiniowania głównych kierunków planu stanowiących treść niniejszego dokumentu.

Poszczególne zasoby gminy zostały pogrupowane i ocenione pod kątem znaczenia dla miasta w celu umożliwienia ich oceny.

Zasobom przyporządkowano znaczenie:

- wartość pozytywna dla rozwoju miasta (+) ,
- wartość obecnie o niewielkim znaczeniu dla rozwoju miasta (+ -) ,
- wartość negatywna dla rozwoju społeczno – gospodarczego miasta Karpacza (-) .

Ocenę potencjału wewnętrznego dokonano metodą analizy SWOT, która jest bilansem słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń.

Spółeczność

Spółeczność	Wartość
Struktura ludności	+
Oświata	+
Mobilność	+
Wykształcenie	+
Bezrobocie	+ -
Integracja wewnętrzna	-
Aktywność społeczna	-
Kultura	-
Organizacje społeczne	+

Infrastruktura

Infrastruktura	Wartość
Komunikacja drogowa (stan dróg)	-
Sieć wodociągowa	+ -
Sieć kanalizacyjna	+
Infrastruktura narciarska	+ -
Infrastruktura rekreacyjna	-
Telefonia przewodowa	+
Infrastruktura sportowa	+ -
Miejsca spacerowe	-
Sieć energetyczna	+
Sieć gazowa	+ -

Gospodarka

Infrastruktura	Wartość
Przedsiębiorczość (liczba podmiotów)	+
Usługi	+ -
Monofunkcyjność	-
Baza turystyczna	+
Tereny inwestycyjne	+
Obszary turystyczne	+
Miejsca aktywnego wypoczynku (parki)	-
Struktura dochodów	+
Koszty pracy	+ -
Procesy rozwojowe w sektorze prywatnym	+

3. Priorytety

Zapewnienie rozwoju miejscowości oraz stworzenie jak najlepszych warunków życia mieszkańcom miasta Karpacz stanowi priorytet w wyznaczaniu kierunków rozwoju miasta. Zgodnie z priorytetem oraz mając na uwadze wnioski z analizy SWOT planuje się następujące kierunki rozwoju miasta Karpacz:

1. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i turystycznej;
2. Poprawa poziomu dostępności do miejsc wypoczynku i rekreacji;
3. Podniesienie atrakcyjności turystycznej;
4. Podniesienie estetyki miasta;
5. Zagospodarowanie terenów wyznaczonych pod turystykę aktywną;
6. Poprawa poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców;
7. Rozwój przedsiębiorczości;
8. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej;
9. Kultywowanie tradycji i wartości lokalnych;
10. Podejmowanie działań promujących miejscowość wśród turystów i inwestorów.

Uzasadnienie

Rozwój infrastruktury technicznej ma decydujące znaczenie dla powodzenia programów rozwoju obszarów wiejskich. Od poziomu rozwoju infrastruktury technicznej zależy to jak będzie rozwijała się lokalna gospodarka i jak będą zaspokajane potrzeby społeczne mieszkańców. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w Planie Odnowy Miejscowości Karpacz. Będzie to wymagać koncentracji środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej. W celu zapewnienia stałego wzrostu jakości życia oraz dostosowania do standardów UE niezbędne jest zwiększenie poziomu wydatków, szczególnie na inwestycje infrastrukturalne z zakresu ochrony środowiska i rozwoju infrastruktury społecznej.

Bogate dziedzictwo kulturowe, liczne zabytki, wpisanie całego obszaru miasta do rejestru zabytków to elementy warunkujące atrakcyjność turystyczną miejscowości. Obok walorów estetyczno – poznawczych wzbogacają one życie kulturalne. Życie kulturalne, tak jak sportowe oraz turystyka są wiodącymi dziedzinami życia w mieście. Umożliwiają spędzenie wolnego czasu w sposób zorganizowany, stanowiąc atrakcję zarówno dla mieszkańców, jak i turystów.

Bardzo ważnym elementem kształtującym warunki życia mieszkańców obszarów wiejskich i wiejsko – miejskich, odpowiadające standardom cywilizacyjnym i pozwalające mieszkańcom realizować ich cele ekonomiczne, jest stworzenie im warunków do aktywnego uczestnictwa w gospodarczym życiu miejscowości i gminy.

Trudna sytuacja na rynku pracy, wysokie bezrobocie należy do ważnych problemów społecznych i gospodarczych miejscowości. Realizacja priorytetów wymagać będzie koncentracji na rozszerzeniu zakresu stosowanych metod przeciwdziałania bezrobociu oraz na zapewnieniu warunków wdrażania nowych metod i technik pracy, a także na dostosowaniu społeczności do ery społeczeństwa informacyjnego.

Karpacz jest miejscem cieszącym się ogromnym zainteresowaniem wśród inwestorów. Ważnym zadaniem władz samorządowych i społeczności lokalnej jest wspieranie wszelkich inicjatyw, służących rozwojowi miasta i ułatwiających podejmowanie inwestycji.

Realizacja wszystkich powyższych priorytetów wymagać będzie mobilizacji mieszkańców do podejmowania działań na rzecz poprawy warunków i jakości życia. Aktywność mieszkańców w kierunku podejmowania działań wspierających rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny miejscowości będzie warunkiem krytycznym dla realizacji priorytetów niniejszego planu.

4. Cele i kierunki działania

Realizacja priorytetów rozwojowych wymaga osiągnięcia celów długofalowych, które zgodne są z oczekiwaniami mieszkańców, jednocześnie będąc zgodnymi z najważniejszymi dokumentami planistycznymi gminy tj. Strategią Rozwoju Gminy, Planem Rozwoju Lokalnego, Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy. Poniżej zaprezentowano cele sformułowane w trzech sferach życia lokalnej społeczności, jaką stanowią mieszkańcy Karpacza. Kolejność poniższych celów nie stanowi ich hierarchii, są one równorzędne.

Sfera społeczna

Uatrakcyjnienie przestrzeni publicznych służących zaspokajaniu potrzeb w dziedzinie wypoczynku, rekreacji i sportu.
Podjąć działania w kierunku zwiększenia integracji i poczuciu wspólnoty społeczności lokalnej
Rozwój rynku pracy - zmniejszenie poziomu bezrobocia.
Rozwój bazy kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej.
Poprawa dostępności usług medycznych i rehabilitacyjnych.
Rozwój usług z zakresu turystyki, rekreacji, sportu i kultury.
Poprawa stanu wyposażenia gabinetów lekarskich i rehabilitacyjnych oraz laboratorium.
Modernizacja i rozbudowa bazy oświatowej.
Poprawa stanu bezpieczeństwa na drogach.
Likwidacja problemu niedożywienia wśród dzieci, modernizacja stołówki w Szkole Podstawowej.
Rozwój bazy lecznictwa uzdrowskiego zamkniętego i otwartego.
Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.

Sfera infrastruktury

Likwidacja lub ograniczenie źródeł zanieczyszczenia środowiska (np. emisja spalin – system komunikacyjny, ścieki).
Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej oraz ujęć wodociągowych.
Ochrona terenów otwartych.
Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej.
Podniesienie świadomości ekologicznej wszystkich mieszkańców gminy.
Zapewnienie dobrego poziomu dostępności komunikacyjnej wszystkim mieszkańcom i przyjezdnym - poprawa stanu technicznego dróg i całej infrastruktury drogowej.
Zwiększenie liczby miejsc parkingowych.
Budowa kompleksów rekreacyjno-sportowych.
Poprawa stanu technicznego i rozwój bazy oświatowej.
Likwidacja barier architektonicznych w obiektach służby zdrowia i pozostałych obiektach użyteczności publicznej.
Rozbudowa bazy kulturalnej.

Sfera gospodarcza

Stworzenie systemu wsparcia inwestorów i przedsiębiorców tworzących nowe, stałe miejsca pracy.
Rozbudowa bazy turystycznej i wypoczynkowej w oparciu o atrakcyjne zabytki i kompleksy leśne oraz powiązanie oferty krajobrazowej ze sferą szeroko rozumianych usług turystycznych.
Wzrost atrakcyjności gminy dla rozwoju usług i zabezpieczenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
Poprawa estetyki miejscowości.
Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej miejscowości
Podjęcie działań promocyjnych, mających na celu przyciągnięcie do Karpacza inwestorów oraz turystów.
Rozwijanie działalności kulturalnej i rekreacyjno – sportowej.

IV. PLANOWANE ZADANIA INWESTYCYJNE ORAZ PRZEDSIĘWZIĘCIA AKTYWIZUJACE SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ NA LATA 2008 – 2015

1. Planowane zadania inwestycyjne na lata 2008 – 2015

Analiza sytuacji na wyznaczonym obszarze oraz wniosków zgłaszanych przez lokalną społeczność do Planu Odnowy Miejscowości Karpacz pozwoliła na stworzenie katalogu zadań. Realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych zaplanowano na lata 2008 – 2015 i będą one realizowane w oparciu o Wieloletni Plan Inwestycyjny. Część zadań będzie finansowana przez Regionalny Program Operacyjny dla Dolnego Śląska natomiast inwestycje priorytetowe sfinansowane zostaną przy udziale Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (Oś 3 działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” oraz „Odnowa i rozwój wsi”).

Poniżej przedstawiony został wykaz przedsięwzięć inwestycyjnych zaplanowanych do realizacji w latach 2008 – 2015.

Tabela 19. Wieloletni Plan Inwestycyjny

Nazwa zadania	Przewidywany koszt realizacji	Środki własne	Dofinansowanie	Lata realizacji
Budowa ul. Parkowej	10'200'000	1'630'184	Środki Unii Europejskiej	2006 – 2011
Budowa sali sportowo-widowiskowej przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Karpaczu w ramach Karkonoskiego Centrum Szkolenia Sportowego	8'800'000	3'362'293	Środki Unii Europejskiej	2008 – 2009
Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na terenie miasta Karpacza w tym:	28'050'000	4'207'500	Środki Unii Europejskiej	2007 – 2011
Modernizacja ujęcia wody „Majówka”	3 175 214,80	793 803,70		2009 – 2011
Przebudowa sieci wodociągowej w ul. Skalnej	661 118,00	165 279,50		2009 – 2011
Rewitalizacja terenów zielonych na terenie miasta Karpacz w tym:	2 500 000,-	625 000,-	Środki Unii Europejskiej	2008 – 2010

Park przy „Lipie Sadowej”	533 474,28	133 391,95		2009
Park przy ul. Nadrzeczej	133 231,32	33 313,65		2009
Park przy DW „Mieszko” (I etap)	500 000,00	125 000,00		2009
Transkarkonosze - poprawa dostępności komunikacyjnej do atrakcji turystycznych pogranicza polsko - czeskiego poprzez budowę Karkonoskiego Korytarza Turystycznego - przebudowa ul. Strażackiej, Olimpijskiej i Gimnazjalnej	4'000'000	600'000	Środki Unii Europejskiej	2008 – 2010
Obwodnica Księża Góra - Osiedle Skalne	8'000'000	1'200'000	Środki Unii Europejskiej	2008 – 2011
Budowa nowej i modernizacja istniejącej sieci oświetleniowej na terenie miasta	4'500'000	675'000	Środki Unii Europejskiej	2009 – 2013
Modernizacja Stadionu Miejskiego w Karpaczu	4'000'000	600'000	Środki Unii Europejskiej	2010 – 2012
Budowa stadionu wielofunkcyjnego przy ul. Skalnej	133 231,32	33 313,65	Środki Unii Europejskiej	2009
Poprawa stanu infrastruktury drogowej na terenie miasta Karpacza	8'300'000	4'150'000	Środki Unii Europejskiej	2007 – 2010
Zakup samochodu do wywozu odpadów stałych	430'000	230,000	Środki Unii Europejskiej	2009

Wskazane działania, przedsięwzięcia inwestycyjne, nie posiadają jeszcze dokumentacji technicznej, która sporządzana będzie systematycznie w miarę przekazywanych środków przez gminę.

Wykaz projektów na lata 2008-2015 planowanych do realizacji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w zakresie działań: „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” i „Odnowa i rozwój wsi”. Dla wskazanych projektów (zadanie priorytetowe nr 1 i 2) sporządzone zostały jedynie kosztorysy inwestorskie, a dla zadania 3 – oferta producenta.

OPIS ZADANIA PRIORYTETOWEGO NR 1

Zadaniem priorytetowym przewidzianym do realizacji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – działanie 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej

jest rozbudowa i modernizacja ujęcia wody „Majówka” wraz z przebudową sieci wodociągowej w ciągu ul. Skalnej.

Rozbudowa i modernizacja ujęcia wody „Majówka” oraz przebudowa sieci wodociągowej w ul. Skalnej jest zgodne ze Strategią Rozwoju Gminy Karpacz na lata 2005 – 2013. Jest ważnym elementem rozwoju miejscowości, nastawionej w pierwszej kolejności na turystykę.

Istniejąca stacja wodociągowa położona jest przy ulicy Leśnej i Gimnazjalnej. Ujęcie wody wybudowane zostało w okresie międzywojennym, uzyskiwana woda nie spełnia wymaganych parametrów i standardów dla wody pitnej.

Rurociąg zbudowany jest z rur kamionkowych, żeliwnych, azbestocementowych. Obecna mała wydajność możliwości poboru i uzdatniania wody stanowi barierę dla rozwoju miasta co wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców jak i również na możliwości inwestowania w mieście.

Planowany zakres robót:

1. Budowa dodatkowego zbiornika wody $V = 600 \text{ m}^3$ (obecny 200 m^3),
2. Budowa stacji uzdatniania wody,
3. Budowa kanalizacji cieków technologicznych,
4. Budowa kanalizacji ścieków sanitarnych,
5. Budowa i remont rurociągów wody surowej,
6. Przebudowa wodociągu z ujęcia powierzchniowego na potoku Bystrzyk do komory filtrów,
7. Modernizacja złoża filtracyjnego,
8. Budowa zasilania energetycznego wraz z instalacją elektryczną i sterowniczą, oraz budowa oświetlenia,
9. Budowa ogrodzenia.

Obecnie w celu zabezpieczenia pełnej podaży gmina dokonuje zakupu wody z ujęć Karkonoskiego Systemu Wodociągów i Kanalizacji w Bukowcu. Mając na celu wyeliminowanie zakupu wody o niepewnej jakości oraz także wzrost zapotrzebowania na wodę w Gminie Karpacz z powodu znacznej rozbudowy sieci hotelowo – pensjonatowej, niezbędnym jest modernizacja i rozbudowa ujęcia wody „Majówka”. W wyniku realizacji projektu zwiększona zostanie również retencyjność zbiornika.

Istniejąca sieć wodociągowa w ul. Skalnej zbudowana jest z odcinków rur wykonanych z stali i staliwa. Najstarsze odcinki tej sieci zbudowane były w latach 30 – tych

ubiegłego wieku. W sieci występują przewężenia i dławienia. Rury są zarośnięte kamieniem i nieszczelne co jest przyczyną częstych awarii.

Planowany zakres prac:

1. Ułożenie 1516 mb sieci wodociągowej, rura o średnicy od DN 40 do DN 225 wykonanej z polietylenu ,
2. Wymiany 23 przyłączy o długości 417 mb.

Zrealizowanie inwestycji przyczyni się do rozwoju społeczno - gospodarczego miejscowości. Inwestycja wpłynie pozytywnie na zwiększenie ruchu turystycznego, na poprawę jakości życia społeczności lokalnej oraz przyjeżdżających turystów, jest ważnym elementem odnowy miejscowości.

Powiązanie zadania z innymi działaniami na terenie gminy Karpacz

Nazwa zadania:	Rozbudowa i modernizacja ujęcia wody „Majówka” oraz przebudowa sieci wodociągowej w ul. Skalnej
Integracja projektu w Strategii Rozwoju Gminy	
Obszar strategiczny	Infrastruktura
Cel strategiczny	Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowych
Cel szczegółowy	Budowa nowoczesnych ujęć wodociągowych i stacji uzdatniania wody

OPIS ZADANIA PRIORYTETOWEGO NR 2

Zadaniem priorytetowym przewidzianym do realizacji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – działanie 322 Odnowa i rozwój wsi jest rewitalizacja (odbudowa) parków „przy Lipie Sądowej”, „przy ul. Nadrzecznej” i „przy DW Mieszko”.

Park „przy Lipie Sądowej” położony jest w centralnej części miasta Karpacz, przy skrzyżowaniu ulic Kościelnej i Konstytucji 3 Maja. W parku rośnie pomnik przyrody „300 letnia lipa” – pamiętne miejsce wykonywania sądów nad ludźmi. Ze względu na swoje położenie pełni ważną funkcję rekreacyjną. Stanowi teren wypoczynku zarówno dla mieszkańców Karpacza, jak i przyjeżdżających tu turystów.

Ze względu na zbyt bliskie położenie parku przy głównym trakcie komunikacyjnym oraz braku odpowiedniej izolacji roślinnej park jest niewykorzystywany w pełni. Nie posiada

oświetlenia, lampy występują jedynie przy ulicy, a ukształtowanie terenu, układ tras i strefy wejściowe stanowią barierę dla osób niepełnosprawnych.

Planowany zakres robót:

1. Nasadzenia drzewami liściastymi, a wzdłuż granic parku gęstą, wysoką grupą krzewów jako bariera izolująca przed kurzem, hałasem i spalinami,
2. Przystosowanie terenu parku dla osób niepełnosprawnych,
3. Wymiana nawierzchni ścieżek,
4. Budowa schodów do strefy historycznej,
5. Wykonanie oświetlenie parku,
6. Zamontowanie małej architektury (altana, zegar słoneczny, ławki, śmietniczki),
7. Budowy fontanny,
8. Zamontowanie stołu sędziowskiego oraz pręgierza.

Projekt zagospodarowania przestrzennego parku zakłada podział terenu na dwie strefy tematyczne. Pierwsza z nich związana jest z historią procesów sądowych, odbywających się przy zlokalizowanej tu lipie. Kolejny fragment parku stanowi strefa rekreacyjna z altaną i fontanną oraz wydzielony blokami kamiennymi plac wypoczynkowy.

Park stanie się miejscem wypoczynku i spacerów zarówno dla mieszkańców jak i przyjeżdżających gości. W miejscowości wypoczynkowej, do jakiej niewątpliwie należy Karpacz, życie towarzyskie toczy się do późnych godzin nocnych, park stanowić będzie także alternatywę jako miejsce spotkań dla okolicznych pubów i barów.

Przebudowa parku poprawi estetykę i atrakcyjność miejscowości, a poprzez utworzenie stref tematycznych park będzie pełnił także funkcje edukacyjne.

Park przy ul. Nadrzecznej położony jest na działce nr 312/2 w sąsiedztwie osiedla budynków wielorodzinnych. Działka porośnięta jest drzewostanem i krzewami stanowiącymi znaczną wartość przyrodniczą. Zagospodarowanie tej działki jest ważnym elementem rozwoju miejscowości nastawionej w pierwszej kolejności na turystykę, z kolei dla mieszkańców park stanie się miejscem wypoczynku i spacerów.

Planowany zakres robót:

1. Podział obszaru na poszczególne strefy funkcjonalne z uwzględnieniem istniejącej szaty roślinnej jako ważnej części składowej,
2. Budowa ścieżek z uwzględnieniem istniejących dzikich przedęptów,
3. Budowa placu wraz z kamiennym grillem,
4. Budowa placu na grill przenośny,
5. Zamontowanie małej architektury,
6. Budowa strefy rekreacyjnej,
7. Budowa boiska do gry w bule,
8. Nowe nasadzenia drzewami i krzewami,
9. Wykonanie oświetlenia.

Bardzo ważna w funkcjonowaniu naszej społeczności jest możliwość zaspokajania potrzeb związanych ze sportem, kulturą, życiem społecznym. Istotne jest zatem stworzenie dzieciom, młodzieży, jak i pozostałym mieszkańcom miasta dobrych warunków do wspólnego spędzania czasu, co doprowadzi do większej integracji mieszkańców.

Zagospodarowanie terenu zabaw poprzez podział na strefy w naturalny sposób stwarza dobre warunki do odpoczynku zgodnie z indywidualnymi potrzebami mieszkańców i turystów. Dla młodzieży park poprzez boisko do bule stanie się miejscem spędzania wolnego czasu. Zagospodarowanie terenu przy ul. Nadrzecznej ma pozwolić na lepsze wykorzystanie turystyczne i gospodarcze miejscowości oraz pomoc przy rozwijaniu działalności gospodarczej.

Park przy DW „Mieszko” zlokalizowany jest w centrum Karpacza, przy ul. Konstytucji 3 Maja i ul. A. Mickiewicza, z którą graniczy od północy. Od zachodu natomiast z zabudową mieszkaniową. Park składa się z dwóch części: część północna z nieczynną fontanną oraz część południową całkowicie niezagospodarowaną. Na terenie parku znajduje się zieleń wysoka (brak zieleni niskiej) oraz elementy małej architektury. Park posiada w części oświetlenie, natomiast system ścieżek jest monotony i nieprzystosowany dla niepełnosprawnych. Część południowa znajduje się na delikatnym wzniesieniu. Park wymaga kompleksowego zagospodarowania, odnowy.

Planowany zakres prac (I etap):

1. Odbudowa murów kamiennych terenowych i oporowych (długości ca.200 mb),
2. Wykonanie nowych murków (długości ca 60 mb),
3. Wykonanie schodów terenowych (3 x schody jednobiegowe, 1 x schody trzybiegowe),
4. Wykonanie wejścia na scenę wraz ze schodami,

5. Wykonanie nowej nawierzchni dojść pieszych i placyków,
6. Uporządkowanie terenu pod przyszłą muszlę koncertową z zapleczem i pergolami i stworzenie obecnie sceny,
7. Doprowadzenie energii elektrycznej do sceny,
8. Oświetlenie terenu lampami parkowymi z oświetleniem sceny i miejscami indywidualnie wyznaczonymi.
9. Wykonanie fontanny kamiennej z oświetleniem.

Ze względu na jego dogodnie położenie w centrum, po gruntownej przebudowie, może stać się miejscem chętnie odwiedzanym zarówno przez turystów, jak i mieszkańców Karpacza. Konsekwencją wdrożenia projektów Rewitalizacji terenów zielonych będzie poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i turystów oraz poprawa stanu istniejącej infrastruktury społecznej w miejscowości.

Powiązanie zadania z innymi działaniami na terenie gminy Karpacz

Nazwa zadania:	Rewitalizacja parku przy „Lipie Sądowej”, parku przy ul. Nadrzecznej i parku przy DW „Mieszko”
Integracja projektu w	Strategii Rozwoju Gminy
Obszar strategiczny	Przestrzeń
Cele strategiczne	Promować walory przyrodnicze miasta i tworzyć zorganizowane obszary dla wypoczynku i rekreacji
Cele szczegółowe	Ścieżki edukacyjne i spacerowe

OPIS ZADANIA PRIORYTOWEGO NR 3

Drugim zadaniem priorytetowym przewidzianym do realizacji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – działanie 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej jest zakup samochodu do wywozu odpadów stałych (śmieciarki).

Obecnie miasto posiada dwa samochody „śmieciarki”: – jedna 15-letnia w złym stanie technicznym i druga 4-letnia. Śmieciarki te odbierają odpady komunalne od 4963 mieszkańców oraz od przebywających w miejscowości turystów.

Tabela 20. Ilość odpadów wywiezionych z gminy Karpacz

Lata	2003	2007
Ilość odpadów (w tony)	2 318	3 140

Źródło: Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej

Posiadane samochody „śmieciarki” ze względu na częste awarie starszego samochodu oraz corocznym wzrostem ilości odpadów, związanym ze zwiększającym się ruchem turystycznym, wynikającym z oddawaniem do użytkowania nowych obiektów hotelowych, nie zabezpieczą w całości wywozu odpadów. Ze względu na panujące w Karpaczu trudne warunki terenowe (wąskie i strome drogi) planowany jest zakup samochodu do wywozu śmieci z napędem na cztery koła. Samochód ma być węższy i niższy jednak o ładowności zbliżonej do posiadanych. Należy także zaznaczyć, że okres zimowy stwarza w Karpaczu dodatkowe trudności w komunikacji i odbiorze odpadów. Realizacja zadania ma korzystny wpływ na rozwój funkcji turystycznej miejscowości i poprawę jej estetyki.

Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich jest celem, który łączy się zarówno z podstawowymi kierunkami rozwoju ekonomicznego i społecznego miasta poprzez wzmocnienie potencjału ekonomicznego, restrukturyzację i modernizację, jak i z dobrymi warunkami do życia pod względem jakości środowiska i krajobrazu, infrastruktury społecznej i technicznej. Poprawa podstawowych usług na obszarze miejscowości, obejmujących elementy infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy oraz uatrakcyjnienie przestrzeni publicznych służącej zaspokajaniu potrzeb w dziedzinie wypoczynku, rekreacji i sportu przyczyni się do poprawy warunków życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej, a w konsekwencji będzie można także zaobserwować tworzenie nowych miejsc pracy.

Powiązanie zadania z innymi działaniami na terenie gminy Karpacz

Nazwa zadania:	Zakup samochodu do wywozu odpadów stałych
Integracja projektu w Strategii Rozwoju Gminy	
Obszar strategiczny	Ekologia
Cel strategiczny	Rozszerzenie zakresu działalności MZGKiM o nowe technologie dotyczące segregacji odpadów
Cel szczegółowy	Zakup nowego sprzętu i środków transportu

2. Planowane przedsięwzięcia aktywizujące społeczność lokalną w latach 2008 – 2015

Analiza sytuacji oraz wniosków zgłaszanych w badaniu przez lokalną społeczność do Planu Odnowy Miejscowości Karpacz pozwoliła na stworzenie katalogu zadań. Poniżej przedstawiony został wykaz przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną zaplanowanych do realizacji w latach 2008 – 2015, a organizowanych w Karpaczu cyklicznie. Część zadań będzie finansowana przez współorganizatorów, Gminę Karpacz, a część będzie finansowana przy udziale Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (Oś 4 działanie „LEADER”).

Tabela 21. Przedsięwzięcia organizowane w Karpaczu cyklicznie

Nazwa przedsięwzięcia	Szacunkowe koszty w zł	Źródła finansowania	Termin realizacji
Puchar Samotni	15 000,00	Szkoła Górską, Samotnia, UM Karpacz, PROW	Marzec 2008 – 2015
Mistrzostwa Polski z Jajem	15 000,00	UM Karpacz, Hotel Karkonosze, PROW	Marzec 2008 – 2015
Deblowy Turniej Tenisowy “Karkonosze-Skalny Cup	8 000,00	Hotel Orbis „Skalny”, UM Karpacz PROW	Czerwiec 2008 – 2015
Urodziny Miasta	30 000,00	UM Karpacz , PROW	Czerwiec 2008 – 2015
Trzy Biegi do Kotła Łomniczki	20 000,00	UM Karpacz, PROW	Czerwiec 2008 – 2015
Jany	15 000,00	Towarzystwo Miłośników Karpacza, UM Karpacz, PROW	Czerwiec 2008 – 2015
Śnieżka Run 1602 – Zjazd Zabytkowych Pojazdów Pożarniczych	27 000,00	Ochotnicza Straż Pożarna, UM Karpacz, PROW	Lipiec 2008 – 2015
IKARIA – Karkonoski Weekend Lotniczy	8 000,00	Aeroklub Jeleniogórski, UM Karpacz, PROW	Sierpień 2008 – 2015
Wyścig w Kolarstwie Górskim na Śnieżkę MTB, BULLA Exxtreme uphill bike race	15 000,00	Grabarek Promotion, UM Karpacz	Sierpień 2008 – 2015
Święto Św. Wawrzyńca, Pielgrzymka na Śnieżkę	15 000,00	UM Karpacz, PROW	Sierpień 2008 – 2015
Lawina Ślad Zdobywców	20 000,00	Szkoła Górską, Samotnia, UM Karpacz , PROW	Wrzesień 2008 – 2015

Przeгляд Twórczości Artystycznej Mieszkańców Karpacza	20 000,00	UM Karpacz, PROW	Październik – grudzień 2008 – 2015
Plenery artystyczne	15 000,00	UM Karpacz, PROW	Kwiecień – październik 2008 – 2015

Źródło: Centrum Informacji Turystycznej

Wymienione powyżej cykliczne przedsięwzięcia aktywizujące społeczność lokalną na lata 2008 – 2015 organizowane są przez gminę Karpacz. Z organizowanych imprez korzystają zarówno mieszkańcy Karpacza jak i przyjeżdżający licznie do miasta goście. Ponadto w gminie Karpacz przeprowadzane są także imprezy cykliczne i jednorazowe organizowane przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą, a które nie są wykazane w powyższym zestawieniu, gdyż są to działania komercyjne. Koszty ponoszone przez gminę wynikają wówczas z podpisanych jednorazowych umów.

Powiązanie zadania z innymi działaniami na terenie gminy Karpacz

Nazwa zadania:	Imprezy integrujące społeczność lokalną
Integracja projektu w Strategii Rozwoju Gminy	
Obszar strategiczny	Przestrzeń
Cel strategiczny	Zwiększyć ofertę kulturalno – rozrywkową dla mieszkańców miasta i turystów
Cel szczegółowy	Cykliczne imprezy artystyczne (powtarzalne) z budowaniem tradycji ich marki (festiwale)

V. ZGODNOŚĆ PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU

Plan Odnowy Miejscowości jest zgodny z celami „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013”, działanie – „Odnowa i rozwój wsi” oraz działaniem – „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”.

Cele i zadania określone w Planie Odnowy Miejscowości są wewnętrznie zgodne, a ich osiągnięcie i realizacja nie powoduje negatywnych skutków dla osiągnięcia celów i realizacji zadań strategii wyższego rzędu.

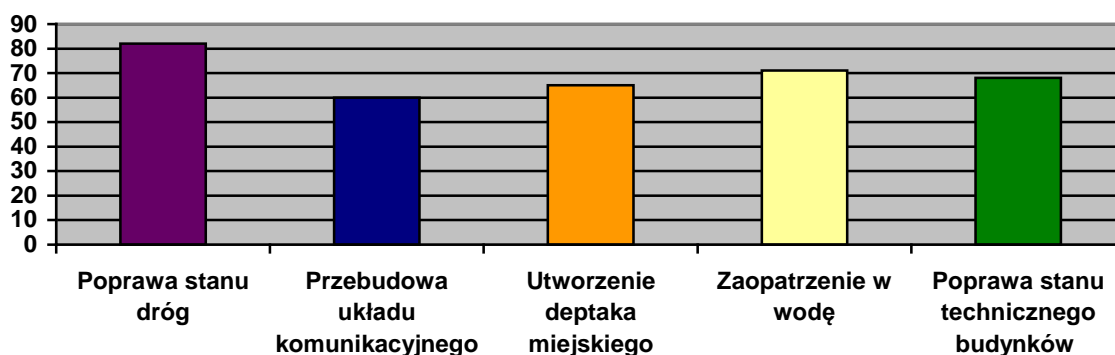
Przedsięwzięcia ujęte w niniejszym Planie Odnowy Miejscowości są zgodne z założeniami zawartymi w dokumentach strategicznych dotyczących rozwoju gminy „Strategia Rozwoju Gminy Karpacz”, „Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Karpacz”, „Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Karpacz”, powiatu „Strategia Rozwoju Powiatu Jeleniogórskiego” i województwa „Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego”.

VI. WYNIKI PRZEPROWADZONEGO BADANIA ANKIETOWEGO

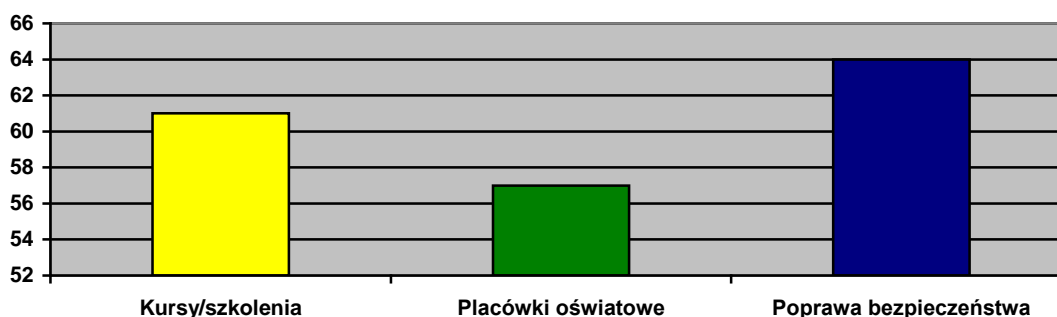
W lipcu przeprowadzone zostało badanie ankietowe mające na celu określenie potrzeb mieszkańców oraz propozycji przedsięwzięć inwestycyjnych, które powinny zostać zrealizowane do 2015 roku.

Z przeprowadzonego badania otrzymano 97 ankiet. Wyniki badania ankietowego przedstawiono poniżej:

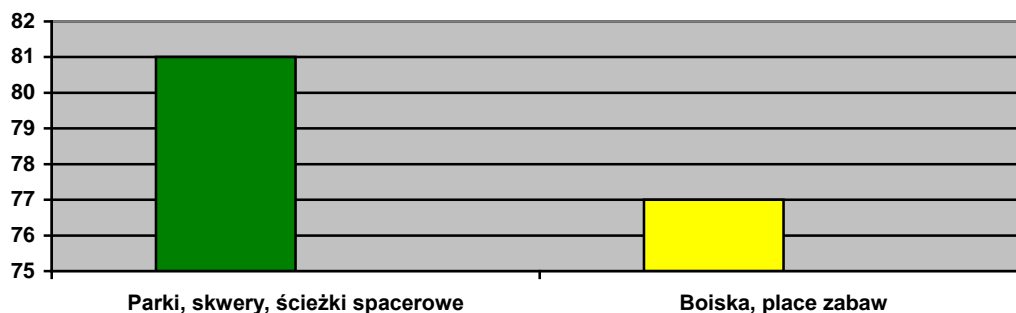
1. Jakie zadania należy podjąć w celu poprawy infrastruktury technicznej

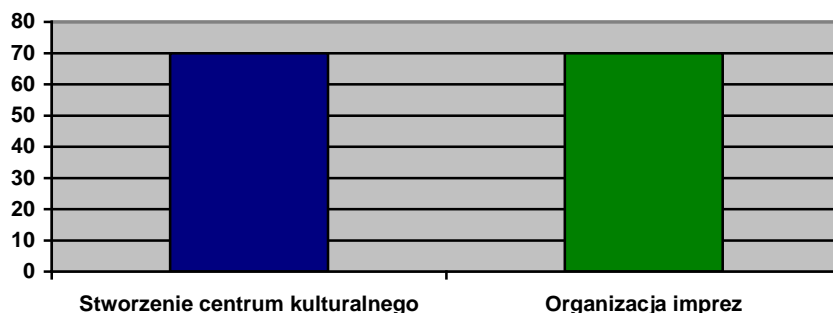
2. Jakie zadania należy podjąć w celu poprawy infrastruktury społecznej

3. Jakie zadania należy podjąć w celu poprawy infrastruktury rekreacyjno – sportowej i turystycznej

4. Jakie zadania należy podjąć w celu poprawy oferty kulturalnej

5. Jakie zadania inwestycyjne powinny zostać zrealizowane do 2015 roku.

L.p	Zadanie	Ilość głosów
1	Poprawa stanu dróg, komunikacji, budowa obwodnicy	22
2	Wzbogacenie oferty wypoczynku	16
3	Renowacja parków, placów zabaw,	10
4	Oświetlenie	15
5	Dom kultury	14
6	Sala sportowa	14
7	Oczyszczanie terenów miejskich	8
8	Budowa nowych parkingów	7
9	Rozbudowa wodociągów i kanalizacji	6
10	Odnowa elewacji budynków	4
11	Budowa tras rowerowych	2
12	Budowa chodników	1
13	Budownictwo mieszkaniowe	1

6. Jakie zadania inwestycyjne mają decydujący wpływ na rozwój miasta.

L.p	Zadanie	Ilość głosów
1	Zwiększenie oferty turystycznej	9
2	Budowa miejsc rekreacji, boisk, placów zabaw	7
3	Rozbudowa wodociągów	5
4	Dbalność o czystość, estetykę miasta	5
5	Budowa centrum kultury	4
6	Budowa hali sportowej	4
7	Oświetlenie ulic	3
8	Budowa deptaka	3
9	Budowa nowych parkingów	3
10	Rozbudowa infrastruktury narciarskiej	2
11	Sieć energetyczna	1
12	Strona internetowa	1
13	Budownictwo mieszkaniowe	1

Większość ankietowanych wskazała, że inwestycje zwiększające ofertę turystyczną mają decydujący wpływ na rozwój miasta. Ze zwiększeniem oferty turystycznej związane jest także budowa miejsc rekreacji, boisk i placów zabaw.

W następnej kolejności ankietowani wskazali na potrzebę rozbudowy wodociągów oraz poprawę dbałości o czystość i estetykę miasta.

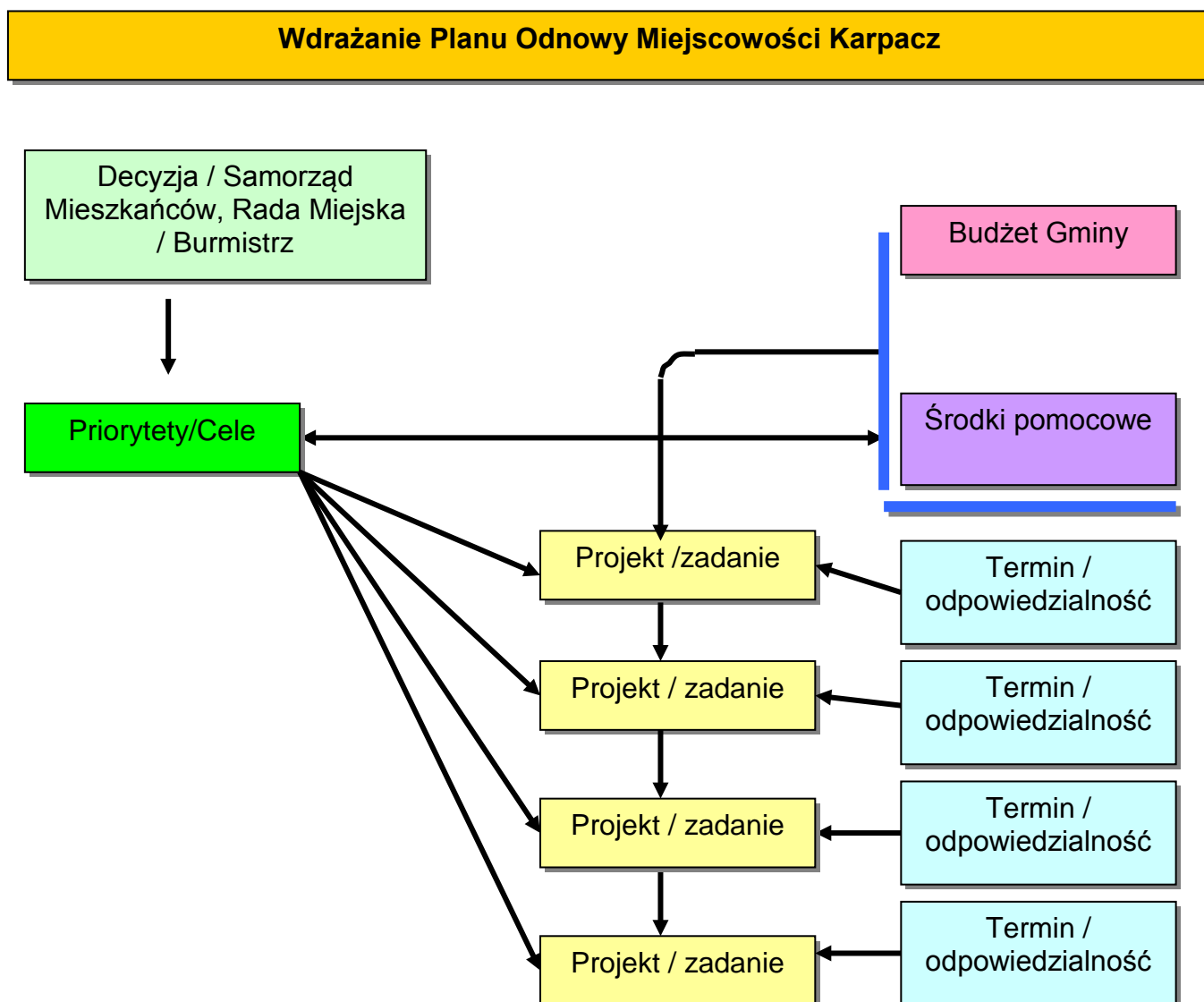
Zespół zadaniowy powołany przez Burmistrza Miasta Karpacz wskazane przez ankietowanych zadania mające decydujący wpływ na rozwój miasta przeznaczył do realizacji na najbliższe lata jako zadania priorytetowe.

VII. ZARZĄDZANIE

1. Wdrażanie

Wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości rozpocznie się poprzez wprowadzenie go w życie Uchwałą Rady Miejskiej w Karpaczu. Odpowiedzialnym za jego realizację będzie Burmistrz Karpacza. System wdrażania Planu Odnowy Miejscowości Karpacz realizowany będzie o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Poszczególne projekty będą realizowane w oparciu o zasady wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia, bowiem korzystanie ze środków własnych, jak i środków unijnych wymusza konieczność sprostania wielu wymogom formalnym. Poniżej przedstawiono schemat wdrażania Planu Odnowy Miejscowości Karpacz.

Schemat systemu wdrażania:

Stworzenie systemu zarządzania realizacją Planu ma decydujący wpływ na utrzymanie wysokiej dynamiki w całym procesie wdrażania. Stopniowe wygasanie entuzjazmu towarzyszącego procesowi tworzenia Planu wśród samorządu i mieszkańców bez odpowiedniego systemu mogłoby „doprowadzić Plan na półkę” z innymi, nieprzydatnymi dokumentami w dość krótkim czasie. System, o którym mowa to przede wszystkim:

- doskonalenie istniejących i tworzenie nowych instrumentów realizacji,
- monitorowanie realizacji celów i projektów,
- zmiany i aktualizacja Planu.

2. Instrumenty realizacji

2.1. Instrumenty prawno - administracyjne:

Najważniejszym narzędziem realizacji Planu jest budżet gminy. Stopniowe tworzenie budżetu zadaniowego powinno usprawnić zarządzanie środkami publicznymi oraz stworzyć czytelny obraz operacji finansowych przeprowadzanych przez Radę Miejską. Dynamika wdrażania Planu ma swoje odzwierciedlenie w kolejnych budżetach. Zadania wynikające z Planu realizowane ze środków budżetowych można stosunkowo łatwo zidentyfikować.

Kolejnym instrumentem jest opracowane „Studium Uwarunkowań i Kierunków Przestrzennego Zagospodarowania Miasta” dokument szczególnie istotny podczas monitorowania stanu lokalnych zasobów oraz wynikające z niego plany miejscowe, za pomocą, których można kreować oczekiwany wizerunek miejscowości, lokować przedsięwzięcia według ustalonego porządku.

2.2. Instrumenty ekonomiczne i rynkowe:

Tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, wyzwalanie lokalnych inicjatyw gospodarczych jest instrumentem, który usatysfakcjonuje mieszkańców pod względem rynkowym jak i ekonomicznym oraz przysporzy budżetowi kolejnych podatników.

2.3. Instrumenty finansowe:

Stosowanie tak zwanego „montażu finansowego” przy dużych inwestycjach, to znaczy kumulacji środków pochodzących z różnych źródeł na realizację kolejnych zadań wynikających z planu. Stopniowe przechodzenie od konstruowania budżetu według dotychczasowych reguł do tworzenia budżetu zadaniowego.

2.4. Instrumenty marketingowe:

Stworzenie odpowiedniego systemu marketingu miejscowości (osiągnięcia samorządu, lokalnych przedsiębiorców, organizacji społecznych, mieszkańców i zasobów) ułatwi prowadzenie promocji wewnętrznej - skierowanej do mieszkańców gminy oraz promocji zewnętrznej. Stworzony system marketingowy przede wszystkim odpowie na pytania:

kto?

jakimi kanałami?

z czym?

do kogo?

i za jakie pieniądze trafia z promocją.

3. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

3.1. System monitorowania planu odnowy

Monitoring wspomaga proces zarządzania i dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania zadań wynikających z Planu - począwszy od pojedynczego projektu, poprzez cel i priorytet, a skończywszy na osiągniętych efektach. W zależności od charakteru dostarczanych danych, monitoring dzielimy na rzeczowy i finansowy.

Monitoring rzeczowy

Monitoring rzeczowy dostarcza danych obrazujących postęp we wdrażaniu Planu oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do celów w Planie.

Dane skwantyfikowane, obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań zostały podzielone na trzy kategorie:

Wskaźniki produktu

Odnoszą się one do rzeczowych efektów działalności. Liczone są w jednostkach materialnych, np. długość nowo budowanych dróg; liczba budynków poddanych renowacji; ilość firm, które otrzymały pomoc, itp.

Wskaźniki rezultatu

Odpowiadają one bezpośrednim i natychmiastowym efektem wynikającym z wdrożenia Planu. Takie mierniki mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba mieszkańców objętych selektywną zbiórką odpadów, liczba wypadków drogowych, itp.) lub finansowych (zwiększenie sprzedaży eksportowej firm objętych danym działaniem, zmniejszenie nakładów na bieżące remonty obiektów zabytkowych itp.).

Wskaźniki oddziaływania

Obrazują one konsekwencje Planu wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Oddziaływanie może odnosić się do efektów związanych bezpośrednio z podjętym działaniem, chociaż pojawiających się po pewnym czasie (oddziaływanie bezpośrednie), jak i do efektów długookresowych, oddziałujących na szerszą populację i pośrednio tylko wynikających ze zrealizowanego działania (oddziaływanie pośrednie).

Przykładowe wskaźniki oddziaływania to liczba innowacji wprowadzonych przez wsparte firmy czy instytucje w czasie 18 miesięcy po zakończeniu projektu (oddziaływanie bezpośrednie), czy wskaźnik zatrudnienia 24 miesiące od zakończenia realizacji projektu (oddziaływanie pośrednie).

Monitoring finansowy

Monitoring finansowy dostarcza danych dotyczących finansowych aspektów realizacji Planu, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków. Burmistrz Miasta prowadzi ciągły monitoring finansowy podjętych zadań, sporządza raporty, które prezentuje Radzie Miejskiej podczas kolejnych planowych Sesji Rady (wydatki poniesione w okresie objętym raportem, wydatki poniesione od początku realizacji zadania, stopień realizacji zadania %).

Sposoby oceny planu odnowy

Ocena planu prowadzona będzie na podstawie składanych raportów z prowadzonego, monitoringu rzeczowego i finansowego, opisu rozbieżności, jeśli takie powstaną pomiędzy planem a wdrożeniem zadania oraz analizą przyczyn i skutków rozbieżności. Dodatkowo raporty zawierać będą informacje nt. postępu realizacji planu finansowego w okresie sprawozdawczym oraz prognozę w tym zakresie na rok następny.

Miernikami w prowadzonej ocenie będą wskaźniki np. nakład finansowy na 1 km drogi, ilość przyłączy wodociągowych w stosunku do ilości posesji w gminie. Ocena dokonana będzie w sprawozdaniu rocznym, które Burmistrz Miasta składa Radzie Miejskiej podczas sesji, na której udzielane jest absolutorium za działania w roku poprzednim. Ocena szczegółowa zadań Wynikających z Planu nastąpi po zakończeniu i rozliczeniu inwestycji.

3.2. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Podstawą prawną do współpracy Samorządu z organizacjami pozarządowymi jest art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873). Zasadniczą rolę, jaką będą pełnić we wdrażaniu Planu organizacje i podmioty to inicjowanie działań projektowych, realizacja projektów oraz wyrażanie opinii na temat podejmowanych i prowadzonych zadań inwestycyjnych. Istnieje także możliwość bezpośredniej realizacji zadań po spełnieniu warunków określonych w ustawie o zamówieniach publicznych. Współpraca z podmiotami i organizacjami we wdrażaniu Planu obejmować będzie zadania o zasięgu lokalnym i opierać się będzie na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jakości.

3.3. Uspołecznienie procesu planowania i realizacji

Spółeczność lokalna Karpacza na zaproszenie władz samorządowych uczestniczyła w pracach nad niniejszym planem. Jak wynika z doświadczeń innych jednostek samorządu zazwyczaj uczestnicy prac nad planami rozwoju stają się w swoich środowiskach rzecznikami proponowanych w tych planach rozwiązań.

O Planie Odnowy Miejscowości Karpacz przyjętym do realizacji przez Samorząd Mieszkańców i Radę Miejską, jak również o rozpoczynanych zadaniach, ich przebiegu i zakończeniu wszyscy mieszkańcy będą szczegółowo informowani. Informacje będą upowszechniane za pośrednictwem lokalnych mediów, tablicy ogłoszeń i strony internetowej, Karkonoskiego Informatora Samorządowego, Biuletynu Rady Miejskiej i bezpośrednio przez władze gminy na różnego typu zebraniach.